

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Hoofdartikel: Malaise.
Berichten: Waarschuwing aan kankerlijders.
Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek. — Carusol — Gebhard en Cie
Uit de Pers: Mevrouw Julia Cuypers en Togal. — Verkoop van spécialités in Griekenland. — Het kanker-vraagstuk — De Kwakzalver
Rechtszaken: Magnetiseur — Handoplegging. — Gewetenlooze kwakzalver. — Natuurgeneeskundige. — Mechanicien-dentist. — Eilers. — Het Staphorster boertje.
Correspondentie.

Malaise.

Het is te betreuren, dat het eerste nummer in den nieuwen jaargang op het verschijnsel van malaise moet wijzen maar de omstandigheden dringen daartoe.

Malaise.... in ons blad? Geenzins. Voortdurend stof genoeg om de enkele bladzijden te vullen; daar zorgen de kwakzalvers wel voor. Jazelfs het schijnt, dat juist de heerschende toestand voor hun bedrijf voordeelig is. De duurdere levenswensen noodzaken geneesheeren en apothekers betaling voor hunne diensten te vragen, die voor een deel van het publiek de financiële krachten te boven gaat. Het is derhalve te begrijpen dat, vooral de onnadenkenden, baat zoeken daar, waar hun en geneeskundige en pharmaceutische hulp tegelijkertijd wordt aangeboden, meestal met de belofte van onfeilbare genezing.

Het gevaar voor de gemeenschap neemt daardoor hand over hand toe en eischt daarom, van ons standpunt beschouwd, een steeds meer en meer energisch optreden van de zijde onzer Vereeniging.

En dáár is het juist de heerschende malaise, die belemmerend werkt. Evenals vele vereenigingen heeft ook de onze den terugslag van de tijdsomstandigheden, in de laatste jaren, ondervonden door het bedanken van leden en deshalve door het verminderen van inkomsten.

Dit moest noodzakelijk met een verandering van strijdwijze gepaard gaan, moest een minder krachtig optreden tengevolge hebben.

De gratis-verspreiding van het Maandblad moest worden ingekrompen, dure kwakzalversmiddelen konden niet, tot onderzoek, worden aangekocht en aan het uitgeven van strooibiljetten, ter waarschuwing in enkele bijzondere gevallen, kon in het geheel niet worden gedacht.

Tegenover een gedurig krachtig oprukken van den vijand een terugtrekken van den bestrijder, een bestrijder, die, men zal er na 43 jaren werkens wel van overtuigd zijn, alléén het algemeen belang op het oog heeft.

Zal weldenkend Nederland het toelaten, dat ons land aan bedoelden vijand wordt overgeleverd?

Wij koesteren de hoop, dat er nog velen zullen worden gevonden, die, wakker geschud door dezen oproep, zich de geringe financiële opoffering zullen getroosten om de gelederen van onze Vereeniging te versterken. Wanneer onze tegenwoordige leden, die toch met haar werken bekend zijn, eens pogingen zouden aanwenden om elk één nieuw lid aan te brengen, er zoude in onze Vereeniging geen sprake meer zijn van malaise en, gesteund door de sympathie van velen, zou de strijd met kracht kunnen worden aangebonden.

BERICHTEN.

Waarschuwing aan kankerlijders. Te Doncaster heeft een man terechtstaan, die kankerlijders behandelde, anders gezegd mishandelde.

Hij was achtereenvolgens kolendelver, boer, vrachtrijder en bakker geweest, tot hij in 1919 zijn „behandeling” van kanker ging toepassen.

De vertegenwoordiger van het O.M. verklaarde dat „hij in het geheel niets van kanker afwist, maar, ongelukkig voor zijne patiënten, een zeer degelijke kennis bezat, hoe men paarden moest behandelen. Hij begon op menschelijke schepselen te experimenteren en de wreedaardigheid waarmee hij daarbij te werk ging, was afgrijselijk. Hij had geen stelsel en zijn eenige doel was blijkbaar het verdienen van zooveel geld, als hij maar uit zijn slachtoffers kon halen”.

Ten gevolge van een bijtend middel dat de klaagde toepaste, kregen zijn patiënten zweren, puisten, uitslag en verloren zij bloed. In sommige gevallen werden heele bonken vleesch weggebeten. De bijzonderheden, zeide het O.M., waren te afgrijselijk om te vermelden. De man was een gevaar voor de gemeenschap. Toch deelde hij eenige bijzonderheden mede. Een vrouw met een gezwel in de borst, dat volgens een bevoegd geneesheer geen kanker was, werd door den wonderdokter behandeld met een groene zalf, die loodoxyde en kopervitriool bevatte. Zij kreeg erge pijn en groote blaren en het

einde was, dat het gezwel toch kwaadaardig werd. Een andere patiënt, een man, was onder de behandeling bijkans krankzinnig geworden. Een jongen die door hem behandeld werd, stierf. Zijn heele huid was verbrand.

De zaak werd verdaagd. Inmiddels werd beklagde tegen een borgtocht van f 600.— vrijgelaten.

N. Rott. Ct.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek.

De onderzoeken van dit Instituut, in den vorigen jaargang opgenomen, waren afkomstig van de „Mededeelingen” No. 4. Daarna zijn verschenen de „Mededeelingen” No. 5, waarvan wij echter slechts die gedeelten overnemen die meer direct verband houden met het doel van ons Maandblad.

Een bespreking van Togal is reeds in het No. van November 1923 geplaatst.

CANTASSIUM.

Verkooper: Cantassium Co., Keizersgracht 52, Amsterdam.

Samenstelling volgens den fabrikant:

„Hoofdzakelijk samengesteld uit vermengbare en onschadelijke Potassiumzouten”.

De reclame, tracht o.a. aan te toonen, dat kanker en een aantal andere ziekten, zooals aderverkalking, rheumatiek, jicht, chronische zweren, exzeem, ziekte van Basedow (in de reclame als exophthalmische jicht aangegeven) e.a. het gevolg zijn van een gebrek aan kalium (potassium) in het lichaam. Op twee manieren probeert men dit bewijs te leveren. In de eerste plaats wordt er telkens weer op gewezen, dat bij het koken van groenten de zouten meestal uitgelooft en weggeworpen worden, dus ook het kalium, terwijl het vleesch weinig kalium bevat. Op de meest gebruikelijke wijze levende menschen zullen dus weinig kalium opnemen, moeten dus in hun lichaam een gebrek aan kalium bezitten. Daaruit wordt geconcludeerd, dat de meeste menschen een tekort aan kalium in hun cellen zullen hebben, en hieruit de gevolgtrekking gemaakt, dat deze cellen nu onregelmatig zullen groeien, waardoor de kanker is ontstaan.

In de tweede plaats worden enkele feiten ver-

meld, die statistisch zouden bewijzen dat de bovenstaande gedachtengang juist is. Zoo zouden in Egypte de Berbers en de Soendaneezen (!), welke bijna geheel van plantaardig voedsel leven, nooit aan kanker leiden, terwijl de Arabieren en de Copten, die meer de levens- en voedingswijze der Europeanen volgen vrij veel door kanker zouden worden bezocht. Verder zouden in West-Afrika alleen onder die kleurlingen en afstammelingen van bevrijde negers, die de Europeesche levenswijze hebben aangenomen, gevallen van kanker voorkomen. Tenslotte wordt nog vermeld dat (in welk werelddeel?) „rassen en individuen die weinig vatbaar zijn voor kanker, dit spoedig worden, wanneer zij een levenswijze aannemen, waarbij Europeesch of Amerikaansch voedsel genuttigd wordt.”

De behandeling van kanker en het middel om kanker te voorkomen is nu eenvoudig: men moet zorgen meer kalium naar binnen te krijgen.

In de eerste plaats wordt hiervoor aangeraden een verandering van dieet: geen vleesch meer, maar uitsluitend rauwe of gestoomde groenten, en als aanvulling van dit dieet, of voor hen die door hun leefwijze niet in staat zijn tot dieetverandering, als eenige therapie, het gebruik van oplosbare kaliumzouten in den vorm van cantassium.

Uitkomsten van het chemisch onderzoek:

Flesch met ongeveer 300 grauwgroene gevlekte tabletjes, die een zwakken geur naar iodiumpraeparaten bezitten. Smaak zwak zout- en loogachtig. Gemiddeld gewicht 326 mg. De tabletjes lossen uiterst langzaam en niet geheel in water op. De oplossing bruist met zuur op. Aangetoond werden K_2 , Fe_2 en Fe_3 , HCO_3 , I^- en PO_4 . Verder was nog onoplosbare stof, op talk gelijkend, aanwezig.

Bij quantitative bepaling werden gevonden: een hoeveelheid HCO_3 overeenkomend met ongeveer 87% $KHCO_3$, een hoeveelheid I^- overeenkomend met ongeveer 1,5% KI , 0,86% totaal Fe_2 , 1,15% PO_4 en ongeveer 5% eener op talk gelijkende stof.

De cantassiumpastilles bestaan dus bijna uitsluitend uit kaliumbicarbonaat, met weinig kaliumiodide, eenig ijzer en eenig fosphaat.

Oordeel:

Het ontoereikende in de bewijsvoering van de Cantassium Co. springt in het oog. Dat wij minder kalium slikken dan plantenetende dieren en dan men bij daarop gerichte dieetverandering wel naar binnen zou kunnen krijgen is volstrekt geen bewijs, dat wij in ons lichaam te weinig kalium zouden bevatten. Onze uitscheidingsorganen zijn zeer goed in staat, met de werkelijk in het lichaam aanwezige hoeveelheid der verschillende elementen rekening te houden, en alleen die, van welke een te veel bestaat, te verwijderen. Door geen enkel onderzoek dat ons bekend is, of dat door den fabrikant wordt vermeld, is ooit aangetoond, dat bij kankerlijders of anderen inderdaad een gebrek aan kalium in het lichaam bestaat. De conclusie van den fabrikant dat wij allen te weinig kalium bevatten is dus ongemotiveerd. Verder is allerminst bewezen, dat een gebrek aan kalium, zoo dit inderdaad mocht bestaan, aanleiding zou geven tot het optreden van kanker. Dit deel van het bewijs moeten wij dus als volmaakt mislukt beschouwen. Dat de statistische gegevens, die de fabrikant

aanvoert, de juistheid waarvan wij niet kunnen controleren, maar die in ieder geval niet als onomstootelijk vastgesteld kunnen worden beschouwd, ook al zouden zij waar zijn, geen bewijs voor de theorie vormen, is duidelijk. Een ras toch, dat andere gewoonten aan gaat nemen, verandert nog heel wat andere omstandigheden dan alleen het kaliumgehalte van zijn voedsel. En tegenover de door den fabrikant genoemde statistieken staan ook wel andere, nauwkeurigere, met geheel tegengeseld resultaat (zie o.a. HOFFMANN, M. m. W. 1922, No. 8).

Bewijzen voor de theorie van den fabrikant bestaan er dus niet, ja zelfs is er niet de minste aanwijzing voor de waarschijnlijkheid van zijn veronderstelling.

Reden om de door hem aangeprezen behandeling met cantassium (d.w.z. kaliumbicarbonaat) aan te bevelen, hetzij ter genezing, hetzij ter voorkoming van kanker, bestaat er dan ook allerminst. Wel, integendeel, moet men deze „behandeling” ten sterkste afraden. Het gevaar bestaat toch, dat door het zichzelf behandelen van den patiënt — wanneer hij inderdaad aan kanker lijdt, en niet aan hypochondrie, zooals zoo vele zichzelf behandelende menschen — kostbare tijd voorbijgaat, welke gebruikt had kunnen worden voor een radicale geneeskundige behandeling. De onwaarheden die de fabrikant achter een schijnbaar wetenschappelijk mom vertelt over het nuttelooze van de gebruikelijke geneeskundige behandelingswijzen worden voldoende weergegeven door de talrijke betrouwbare statistieken, welke voortdurend gunstiger cijfers opleveren voor de resultaten der operatieve en bestralings-therapie, resultaten die nog veel gunstiger zouden zijn, als niet dikwijls door kwakzalvers of betweterige buurvrouwen de patiënten zouden worden overreedt zich tegen de tijdige juiste behandeling te verzetten.

In een tijd waarin overal ter wereld de strijd tegen den kanker op energieke wijze wordt aangepakt — niet het minst ook in ons land — en men bijvoorbeeld (volgens berichten in de dagbladen) in Engeland, het vaderland van de Cantassium Co., gemiddeld 1000 pond sterling per dag verzamelt om dezen strijd zoo krachtig mogelijk te maken, kunnen wij nuttelooze middelen als het cantassium, die de patiënten op een dwaalspoor brengen, en hen wellicht van de juiste behandeling terughouden, missen.

EUCAL.

Fabrikant: J. Richard, Parijs-Londen.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame: Deze vermeldt dat bij oogontstekingen het oog in lauw-warme eucal moet worden gebaad, bij huidontstekingen compressen met eucal op de aangetaste plaatsen moeten worden gelegd, snijwonden moeten worden gereinigd met eucal, bij keelaandoeningen met eucal moet worden gegorgeld, bij verkoudheid eucal moet worden opgesnoven, na het scheren de huid met eucal moet worden gewasschen.

Uitkomsten van het onderzoek:

Fesch met kleurlooze, welriekende vloeistof, die zuur reageert. S.G.: 1.014.

Aangetoond werden: boorzuur, glycerine en sporen SO_4 , Cl^- , alcohol en phenol.

Verdampingsrest: 2,86%.

Bij titratie werd een boorzuurgehalte van

1,9% gevonden. Het glycerinegehalte bedroeg $\pm 1\%$.

Eucal bestaat dus uit een welriekende vloeistof, die 1,9% boorzuur en een weinig glycerine bevat.

Oordeel:

Practisch komt eucal dus overeen met verdund boorwater, waaraan nog een weinig glycerine is toegevoegd. Beter dan het gebruik van dit mengsel is voor de oogheelkunde zuiver boorwater, voor de verzorging van de huid zuivere glycerine-oplossing. Zie verder de algemeene beschouwingen over kwakzalversmiddelen in Mededeelingen No. 4. (Maandbl. September 1922).

ASTHMADRUPPELS EN ASTHMAPILLEN
VAN J. W. SPRUIT, ARTS TE DE BILT.

Asthmadruppels.

Verpakt in een druppelfleschje van 25 cM³ inhoud.

Gebruiksaanwijzing: Twee maal daags zes druppels.

Resultaten van het onderzoek:

De bruine vloeistof bleek te bestaan uit een mengsel van Aqua laurocerasi en Vinum stibiatum.

Asthmapillen.

Verpakt in een fleschje.

Gebruiksaanwijzing: 2 tot 3 $\times$ daags een pil.

Resultaten van het onderzoek:

Elke pil weegt ± 400 mg. en bevat ± 300 mg. kaliumjodide.

Oordeel:

De middelen van den Biltsehen dokter bevatten dus uitsluitend algemeen gebruikelijke geneesmiddelen.

(Wordt vervolgd.)

Carusol.

Och, een onschuldig middeltje, waarvan wij geen melding zouden gemaakt hebben, wanneer de reclame niet zoo buitengewoon overdreven was. Men leze de advertentie:

„Carusol.

De zanger CARUSO was een groot liefhebber der **Carusol Pastilles**. Zijn geluid heeft hij voor een groot deel aan deze pastilles te danken. Zangers, dominees, tooneelspelers, onderwijzers, politici, kortom alle personen, welke veel van hun stembanden vergen nemen onmiddellijk een proef met onze **Carusol Pastilles**. Bij verkoudheid gebruike men een pastille opgelost in een glas heete melk of thee voor het naar bed gaan. Men kan ook een pastille langzaam in den mond laten oplossen. Wacht u voor namaak en eischt altijd het origineele merk **Carusol**.

Sole Importeurs: N.V. OBENHUYSEN & IJSSELSTIJN, Arnhem—Den Haag.

Volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS bevatten de pastilles *menthol*, *drop*, *suiker* en *salmiak*, in samenstelling vrijwel overeenkomende met die talrijke *dropjes*, die als hoestmiddel onder verschillende benamingen worden aangeboden.

Dat Caruso „zijn geluid voor een groot deel aan deze pastilles te danken” heeft, zijn wij zoo vrij te betwijfelen. De importeurs mogen blij zijn, dat de beroemde zanger dood is; hij kon deze reclame wel eens ernstig kwalijk genomen hebben.

Gebhard en Cie.

In de Maandbladen van September en November 1922 en van Augustus 1923 hebben wij ons bezig

gehouden met een firma, zich noemende DR. GEBHARD EN CIE., eerst te *Hoorn*, later te *Arnhem* gevestigd, die genezing van aderverkalking beloofde.

Wij hebben aangetoond redenen te hebben om tegen deze firma en haar geneesmethode te waarschuwen en het is ons gebleken, dat deze waarschuwing doel heeft getroffen.

Misschien wel heeft de aderverkalking niet het gewenschte succes opgeleverd want de onderstaande advertenties, in de laatste maand in de dagbladen voorkomende, toonen aan, dat de firma de zaken heeft uitgebreid.

Wij lezen n.l.:

„*Asthmasaan*

het door duizenden geneesheeren aanbevolen geneesmiddel tegen asthma, beklemmingen, aamborstigheid, kortademigheid. Het verzacht en geneest. Vraagt gratis brochure no. 23 van Dr. GEBHARD & Co., *Arnhem*.”

„*Lecibrol*.

Buitengewoon goed werkend kalmeerings- en slaapmiddel, dat door zijn lecithinegehalte ook in de hardnekkigste gevallen de slapeloosheid overwint. Gegarandeerd onschadelijk, bevat geen narcotische middelen. 1 doos f 1.75, 3 dozen f 4.75. Dr. GEBHARD & Co., *Arnhem*, Berlin, Tetschen, Zurich.”

„*Nerveusen en Zenuwzieken*

die lijden aan prikkelbaarheid en wilswakke, gebrek aan energie, neerslachtigheid, levensmoeheid, slapeloosheid, hoofdpijn, angst- en dwangtoestanden, hypochondrie, nerveuse hart- en maagaandoeningen, sexueele zenuwziekten, moeten de uitvoerige brochure I van Dr. Weise over zenuwziekten lezen Vraagt gratis toezending daarvan door Dr. GEBHARD & Co., Eusebiusbuitensingel 14, *Arnhem* 14.”

Wel zeker, op deze wijze kan men zich tot vrij wat meer lijdens wonden dan volgens de vroegere methode maar, vragen wij, wie is er nu zoo lichtgeloovig om aan te nemen, dat dusdanige aanbiedingen, omvattende de genezing van *allerlei* kwalen, vertrouwen verdienen?

Wat wij thans weten omtrent de firma — en wat wij daaromtrent geschreven hebben, geeft ons, ook zonder nader onderzoek van de nieuwe middelen en brochures, aanleiding den zieken toe te roepen:

Weest voorzichtig!

UIT DE PERS.

Mevrouw Julia Cuypers en Togonal.

Ofschoon het onze gewoonte niet is „Ingezonden Stukken” uit andere bladen over te nemen, maken wij, om begrijpelijke redenen, een uitzondering voor een drietal, dat wij in *De Telegraaf* aantreffen.

„De waarde van attesten omtrent kwakzalvers middelen.

In de bladen heeft een advertentie gestaan, waarin wordt aangehaald, dat „de bekende tooneelspeelster mevrouw Julia Cuypers, officier de l'Académie française en ridder van de Belgische Kroon” een half jaar geleden heeft aan ontzettende spierrheumatiek; dat zij op aanbeveling van haar geneesheer dr. Arons het met Togonal-tabletten heeft geprobeerd en daardoor geheel van pijnen werd bevrijd.

Dr. Arons heeft echter dit middel nooit aan iemand aanbevolen. Mevrouw Julia Cuypers heeft het slechts zeer kort gebruikt, daar zij het niet verdragen kon en haar pijnen niet verdwenen. Dit wordt ons medegedeeld in een schrijven van dr. Arons, die van de genoemde onware mededeeling veel onaangenaams heeft ondervonden. Zijn bovenstaande verklaring is ons schriftelijk bevestigd

door mevrouw Julia Cuypers, die haar „slip of the pen” zeer betreurt.

Intusschen wordt de zgn. genezing der beroemde artiste, door haar portret opgeluisterd, als een reclame-middel, dat waarschijnlijk honderden tot onnoodige en later betreurde uitgaven zal nopen.

Namens het bestuur van den Geneeskundigen Kring te Amsterdam:

PROF. H. BURGER,

Voorzitter.

H. D. DE HAAS, arts

Secretaris”

„JULIA CUYPERS EN TOGAL

Geachte redactie.

Tot mijn niet geringe verwondering bemerkte ik vorige week, dat het bestuur van den Geneeskundigen Kring het oirbaar heeft geacht — zonder mijn voorkennis — een gedeelte van een brief te publiceeren, dewelke ik op verzoek van mijn geneesheer en geheel ter goeder trouw Z. Ed. heb ter hand gesteld, onder uitdrukkelijke belofte, deze uitsluitend voor den kring bestemd was en niet voor de bladen.

Ik stel er daarom prijs op, te herhalen dat in dien brief o.a. stond:

Ik betreur dat in de door mij geteekende verklaring voor de Togonal-tabletten ten onrechte is gezegd op aanbeveling van dr. Arons, dit had moeten zijn met medeweten van dr. A., het was deze slip of the pen, die ik betreurde.

Door dus slechts een gedeelte van mijn brief weer te geven, heeft het bestuur van den Kring, den inhoud uit zijn verband gerukt, dewelke daardoor een verkeerden indruk naar buiten moest maken.

Ik zoude oorspronkelijk daarop niet reageeren, doch heden ontving ik van bevriende zijde „Het Tijdschrift voor Geneeskunde”, tevens Orgaan van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunde van 8 Dec., waarin op bladzijde 2504 een advertentie voorkomt van .... „Togonal”, Tableau!

Waar niet iedereen dit blad leest, acht ik het niet overbodig te citeeren wat dr. Guttmann in die annonce o.a. schrijft:

„Het eenige middel dat mij tegenwoordig als het meest geschikte, beste en onschadelijkste toeschijnt, blijft nog het Togonal in tabletvorm. Togonal is het eenige antineuralgicum dat mijn zeer gevoelige maag en darm zonder prikkel verdraagt en zijn kalmeerende werking op den trugeminus is zeer opvallend geweest.” Commentaar overbodig.

Maar nu vraag ik op mijn beurt, welke waarde men moet hechten aan het oordeel van het bestuur van den Geneeskundigen Kring, hetwelk aan den eenen kant met groote trom en vetgedrukte letters protesten in de dagbladen plaatst en aan den anderen kant in het officieel orgaan van dien kring betaalde annonces met aanbeveling voor dat artikel opneemt.

Het bestuur kan moeilijk volhouden dat het zich niet verantwoordelijk stelt voor den inhoud der advertenties, immers de raad van redacteurs van dat tijdschrift bestaat uit de fine fleur van professoren en doktoren en weet dus zeer goed, welke annonces al of niet toelaatbaar zijn.

Ik zal dan ook op eventueel verder geschrijf of protesten niet meer antwoorden. Alleen wil

ik nog verklaren dat ik het geheel met dr. Guttmann eens ben en n'en déplaisse het bestuur van den Geneeskundigen Kring ik Togonal-tabletten blijf gebruiken, thans zonder medeweten van mijn huisdokter.

JULIA CUYPERS”

„DE LOSPENNIGHEID VAN JULIA CUYPERS

In den Geneeskundigen Kring heeft de heer Arons, arts, zich beklaagd over de onware mededeeling in een advertentie, als zou hij aan zijn patiente, mevrouw Julia Cuypers, een zeker middel, genaamd Togonal, hebben voorgeschreven. Hij legde een schriftelijke verklaring over, dat hij het middel niet had aanbevolen; dat de genoemde dame het middel slechts zeer kort had gebruikt, daar zij het niet kon verdragen en het moest staken, en dat haar pijnen na het gebruik niet zijn verdwenen.

Op de achterzijde van dit schrijven, dat in ons bezit is, heeft mevrouw Julia Cuypers de volgende verklaring eigenhandig geschreven en ondertekend: „Ondergeteekende, Julia Woudhuysen—Cuypers, beaamt ter volle de waarheid van het achterstaande, door Dr. Arons geschreven.” Verder verklaart zij, dat zij zonder zijn voorkennis en zonder zijn toestemming zijn naam in de aanbeveling heeft gebruikt en dat zij haar „slip of the pen” betreurt.

Thans ontkent genoemde dame in de bladen de door haar zoo pas ten volle beaamde feiten en verklaart zij, dat zij de tabletten, die zij volgens eigen bevestiging niet kon verdragen „blijft” gebruiken.

Ziehier dus twee nieuwe „slips of the pen” van deze dame, die het hanteeren van dit gevaarlijke wapen liever aan anderen moest overlaten.

Ten slotte de opmerking, dat het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde niet door den Kring wordt uitgegeven en ons Bestuur met de redactie of administratie van dit blad in geen enkel verband staat. Overigens is het voor een redactie een onmogelijke taak de waarheid van al de in de advertenties voorkomende aanbevelingen te onderzoeken. Ongetwijfeld echter zal zij advertenties weigeren, waarvan voor haar de onbetrouwbaarheid vaststaat, zooals die thans ten opzichte van de aanbeveling van mevrouw Julia Cuypers is gebleken.

Namens het bestuur van den Geneeskundigen Kring:

H. BURGER, voorzitter.

H. D. DE HAAS, secretaris.”

Regeling van den verkoop van spécialités in Griekenland. Ook in Griekenland is thans (*Chemist and Druggist*, 1923—382) een wet, regelende den verkoop van spécialités, in werking getreden, welke het voordeel heeft, dat zij slechts uit 11 artikelen bestaat.

Art. 2 verbiedt den invoer den verkoop en den handel brengen en het aankondigen van pharmaceutische spécialités kunsmatige minerale wateren, dietetische producten tandmiddelen, haarverven, enz., wanneer niet te voren daarvoor licentie is verkregen van den Minister van openbare gezondheid. Bij de aanvraag om licentie voor de bereiding en den verkoop van dergelijke artikelen van Griekschen oorsprong, moet de kwalitatieve en kwantitatieve samen-

stelling worden aangegeven en het gebruik. Daarbij moet worden gevoegd het bewijs, dat de aanvrager apotheker, geneeskundige of scheikundige is en Grieksch onderdaan. Bij deze aanvraag moet worden overgelegd een monster van het artikel, terwijl voor registratiekosten het honderdvoudige van den prijs der kleinste verpakking moet worden betaald. De aanvragen worden behandeld door een commissie van 3 leden waarvan een apotheker en een medicus is.

Art. 3 bepaalt, dat het onderzoek zal geschieden in het centraal laboratorium van den gezondheidsdienst en dat het rapport aan bovengenoemde commissie zal worden gezonden, welke dan verder den Minister adviseert over toelating of weigering. Wanneer het artikel wordt toegelaten, moeten de voornaamste bestanddeelen op het etikette worden vermeld, evenals de gebruiksaanwijzing en de verkoopprijs. Als spécialité worden niet toegelaten artikelen, welke in de pharmacopee zijn genomen, of welke geen oorspronkelijke vinding van den fabrikant zijn. Evenmin die, welke narcotica en andere gevaarlijke geneesmiddelen bevatten of een overmatig groote dosis.

Voor den invoer van spécialité's moet een gelijksoortige licentie worden aangevraagd en moeten dezelfde rechten worden betaald, maar bovendien moet eene verklaring van een Grieksch consul daarbij worden gevoegd, waaruit blijkt, dat het medicament door een buitenlandsche geneeskundige academie of een erkende geneeskundige organisatie is goedgekeurd. Indien deze ontbreekt, kan de licentie ook gegeven worden aan een buitenlandsch fabrikant, die eene wetenschappelijke opleiding heeft genoten en bewijzen kan, dat zijn product in zijn land verkocht mag worden. In dit geval heeft het onderzoek op dezelfde wijze plaats als bij de Grieksche spécialité's.

Art. 7 bepaalt, dat alle licenties, tot heden verleend, van kracht blijven. Geneeskundige producten mogen echter alleen verkocht worden door apothekers en door groothandelaren, die daarvoor vergunning bezitten. Wanneer het betreft pharmaceutische producten, die ook als een diëtetisch, hygienisch of toiletartikel kunnen worden beschouwd, dan bepaalt de geneeskundige commissie in haar rapport aan den minister tevens, onder welke voorwaarden het artikel ook buiten de apotheek mag worden verkocht.

De belastingambtenaren mogen geen invoer toestaan van eenig artikel, dat als spécialité kan worden aangemerkt, dan wanneer daarbij gevoegd is eene officieele copie van de oorspronkelijke licentie.

Behalve verbeurdverklaring der goederen, kunnen den overtreders dezer wettelijke bepalingen 3 maanden gevangenisstraf en boeten tot 5000 drachmen worden opgelegd.

Van de vele buitenlandsche wetten, die thans den verkoop van spécialité's regelen, gaat deze wel het verst, door ook toiletartikelen en voedingspraeparaten aan gelijke bepalingen te onderwerpen.

(Pharm. Weekbl.)

Het Kankervraagstuk.

In de *N. Rott. Ct.* van 27 Nov. 1923 wijdt Dr A. VAN TIENHOVEN een belangrijk artikel aan bovenstaand onderwerp, dat echter te uitvoerig is om in zijn geheel in ons blad over te nemen. Wij moeten ons, tot ons leedwezen, slechts bepalen tot een klein gedeelte:

„Behalve de voorlichting van het publiek en de bestrijding van de wanbegrippen over kanker, waarvoor in de eerste plaats de hulp noodig is van de groote

pers, moet de strijd ook met kracht worden aangebonden tegen de kwakzalverij.

De kwakzalverij is een van de meest gevreesde plagen der menschheid en mede de schuld, dat de sterfte aan kanker elk jaar toeneemt. Als vaststaand mag wel worden aangenomen, dat kanker met geen enkel intern geneesmiddel kan worden genezen. De kwakzalver houdt den patiënt er van af, om de eenige geneeswijze deelachtig te worden, die er voor zijn lijden bestaat. Meestal gaat door den kwakzalver de tijd verloren, in welken nog redding mogelijk was.

Duizenden gaan jaarlijks te gronde door deze parasieten der samenleving. Ik verwonder mij er steeds over, dat bijv. bij een spoorwegongeluk met eenige dooden, publiek, pers en justitie vol verontwaardiging zijn over de eventuele schuldigen, maar dat men zoo weinig doet en zegt tegenover den misdadiger-kwakzalver, die jaarlijks duizenden menschenlevens op zijn geweten heeft, afgezien nog van het onnoemelijk lichamenlijk lijden, dat hij veroorzaakt.

De moderne strijd tegen den kanker moet dan ook o a het volgende bevatten:

„Voorlichting en bestrijding van verkeerde begrippen omtrent den kanker bij het groote publiek, door middel van populaire lezingen en artikelen in de pers.”

Bestrijding van de kwakzalverij.”

De Kwakzalver.

In aansluiting aan onze mededeeling onder de rubriek „Rechtszaken”, ontleenen wij het volgende aan *Het Vaderland*:

Heeft U 't gelezen, mijnheer?

Wat, mijnheer?

Van dien kwakzalver, die Dinsdag te Oostburg terecht stond omdat-ie urine als hoestdrankje verkocht?

Ja, mijnheer.

En wat zegt U er van, dat ze tegen zoo'n vent maar dertig gulden eischen of dertig dagen? En zitten gaat zoo'n kerel natuurlijk niet, hij betaalt die dertig pop en gaat gewoon door met z'n smerige praktijken.

Dat is de eisch, mijnheer, misschien gaat er nog wat af.

Wa-blijf? U wilt het, geloof ik, nog een beetje mooier maken; weet U wel, mijnheer, dat als een melkboer een beetje water bij z'n melk doet, hij zoowat driehonderd gulden boete oploopt en dat een kruidenier, die een tonnetje margarine in z'n winkel heeft, waarop niet duidelijk staat dat het margarine is, alleen daarvoor al op een honderd gulden boete kan rekenen? En zoo'n walgelijke kerel zal er met dertig gulden afkomen? Mijnheer, zoo'n vent moest levenslang krijgen, of de strop, of ..

Bedaar, mijnheer, bedaar, U vergeet een ding ..

Wat dan, mijnheer?

Dat het publiek niet anders wil, mijnheer, dat het publiek, en niet alleen op het platteland, bij voorkeur naar wonderdokers loopt en alle mogelijke en onmogelijke middelen toepast en slikt, tot zelfs urine toe. Maar vervalsching van melk of boter, mijnheer, is daarmee niet te vergelijken.

Maar, mijnheer!

Ja zeker mijnheer, U kent de psyche van de massa nog niet voldoende, anders was U niet zoo verontwaardigd. Dag mijnheer!

Den Haag, 6 December

E

RECHTSZAKEN.

Een magnetiseur.

Voor het Leidsche kantongerecht heeft terechgestaan J. van B., magnetiseur in Den Haag, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Het O.M. eischte tegen hem 5 geldboeten van / 50 of 5 maal 10 dagen hechtenis.

Handoplegging.

Het O. M. bij het Leidsche kantongerecht heeft tegen J. H., uit Voorburg, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde 5 boeten van / 75 geeischt, subs. 5 maal 10 dagen hechtenis. Beklaagde's geneeskundige behandeling bestond uit handoplegging en het prevelen van onverstaanbare woorden.

Gewetenlooze Kwakzalver.

Voor het kantongerecht te Oostburg is behandeld een zaak tegen J. G. uit Leiden, beklagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, in casu het als zoodanig toedienen van een geneesmiddel tegen hoest aan iemand uit Biervliet.

Uit het verhoor van getuigen bleek, dat beklagde sinds lang zijn praktijken in Zeeuwsch Vlaanderen uitoefent.

Vershillende getuigenverklaringen en het rapport van apotheker van Garde uit Middelburg, die als deskundige werd gehoord, bewezen dat genoemd geneesmiddel niets anders was dan... urine.

Het O. M. waargenomen door mr. Wilbrennick, wees in een krachtig requisitoir op het gevaar, zich aan dergelijke kwakzalvers over te leveren, daar in deze zaak weer eens glashelder bleek, hoe sommige individuen niet er voor terugdeinzen hun medemenschen de minderwaardigste stoffen als geneesmiddel toe te dienen.

De eisch was / 30.— boete subs. 30 dagen hechtenis.

Natuurgeneeskundige.

De kantonrechter te Elst veroordeelde, conform den eisch, den z.g. natuurgeneeskundige J. B., uit Strijen, tot / 200 boete subs. 2 maanden gevangenisstraf, wegens het voorschrijven van medicijnen enz., zonder daartoe bevoegd te zijn.

Mechanicien-dentist.

De Zesde Kamer der Rechtbank te Amsterdam veroordeelde in hooger beroep 'n tandtechniker, die een bordje met „mec. dentist” op zijn deur had laten zetten, tot een boete van / 50 te vervangen door tien dagen hechtenis.

Eilers.

De rechtbank te Zutphen heeft bevestigd de vonnissen van den kantonrechter aldaar, waarbij H. J. E., 65 jaar, fabrikant te Leiden, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde was veroordeeld tot vijf maal een maand hechtenis.

Het Staphorster boertje.

Het Staphorster boertje, dat zitting houdt in café „Spoorzicht” te Leeuwarden, is door de recherche aldaar geverbaliseerd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

CORRESPONDENTIE.

Mr. de K. te A. en J. v. R. te 's-G. In dank ontvangen De stukken over *Chiropracticisme* in de *N. Rott. Ct.* van 29 Nov., 6 en 14 Dec jl hebben zoo'n uitgebreidheid gekregen, dat het ons niet mogelijk is, daarvan een beknopt uittreksel te geven. Wij moeten onze lezers derhalve naar de opgegeven no's. verwijzen. Intusschen verklaren wij gaarne, dat wij ons scharen aan de zijde van den geneeskundigen medewerker van de *N. Rott Ct.*

D. K. te Z. Wij danken u voor de toezending der circulaires. Alhoewel ons de zaak van twijfelachtige waarde voorkomt, bestaat er vooralsnog geen reden — gezien het standpunt, dat wij tegenover kwakzalvers innemen — ons er mee te bemoeien.

M. te B o Z. Jodival is een spécialité, waaraan o a jodium ten grondslag ligt. Jodiumpraeparaten werden wel is waar bij aderverkalking aangewend maar het zou zeer onverstandig zijn dit te doen, zonder vooraf een geneeskundige te hebben geraadpleegd.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Mededeeling van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek. — Forster's pillen. — Waarschuwing van Mijnhardt. — Iets nieuws op komst. — Maatregelen tegen kwakzalvers in 1548

Mededeelingen van verschillenden aard: Instituut voor Pharmaco-Therap. onderzoek. — Gaston's spierpijnmiddel.

Uit de Pers: Niet naar de slaapster. — Kanker genezen. — Paraffine en kanker.

Rechtszaken: Een chiropractor. — Schilling. — Magnetiseuse. — Magnetiseur. — Idem. — Natuurgeneeskundige. — Onbevoegde uitoefening artseneijbereidkunst. — Eilers. — Staphorster boertje.

Correspondentie

Herhaalde Waarschuwing: Akker's kloosterbalsem.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toetreden de heeren: C. Joor te *Zaandijk*.

Mr. W. P. C. Knuttel, Ambt. O. M. te *Assen* en de Overijsselsche Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose te *Zwolle*.

BERICHTEN.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. No. 6 van de „Mededeelingen” is deze maand verschenen. In ons volgend no. zullen wij het een en ander daaruit overnemen.

Foster's pillen. Onder „Ingezonden Mededeelingen” vonden wij dezer dagen de volgende advertentie:

„WAARSCHUWING.

Teneinde volkomen zekerheid te hebben tegen bederf der Foster's Rugpijn Nieren Pillen door klimaatsinvloeden als gevolg van de verpakking in houten doozen, besloten wij ons geneesmiddel in glas te verpakken.

Weigert derhalve voortaan alle in houten kokers verpakte Foster's Rugpijn Nieren Pillen, doch eischt steeds dit geneesmiddel in glazen flacons met geel etiket.

Wacht u voor namaak!

Londen, 19 Januari 1924.

FOSTER-McCLELLAN Co.”

Als 't aan ons lag, zouden wij die advertentie aanmerkelijk bekorten. Na al 't geen wij over die pillen reeds gezegd hebben zouden wij waarwaarschuwen:

„Weigert voortaan alle Foster's Rugpijn Nieren Pillen”.

Waarschuwing van Mijnhardt.

In een van de vele advertenties van dezen geneesmiddelenfabrikant komt de volgende waarschuwing voor:

„Deze tabletten worden evenals alle goede artikelen veelvuldig nagemaakt. Uiterlijk gelukt dit wel, maar innerlijk nooit. De namaaksels missen altijd de goede uitwerking dezer echte en oorspronkelijke tabletten.

Eisch dus op de verpakking den naam MIJNHARDT.”

Waar wij reeds herhaalde malen hebben aangehouden, dat de middelen van MIJNHARDT in hoofdzaak bestaan uit bekende, zeer gewone geneesmiddelen, bij iederen apotheker verkrijgbaar, (welke bewering bevestigd is door de onderzoekingen, ingesteld door het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek) zouden wij niet weten op welken grond MIJNHARDT durft te zeggen, dat „de namaaksels altijd de goede uitwerking missen”.

Integendeel, door een plichtgetrouw apotheker bereid, zou de waarborg worden verkregen, dat de gebruikte middelen aan alle eischen van zuiverheid zullen voldoen.

Iets nieuws op komst. In de *Telegraaf* vonden wij dezer dagen de volgende advertentie:

„LEVENSPPOSITIE.

Er biedt zich voor intelligente Dames en Heeren, die beschikken over f 5—f 10.000.—, de gelegenheid om het alleenrecht voor de exploitatie in bepaalde gedeelten van het land te verkrijgen van een reeds met veel succes gebruikte gepatenteerde uitvinding ter bestrijding van *asthma* en *rheumatiek*. Reflectanten gelieven zich te melden” enz.

Voor al die combinatie *asthma* en *rheumatiek* doet ons vermoeden met welk soort patentmiddel men hier te doen heeft.

Maatregelen tegen kwakzalvers in 1548.

In het „dagelijks boek” van den Utrechtschen Raad d.d. 9 April 1548, bldz. 62, vindt men het volgende:

Die Rayt op hyden vergadert wesende ende verhoirt hebbende 't versueck van wegen sekere triaculiers gedaen, begerende bynnen deser stadt te comen omme hoir oly, wormcruyt ende andere goet openbaer opter mercten te vercoepen etc. Aenmerkende 't grote bedroch ende boeverye

die int vercoepen vande selve oly, wormcruyt ende andere goet bevonden zyn, ende die selve duer huer menginge verargert werdt heeft dairup overcomen ende overgedragen dat men voirtaen nyemants bynnen deser stadt zal laten staen, omme hoir oly, wormcruyt ende anders te vercoepen openbaer opter mercten opt verbueren van de selve goeden ende dairenboven arbitralick gecorrigeert te werden.

(Telegraaf.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek.

(Vervolg.)

MIRADIUM-PASTILLES.

Fabrikant: Officin voor radium te Kopenhagen.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Slechts opgegeven: 100 mache-eenheden per pastille.

Reclame: Deze vermeldt o.a. dat de radium-emanatietherapie omvat: jicht- en urineziekten, spier- en gewrichtsrheumatiek, rheumatiek en sichias, zenuwrheumatiek, zenuwverzwakking, zenuwpijnen, „lancinerende pijnen”, lumbago, exsudaties (zweeten), zweeren en ontstekingen, spijsverteringsziekten, nierziekten, bloedsomloopziekten, hartkwalen, aderverkalking, ouderdomszwakte.

Verder: Men behoort met het drinken van radio-actief water niet te wachten, tot de rheumatiek een feit is, men zijn stofwisseling bedorven en zich een ziekte op den hals gehaald heeft. Ieder mensch behoort ieder jaar een kuur te nemen en radio-actief water of radiumtabletten te gebruiken, en verder zoo veel mogelijk radio-actieve baden te nemen, om de stofwisseling te helpen, het cellenweefsel te voeden en daardoor het ontstaan van nieuwe, levenskrachtige cellen te bevorderen, en het ophoopen van urinezuur in het lichaam te verhinderen, voor dit nog in merk-bare hoeveelheden ontstaan is.

Een radiumkuur sluit het toepassen van andere geneesmiddelen niet buiten; het is daarom bij hardnekkige rheumatische of andere ziekten altijd aan te bevelen, dat de patiënt tegelijkertijd een geneesheer consulteert.

Uitkomsten van het chemisch onderzoek:

Fleschje met een aantal oranjegele tabletjes, die ten deele tot poeder verbrokkeld zijn. Gewicht der nog gave tabletten gemiddeld 365 mg. per stuk. In water gebracht vallen zij spoedig uiteen en geven een oranjekleurige troebele, sterk alkalisch reagerende vloeistof, die met zuur opbruist.

Aangehouden werden: Na., sporen Ca., HCO₃, CO₃, Cl, zetmeel en talk.

Quantitatieve bepalingen leerden, dat de pastilles bestaan uit ongeveer 48% natriumbicarbonaat, 25% natriumcarbonaat, 1,5% natriumchloride, 3% water, 12% talk, 10% zetmeel en sporen calciumzout, benevens een oranjegele kleurstof.

Uitkomsten van het fysisch onderzoek:

De tabletten bleken inderdaad radiumzouten te bevatten, en wel per tablet $6,5 \times 10^{-9}$ gram radium. De fabrikant en de dezen controleerend physicus zijn blijkens de reclame bij het bepalen van het radiumgehalte niet streng wetenschappelijk te werk gegaan. Men moet wel aannemen, dat methoden zijn gebruikt, welke, met de in vele laboratoria aangebrachte correcties, een radiumgehalte van 30 a 40% te hoog aangeven. Volgens opgaaf zijn het metingen van 1922, terwijl in 1921 reeds op een congres te Freiburg besloten werd, dergelijke metingen geheel af te schaffen, juist wegens te groote onzekerheden. Vervolgens schijnt het gebruik van de mache-eenheid, die trouwens als eenheid ook op het bedoelde congres werd afgeschaft, hier misplaatst. Vroeger mat men het emanatie-gehalte in bronwater per Liter; veroorzaakte deze hoeveelheid emanatie in een bepaald toestel een stroom van een bepaalde sterkte, dan sprak men van een mache-eenheid, zoodat hiermee toch feitelijk een concentratie-eenheid werd bedoeld, en het is dus niet rationeel, deze eenheid te gebruiken voor het aangeven van het emanatiegehalte van een vaste stof. De voorkeur verdient dus het aangeven van het aantal grammen radium in de vaste stof, zooals hier boven is geschied.

Wil men het gehalte der pastilles in mache-eenheden aangeven, zoo zal men van de miradiumtabletten moeten vermelden, dat deze 24 mache-eenheden bevatten (op twee manieren bepaald), inplaats van 100, zooals de fabrikant opgeeft.

Oordeel:

De tabletten bevatten dus inderdaad radium, doch belangrijk minder dan de fabrikant aangeeft. De reclame is lichtelijk optimistisch gesteld, doch wekt niet bepaalde ongegronde verwachtingen op. Ongegrond is de aanbeveling voor de prophylactische kuur. Er moet worden gewaarschuwd tegen het gebruik dezer pastilles door den patiënt buiten weten van den medicus, daar natuurlijk ook bij dit praeparaat de gevaren van het zelf behandelen, welke wij reeds herhaaldelijk in het licht stelden, bestaan.

SMEERSEL EN ZALF.

Door een predikant te Groningen voorgeschreven tegen chronische tuberculose.

Uitkomst van het onderzoek:

GROEN SMEERSEL.

Een kwalijk riekend groen vocht, dat sterk beschimmeld was en waarin aangetroffen werden fijn gewreven bladmoes, waarvan de herkomst niet kon worden vastgesteld, en lycopodiumsporen, die waarschijnlijk afkomstig waren uit het pillen fleschje, waarin het zich bevond.

ZALF.

Donker bruine zalf, waarvan het werkzame bestanddeel pix liquida (teer) bleek te zijn.

Oordeel:

Een therapeutische werking van dit smeersel en van deze zalf bij chronische tuberculose moet uitgesloten worden geacht.

PILLEN.

Deze pillen waren, nadat door urineonderzoek (!) bij een lijder aan een chronische nieraandoening een ingewandsziekte was gediagnostiseerd, aan dezen door de firma H. SPETTER EN Co. te Rotterdam geleverd, met het voorschrift 3 maal daags 4 pillen in te nemen. Nadat de patiënt de pillen een paar maanden had gebruikt, vertoonde hij verdachte verschijnselen, welke voor den medicus (die van het gebruik der pillen tot nu toe niet op de hoogte was) aanleiding waren, onderzoek der pillen aan te vragen.

Uitkomst van het onderzoek:

Zwart gekleurde pillen, waarin aangehouden werden: Kalium, ijzer (in ferrotostand), magnesium, zwavelzuur, koolzuur, broom.

De pillen bleken dus staalpillen te zijn, waaraan broomkalium toegevoegd is.

Oordeel:

De hierin betrokken verkooper heeft dus eerst door een pseudo-onderzoek beweerd een diagnose te hebben gesteld, daarna pillen afgeleverd, welke, indien de diagnose juist geweest ware, zeker niet hadden mogen worden toegediend. Een mooi voorbeeld van de verderfelijke invloeden der welig tierende kwakzalverij.

AKAR-BAHAR.

In nr. 4 der Mededeelingen is, naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek van een groot aantal kwakzalversmiddelen, een overzicht gegeven over de hoofdverschijnselen, waarin zich deze publieke kwaal uit. Hierbij is een groep niet vermeld, omdat zij eigenlijk, streng genomen, niet op medisch gebied thuis behoort, t.w. *de amulet*. Aangezien echter in den laatsten tijd voor een dergelijk wondermiddel in het openbaar veel reclame wordt gemaakt, zal ook hieromtrent in deze mededeeling iets moeten worden opgenomen. Akar-Bahar is volgens de reclame een armband, samengesteld uit een soort van slinger- of kruipplant, die op den bodem der zee gevonden wordt, waarvan de betsanddeelen *radioactieve* werking hebben.

Zij moet een wonderbaarlijke werking hebben tegen *rheumatiek* en *jicht*, doch tevens tegen *malaria*, *lusteloosheid*, en alle *verschijnselen, die met een afgemat gevoel gepaard gaan*. Het dragen van een akar-bahar-armband vermeerdert „Uwe energie”. Prijs f 3.—, f 5.— per stuk.

Hieromtrent zijn reeds verschillende mededeelingen in de dagbladen en ook in het Pharmaceutisch Weekblad verschenen. Volgens de laatste is de opgave over de afkomst van den armband onjuist. Hij bestaat uit den, van de weeke deelen ontdanen, „stam”, het hoornachtige skelet van de zwarte koraal *Euplexaura antipathes*.

Wat de beweerde radioactiviteit aangaat, werd een in ons bezit gekomen monster, en tevens drie andere monsters, waaronder een rechtstreeks uit Indie verkregen, in het Natuurkundig Laboratorium te Groningen op radioactiviteit onderzocht. De uitkomst was duidelijk: geen der exemplaren bleek ook maar in de geringste mate radioactief te zijn.

Met werke argumenten gewerkt wordt, mag de volgende aanhaling uit een aanbeveling in een der dagbladen illustreeren.

„Akar-Bahar is een dierlijke stof, welke in de gedaante van een plant op den bodem der zee wordt aangetroffen. Waar Akar-Bahar uitsluitend in zoutwater leeft, is het element zout voor het bestaan ervan een bepaalde voorwaarde. Uit het water gehaald en als armband gevormd en gedragen zou het nog — daarbij zuiver een natuurwet volgende — de zucht behouden om in stand te blijven. Hiertoe is echter zooals juist werd opgemerkt, het element zout bepaald vereischt. Wat nu is o.a. dikwijls oorzaak van rheumatiek of rheumatische aandoeningen? Een teveel aan zouten, o.a. van urinezuur in het menschelijk lichaam.

„Men neemt nu aan dat de Akar-Bahar armband in staat zou zijn, dat teveel aan zouten op een of andere wijze te absorbeeren (hoe is voorloopig onbegrijpelijk), waardoor de min of meer sensationeele genezingen werden verklaard. Natuurlijk is dit niet meer dan een, zelfs vrij aanvechtbare, hypothese.”

Dat de dragers van dergelijke armbanden vaak aan het succes van hun amulet gelooven en zelfs voor eenige suggestie toegankelijk zijn, behoeft bij het chronisch en schommelend verloop van rheumatische verschijnselen niet te verwonderen.

(Wordt vervolgd.)

Gaston's Spierpijnmiddel.

„Lijdt gij pijn?”

Leest dan de achterstaande certificaten van personen, die *Gaston's Spierpijnmiddel* hebben gebruikt!

Gaston's Spierpijnmiddel is geen pijnlijk massagemiddel, doch is een uitwendig aan te wenden smeersel, welks bestanddeelen in deze samenstelling een verrassende uitwerking hebben op pijnlijke spieren. Het is van Indischen oorsprong en bereid uit Indische geneeskrachtige medicijnen. Het bevat geen alcaloïden of andere verdoovende, giftige bestanddeelen, desondanks werkt het onmiddellijk bedarend op de hevigste pijn.

Verrekkingen, vertillingen, verzwikkingen, verstuingen worden door bloote inwrijving en daarna warm houden op verrassend snelle wijze genezen. *Gaston's Spierpijnmiddel* is eenig en onovertroffen voor dergelijke gevallen, zoomede bij pijnen en krampen der spieren en zware lichaamsinspanning en oververmoeienis.

Bij kouvassing gevolgd door pijn in de borst, stijve nek, hik enz. is *Gaston's Spierpijnmiddel* het aangewezen smeersel.

Het is niet slechts een waardevol middel bij plotseling opkomende rheumatische pijnen als gevolg van kouvassing, doch het heeft ook bewezen bij jarenlange rheumatiek bedarend op de pijnen te werken en bij voortgezet gebruik genezing te brengen, zooals uit talrijke attesten blijkt.

Eenige gevallen van gedeeltelijke verlamming ten gevolge van zware koorts, zijn door *Gaston's Spierpijnmiddel* genezen.

Het is derhalve een onontbeerlijk middel, behoorende tot de uitrusting van allen, die veel van hun lichaam vergen, zooals militairen, sportslieden, arbeiders. Na inspannend lichaamswerk, zware marschen enz. brengt *Gaston's Spierpijnmiddel* de vermoeide ledematen tot rust en wekt nieuwe energie op. Een ieder weet hoe onrustig

de slaap is na een vermoeienden dag en hoe slechte nachtrust de lijder aan spierpijnen geniet. Gaston's Spierpijnmiddel, voor het naar bed gaan toegepast, brengt rustigen slaap, waaruit men tot nieuwe energie ontwaakt."

Aldus luidt de aanhef van een boekje (voor het grootste gedeelte gevuld met attesten) dat alweer dient ter aanbeveling van een smeersel tegen reumatiek en dergelijke kwalen. Alsof er nog niet van die, meestal niets beteekenende middeltjes bestaan?

Maar zal men zeggen: Dit is iets bijzonders. Het is van Indischen oorsprong en bereid uit Indische geneeskrachtige medicijnen. Geduld een beetje! De heer N. KEULEMANS, die het wondermiddel onderzocht, vond dat het bestaat uit een fleesch bevattende vaste stof en vloeistof, die bij rust zich in twee lagen scheiden. De vaste stof is *rijstzetmeel*, de vloeistof bevatte: *alcohol*, *cajaputiolie*, *salicylzuur*, *methyl-salicylaat* en *azijnzuur*. Nu is 't waar, de bekende, ook hier te lande veel als smeermiddel gebruikte *cajaputiolie* is van Indischen oorsprong en de rijst zou men, met een beetje goeden wil, daar ook toe kunnen rekenen maar, gelet op de andere bestanddeelen, blijkt dien „Indischen oorsprong uit die geneeskrachtige Indische medicijnen" toch ver te zoeken.

Maar, behalve dat, *iets bijzonders is Gaston's Spierpijnmiddel niet*. Het is een mengsel van verschillende stoffen, die reeds herhaaldelijk tegen reumatische- en spierpijnen door kwakzalvers hemelhoog zijn aangeprezen en waarvan enkele, ook door geneesheeren als wrijfmiddel worden aangewend. Maar een „onontbeerlijk middel voor militairen, sportslieden en arbeiders" is het in geen deele.

Zelfs vreezen wij, dat het wrijven met zooveel scherpe middelen tegelijk als in het mengsel voorhanden zijn, niet vrij van gevaar is voor sommige gestellen.

Dat „eenige gevallen van verlamming tengevolge van zware koorts" (?) genezen zijn is een verklaring die wij voor rekening van mijnheer GASTON laten.

Wij, voor ons, zouden het gebruik van het Spierpijnmiddel ernstig afraden.

UIT DE PERS.

Niet naar de slaapster.

Het onderstaande ontleenen wij aan de *Heraut*; wij nemen het met voldoening over als afkomstig van een zijde, waarin niet altijd met onze bedoelingen wordt ingestemd.

Prof. Dr. H. H. KUYPER waarschuwt ernstig tegen het gaan naar de zoogenaamde somnabules of slaapsters, die beweren in haar slaap het vermogen te hebben de ziekten en kwalen, waarmede iemand behept is, te kunnen voorzien en de juiste geneesmiddelen daarvoor te kunnen aanwijzen.

God heeft ons de medische wetenschap gegeven om daarvan gebruik te maken, en alleen wanneer we die middelen gebruiken, zijn we verantwoord. Af te wijken van dezen weg en genezing te willen zoeken op allerlei bijpaden van geheimzinnige krachten en werkingen, is een God verzoeken.

Aan de helderziendheid van de slaapster, die kwalen ontdekken kunnen, die geen doctor weet,

gelooven we niet, en nog veel minder daaraan, dat zij, die van de medische wetenschap niets afweten, in staat zouden zijn de juiste geneesmiddelen aan te wijzen.

We beschouwen de heele zaak als kwakzalverij, waarmede men de goe gemeente zand in de oogen strooit.

Dat men vaak hoog opgeeft van de genezingen door zulke slaapsters en wonderdoctors verricht, is geen bewijs voor het tegendeel. Elk kwakzalver doet dat en verzwijgt in hoe vele gevallen juist zijn zoogenaamde heilmiddelen verergering der ziekte of zelfs den dood tengevolge hebben gehad. En een Christen mag zich niet moedwillig in dit gevaar begeven.

Maar ook al waren er hier — wat we ontkennen — bovennatuurlijke en geheime krachten in het spel, dan nog zouden we nooit durven aanraden daarvan gebruik te maken, omdat men niet weet aan wie deze krachten te danken zijn.

Kanker genezen.

In de meeste groote steden zijn er mensen, die beweren kanker te kunnen genezen door middel van geneesmiddelen, welke ingenomen moeten worden of door plaatselijke behandeling „zonder het mes" zooals het heet, — maar waarschijnlijk zullen deze „geneesheeren met drankjes, zalfjes en pleisters" wel het meest gehoor vinden bij de boeren op het platteland en in de kleine marktplaatsjes. * Zij doen veel kwaad; zij veroorzaken lichamelijk en geestelijk veel leed, maar zij handelen (in Engeland) niet in strijd met de wet en wanneer zij bepaalde valstrikken vermijden, dan kunnen zij hun bedrijf voortzetten, zoolang als de mensen uit de streek bereid zijn aan hun verzekeringen geloof te slaan. Van tijd tot tijd echter zijn zij niet slim genoeg om aan den langen arm van de wet te ontkomen.

In een proces, dat kortgeleden in Engeland gevoerd is, kwamen enkele merkwaardige dingen aan den dag, welke vooral bekend zijn geworden door brieven, die de beklagde had geschreven. De aanklaagster, de vrouw van een arbeider uit het dorpje Bentley, eischte van den beklagde de teruggave van 11 P.S. die zij hem betaald had voor de genezing van kanker, waarin hij echter niet geslaagd was. De beklagde verspreidde een circulaire, waarin hij o.a. zeide: „Ik ben bereid en in staat om ieder geval van kanker te aanvaarden en volkomen te genezen zonder eenige operatie... Nadat ik het bewijs van mijn bekwaamheid heb geleverd, ben ik bereid mijn geneesmiddel te verkoopen voor elk aannemelijk bod aan welken geneesheer ook of met hem een overeenkomst aan te gaan... Zonder genezing geen betaling." De eisch was, dat de beklagde de 11 P.S. die hij ontvangen had voor de behandeling van kanker, zou teruggeven en dat hij 50 P.S. schadeloosstelling zou betalen voor het niet nakomen van zijn belofte en voor het veroorzaken van pijn en lijden. De eischers was een patiënt geweest van dr. Ashurst te Bentley, die een gezwel bij haar had ontdekt, dat niet van kankerachtigen aard was. Hij had haar aangeraden naar het ziekenhuis in Sheffield te gaan. Daar had men haar willen opnemen en zoo nodig opereeren, doch zij had geweigerd. Zij was toen naar den beklagde gegaan. Deze was niet thuis,

*) Deze bewering zouden wij niet gaan onderschrijven.
Red. Mbl.

maar schreef haar later een brief (vol spelfouten), gedateerd 23 Juni, als volgt:

Geachte Mevrouw,

Sta voor uw genezing in. Kom ongeveer 12 uur 30 bij mij. Het spijt mij, dat ik vanavond niet thuis was, toen u bij mij was. Eerlijk gezegd ben ik weinig thuis, altijd zwerfend of bezig. De menschen hebben mij noodig. Desniettegenstaande ben ik de dienaar van den Hoogsten God. Hij heeft mij meer dan ieder ander gezegend, maar ik wensch, slechts dezen zegen, dat ik eens bij mijn God in den hemel mag komen. Indien u mij elke week kunt betalen voor de geneesmiddelen, die u noodig hebt om den kankerwortel uit u gerukt te krijgen, dan zal ik uw boezem en borst en lichaam genezen en u volkomen gezond maken; dan kunt u mij voor mijn moeite geven zooveel als u mogelijk is en en waartoe u zich verplicht voelt.

Hoogachtend uw. d.

DAVID WILLIAMS.

Den 28en Juni kwam de beklagde bij de eischeres, onderzocht haar en vertelde, dat zij lijdend was aan kanker, maar dat hij haar in 4 à 6 weken kon genezen; zij beloofde hem 2 pond per week te betalen. Hij gaf haar een wassing, een groene zalf, die haar puisten en blaren bezorgde en hij legde ook nog een pleister op de zieke plek. Gedurende de behandeling leed zij veel pijn. De heer John Adams uit Sheffield, die de geneesmiddelen onderzocht, zei dat de wassing gedeeltelijk ammonia bevatte; de zalf bestond uit kopervitriool, loodsuiker en brood en de pleister, was voornamelijk teer. De verdediger van den beklagde had er den nadruk op gelegd, dat deze een methode gevolgd had, die in het boek van John Wesley „Verstandige Geneeskunde voor Verstandige Menschen" beschreven werd. Toen de rechter opmerkte, dat sindsdien de wetenschap was vooruitgegaan, was 'het antwoord, dat de methode een verbetering was van een ouderwetsch middel tegen kanker en dat er bewijzen waren, dat de methode wel eens eenig succes had gehad. In zijn vonnis zei de rechter, dat beklagde het geld ontvangen had en dat moest teruggeven om te voldoen aan de voorwaarden in zijn circulaire „Zonder genezing geen betaling". Dit soort menschen, ging hij voort, spreken altijd over hun zoogenaamde successen en er is een soort menschen, die hen steeds weer gelooven. Het vonnis luidde, dat beklagde de 11 P.S. moest teruggeven en 30 P.S. schadeloosstelling moest betalen voor de pijn en het lijden. De rechter zei, dat het geval van groot algemeen belang was en veroordeelde beklagde ten derde nog tot de kosten van het salaris voor den onderzoeker der geneesmiddelen en van den dokter.

De opmerkingen van den rechter waren zoo juist, dat het ons niet noodig lijkt hier nog iets aan toe te voegen.

(The Brit. Medic. Journal.
door Handelsbl.)

Paraffine en kanker. In verband met het bekende feit dat kanker als beroepsziekte voorkomt bij arbeiders in de paraffine-industrie en op grond van enkele andere overwegingen gebaseerd op de minerale origine der paraffine **waarschuw t** Mantague Dixon in The British Medical Journal (30 December 1922) tegen het he-

bruik van vloeibare paraffine (Nujol, paralax en dergelijke moderne specialité's als middelen die bij hardlijvigheid een gemakkelijken stoelgang bevorderen. Natuurlijk zal het zeer moeilijk zijn en veel tijd en onderzoek kosten om het bewijs te leveren dat ook kanker der inwendige organen door paraffine kan worden tweegebracht. Toch verdient deze waarschuwing de aandacht, niet alleen omdat het aanbeveling verdient het zekere voor het onzekere te nemen, maar ook omdat in negen van de tien gevallen hardlijvigheid voorkomen worden kan en het bovendien meestal nuttiger is bij hardlijvigheid om het dieet te regelen dan door regelmatige toediening van geneesmiddelen... de kwaal nog erger te maken dan zij al is.

(N. Rott. Ct.)

RECHTSZAKEN.

Een Chiropractor.

Voor het kantongerecht te Rotterdam stond de vorige maand terecht J. H. S., van beroep „Chiropractor” beklaagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

In de dagvaarding werd beklaagde ten laste gelegd, dat hij in Oct. 1923, niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van de geneeskunde hier te lande, buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend. Beklaagde zou op 12 October 1923 door handoplegging geneeskundigen bijstand hebben verleend.

Ten tweede was beklaagde ten laste gelegd, dat hij geen geneeskundige zijnde in den zin der wet, in het openbaar heeft aangekondigd, dat hij de geneeskunde uitoefende, althans een titel heeft gevoerd, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwees.

Uit de getuigenverklaring bleek, dat de patiënten bij S., die in Amerika de colleges van het Eastern College of Chiropractic heeft gevolgd, voor hun ziekte baat gevonden hadden.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, mr. REUMER eischte wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde twee geldboeten van tien gulden, subs. 2 maal 25 dagen hechtenis. Mr. VAN HAEREN bepleitte ontslag van rechtsvervolgung subs. een lichtere straf.

Bij de uitspraak heeft de kantonrechter Mr. WENTHOLT, bekl. veroordeeld tot twee geldboeten elk van f 15.—, subs. 2 dagen hechtenis. De kantonrechter overwoog dat een lichte straf hier behoort te worden toegepast, omdat gebleken is, dat beklaagde te goeder trouw meende niet tegen de wet te handelen en hij met de door hem gepleegde feiten, voorzover is na te gaan, geen nadeel heeft berokkend.

A. K. H. J. Schilling

zich noemende Dr. PSYCH SCHILLING, wonende te Ginneken, is door het kantongerecht te Breda veroordeeld tot driemaal f 200.— boete of driemaal twee maanden hechtenis, wegens overtreding der wet op de geneeskunde.

Naar men ons van bevoegde zijde mededeelt was S. vroeger kappersbediende en reiziger in parfumerie-artikelen.

Magnetieuse.

Het O. M. bij de rechtbank te Leeuwarden, heeft bevestiging gevraagd van een vonnis van den kantonrechter aldaar, die mevr. Wijnandts,

wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, tweemaal gepleegd, veroordeelde tot 2 maal f 250 boete.

Magnetiseur.

Voor het kantongerecht te Haarlem had zich te verantwoorden C. K., magnetiseur, kruidkundige en astroloog te Schoten, wegens het buiten noodzaak verlenen van geneeskundigen bijstand, zonder tot de uitoefening van de geneeskunde bevoegd te zijn. Beklaagde bekende het hem ten laste gelegde. Verschillende personen verklaarden, bij de behandeling van den beklaagde baat gevonden te hebben. Een getuige à décharge verklaarde, dat zijn kind, dat verlamd was, en door een specialist reeds opgegeven was, na de behandeling van C. K. weer loopen kon.

Het O. M. eischte 5 geldboeten van f 100.— ieder subs. 4 maal 10 dagen hechtenis.

Beklaagde werd veroordeeld tot 5 geldboeten van 10.— subs. 5 maal 10 dagen hechtenis.

Nog een magnetiseur.

Voor het kantongerecht te Nijmegen heeft terechtstaan de magnetiseur J. G. M. beschuldigd het beroep van geneeskundige uitgeoefend te hebben zonder daartoe bevoegd te zijn. Hij had als magnetiseur iemand behandeld, die aan zenuwpijn leed.

Het O. M. eischte tegen hem f 300.— of 2 maanden gevangenisstraf. De verdediger pleitte vrijpraak.

De kantonrechter heeft M. veroordeeld tot f 10.— boete, subs. 10 dagen hechtenis.

Natuurgeneeskundige.

Voor het kantongerecht te Middelburg is f 25.— boete of 25 dagen hechtenis geeischt tegen den 36-jarigen J. B., natuurgeneeskundige” te Rotterdam, wegens het op 26 September onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde te Middelburg.

Onbevoegd uitoefenen der artseneerbereidkunst.

D. B., handelaar, te Rotterdam, is door het kantongerecht ter zake van geen apotheker zijnde, noch geneeskundige tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, ampullen te hebben verkocht, voorzien van het opschrift „Ergotin” en welke ampullen inhielden een oplossing van moederkoren-extract, terwijl de hoeveelheid in 100 ampullen minder was dan 100 gram, veroordeeld tot eene geldboete van f 25.— subs. 10 dagen hechtenis met bevel tot vernietiging van de inbeslaggenomen doosjes met ampullen.

Eilers.

Voor 't kantongerecht te Hoorn stond 22 Januari terecht G. J. Eilers uit Oegstgeest, wegens het in behandeling nemen van longpatiënten. Een juffrouw uit Andijk legde gunstige verklaringen over de behandeling af. Het O. M. vroeg veroordeeling tot 2 maal f 25.— boete.

Staphorster boertje.

Voor het kantongerecht te Arnhem werd weer eens een strafzaak behandeld wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde tegen Klaas Stegeman, het tegenwoordige Staphorster boertje.

De ambtenaar van het O. M. Mr. v. d. Dussen, eischte tegen beklaagde f 300.— boete, subs. 60 dagen hechtenis. De vorige maal werd S. tot f 200.— boete veroordeeld.

CORRESPONDENTIE.

B. W. te A. Het is ons niet steeds mogelijk geregeld met onze *Herhaalde Waarschuwingen* voort te gaan, hoezeer wij dit ook betreuren. Meestal ontbreekt ons de plaatsruimte, doordat andere zaken die in beslag nemen.

Toevallig, door dat de resultaten van enkele onderzoekingen nog niet zijn verkregen, kunnen wij thans eenigszins aan uw verzoek voldoen.

C. W. te G. Indien de samenstelling van de *pastilles Codoforme Bottu* zóó is, als in de circulaire is opgegeven, vallen die pastilles ongetwijfeld onder de *Opiumwet* en is de verkoop alleen onder de wettelijke bepalingen geoorloofd.

Red. *Dagbl. v. Noordbrabant* te B. Dank voor de verstrekte mededeeling.

P. P. te E. Wij danken U voor de toezending van de advertentie betreffende *Dubbeld's Fisteldrank*. 't Is iets nieuws voor ons, waaromtrent wij een onderzoek zullen instellen.

Th. v. d. Z. te N. De u gezonden Maandbladen (die gij behouden kunt, ook om anderen te waarschuwen) zullen u overtuigd hebben dat noch van de *Cantassium Company* noch van *Bijsterveld* eenig heil is te verwachten. Integendeel, zij zullen u van den wal in de sloot helpen.

H. G. H. te IZ. De kruiden worden onderzocht. De gebruiksaanwijzing maakt op ons den indruk, dat wij hier meer met te betreuren z.g. hulpvaardigheid dan met ware kwakzalverij te doen hebben. Of kunt gij ons beter inlichten?

Dr. W. E. M. te H. Tot ons leedwezen konden wij niets aangaande *Scleron* te weten komen. Het middel is ons onbekend en derhalve nog niet onderzocht. De prospectus boezemt ons geen vertrouwen in.

— De *Bredasche Couranten* in dank ontvangen; met veel genoegen namen wij kennis van de artikelen van den Heer H. te H. over Kwakzalverij.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Akker's Kloosterbalsem. Brandwonden, kloven, blaren, steenpuisten, eczema, uitslag, dauwworm, jeuk, korsten op het hoofd, zweren, gesprongen lippen kunt U met Kloosterbalsem genezen. Bij reumatiek, lende pijn, spierverrekkingen, spierpijn, spit, jicht, ischias, etc. is de **Kloosterbalsem** een heerlijk wrijfmiddel. Een potje Kloosterbalsem mag in geen enkel huisgezin ontbreken.” Aldus verklaart AKKER.

Ook hier weer wordt met een klooster gescharreld om de geloovige lui zand in de oogen te strooien. Evenmin als de Abdijsiroop komt de balsem uit een klooster.

Deze zelf is een mengseltje van *vaseline*, *was* en *terpentijn* en nu kan men zelf wel nagaan, dat b.v. *eczema*, *steenpuist n*, *zweren* en andere zaken niet door dit middel genezen zullen worden, integendeel dat verergering van de kwalen in de meeste gevallen te verwachten is. Een potje kloosterbalsem in het huisgezin en het gebruik daarvan kan aanleiding geven, dat door ondoelmatige behandeling veel kwaad wordt gebrouwen! Dat zouden wij zeggen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur
Mededeelingen van verschillenden aard: Instituut voor Pharmaco-Therap. onderzoek. — Gebuco's Sirupus Plicis compositus — Valt codoforme onder de opiumwet?
Rechtszaken: Een genezend medium — Magné-tiseuse. — Bilz's natuurgeneeswijze.
Correspondentie
Naamlijst van de leden der Vereeniging

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toetreden:

Mevr. Fr. v. d. Broek-Swart, *Amsterdam*.

Zr. E. Godschalk, te *Bakem-Castricum*.

A. v. d. Berg, Boekhandelaar *Katwijk a/d. Rijn*.

Afd. *Arnhem*: v. d. Ned. Mij. t.b.d. Geneeskunst.

Afd. *Voorne en Putten*: Ned. Mij. t.b.d. Geneeskunst.

kunst.

Dep. *Gelderland*: v. d. Ned. Mij. t.b.d. Pharmacie.

macie.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

„DUO-FORMULA”-TABLETTEN.

(Tien-daagsche gratis behandeling voor Rheumatiek).

Fabrikant: Mr. Arthur Richards, Londen.

Samenstelling volgens den fabrikant: Niet vermeld.

Reclame: De tien-daagsche gratis behandeling stuit alle overproductie van Urinezuur (zie bldz. 2 en 4 der brochure) en moet gevolgd worden door een 20-daagsche voortzettings-behandeling, waarvan de prijs / 12.50 bedraagt.

Gebruiksaanwijzing: Drie maal daags een tablet na iederen maaltijd te nemen.

Uitkomsten van het onderzoek:

In de dertig geel gecandeerde tabletten werden aangetroffen: Zwavel, lignum guajaci, radix rhei en mais-zetmeel. (N. KEULEMANS vond in Duo-Formula-tabletten gummi gutti en guajakhars. Maandblad uitgegeven door de Vereeniging tegen Kwakzalverij 1920, No. 6).

Oordeel:

Den naam „duo-formula” schijnt de fabrikant

daarom te hebben gekozen, omdat zijn „behandeling” tweeledig is, n.l. een diëetvoorschrift en een medicamenteuze behandeling. Zijn diëetvoorschriften zijn ons niet bekend, en wij kunnen omtrent het al of niet rationeële daarvan dus geen oordeel uitspreken. Het medicament bestaat, zooals boven bleek, uit laxantia en een obsoleet geneesmiddel tegen jicht (guajachout). Het is niet aannemelijk, dat hiermee betere resultaten zullen worden verkregen, dan vroeger de medici — die het middel weer verlieten — er mede hebben behaald. Daarenboven trekt de reclame te veel niet hierbij behorende ziekten (acuut gewrichtsreuma, asthma, neuritis enz.) onder het begrip jicht samen.

ANTINERVIN de DR. LESAGE.

Remède nouveau et inimitable a l'usage de tous ceux, qui souffrent des nerfs.

Prix fr. 3 (= / 1.50).

Fabrikant: G. Spetter C°. Ass. Apothekers, Rotterdam.

Reclame: Het beste en onschadelijkste middel tegen zenuwkwalen, zooals zenuwhoofdpijn, toevallen, slapeloosheid, zenuwzwakte, enz.

Gebruiksaanwijzing: Drie maal daags een suikerlepel vol in een half glas water na het eten. Kinderen de helft. Aan kinderen onder de tien jaar niet geven.

Samenstelling volgens den fabrikant: Niet vermeld.

Resultaten van het onderzoek:

Antinervin is een mengsel van kaliumbromide natriumbromide en een zeer geringe hoeveelheid ijzerchloride waaraan het zijn oranje kleur te danken heeft.

Quantitatieve bepalingen maakten uit, dat de samenstelling de volgende is:

Kaliumbromide	60 %
Natriumbromide	39,56%
Ijzerchloride (Fe Cl ³)	0,32%
Water	0,12%

Oordeel:

Dat bromiden, zelfs bij aanwezigheid van een kleine hoeveelheid ijzer, alle mogelijke zenuwkwalen zouden genezen, is natuurlijk onzin. Ook de onschadelijkheid bij onoordeelkundige toepassing is niet juist.

ZENUWZOUT VAN PROFESSOR RHÖNSTEINN.

Prijs 90 cent per flacon.

Fabrikant: Compagnie générale de produits pharmaceutiques. H. Spetter C°. Ass. Apothekers, Rotterdam.

Reclame: Deze uitmuntende medicijn helpt voor alle zenuwkwalen, zooals hoofd- en kiespijn, slapeloosheid, zenuwzwakte, zenuwtoevallen, etc., etc.

Gebruiksaanwijzing: Hoogstens 3 suikerlepel-tjes per dag, 's morgens, 's middags en 's avonds na het gebruik van voedsel. Los het zout op in een wijnglas vol water.

Samenstelling volgens den fabrikant: Niet vermeld.

Resultaten van het onderzoek:

Het zenuwzout is een mengsel van kaliumbromide en natriumbromide, dat gearomatiseerd is met Oleum Carvi en wel van de volgende samenstelling:

Watergehalte	3,75%
Kaliumbromide	60,7 %
Natriumbromide	35,55%

Oordeel:

Het middel zou moeten helpen tegen dezelfde kwalen als antinervin van denzelfden fabrikant. Aan het ijzergehalte van dit laatste mengsel schijnt dus door den verkooper ook al geen groote waarde te worden gehecht. Het oordeel is hetzelfde als bij antinervin.

DR. HOFFBAUERS WETT. BESCH. ONTVETTINGSTABLETTEN.

Fabrikant: Elefanten-Apotheke, Berlin.

Samenstelling volgens den fabrikant:

per tablet Extr. fuci vesic. alcal. Dr. Hoffbauer 0,5.
Sal calcin. therm. 0,5.
f. tabl. cacao obd.

Reclame: Volkomen onschadelijk en succesvol middel tegen overmatige corpulentie en haar gevolgen, zooals asthma, hartkloppingen, kort ademigheid, enz. Zonder dieetdwang niet laxeerend.

Gebruiksaanwijzing: Gedurende de eerste 14 dagen 6 tabletten per dag (telkens 2 na het eten), later 3 maal daags 3 tabletten met wat drinken in te nemen.

Uitkomsten van het onderzoek :

Volgens de opgave zouden de tabletten omhuld zijn met een cacaolaag. Niets is minder waar. De omhullende laag bleek te bestaan uit : Calciumcarbonaat, ijzeroxyde en een mineraal, dat zeer veel overeenkomst heeft met asbest.

Oordeel :

Deze tabletten zijn laxermiddelen. Opmerking verdient, dat cacao blijkbaar nog te duur is als bekleedingsmiddel, en op de gebruikelijke wijze wordt vervalscht door ijzeroxyde. Ook verder komt de samenstelling niet met de opgave overeen.

SAN. RAT DR. STRAHL'S HUIS-ZALF.

Fabrikant : Elephanten Apotheke, Berlin.

Samenstelling volgens den fabrikant :

Acid. Carbol.	10,—
Zinc. oxyd.	1500,—
Liq. plumb. subac.	250,—
Bals. peruw.	200,—
Eumathan et Dec. Arnic. ad 15 Ko.	

Reclame : Sedert 1851 voortreffelijk gevonden tot heeling van wonden van elken aard, in het bijzonder brandwonden, huiduitslag, eczeem, beschadiging van de huid, ook bij kleine kinderen, vooral ook bij beenwonden, spataderen, open wonden, bevriezing, huidjeuk enz. jeuk- en pijnstillend bij aambeien.

Gebruiksaanwijzing : Op de van te voren zorgvuldig gereinigde wond wordt de zalf een of twee maal daags ter dikte van de rug van een mes aangebracht.

Uitkomsten van het onderzoek :

In de lichtgeel gekleurde zalf konden inderdaad phenol, lood en zinkoxyde aangetoond worden. Van een reuk naar perubalsem was niets te bespeuren. Een zalf die op 150 gram 2 gram perubalsem bevat riekt daar, vooral bij zachte verwarming, duidelijk naar. Verder bevat de zalf adeps lanae.

Oordeel :

De zalf komt dus niet met de opgegeven samenstelling overeen.

Gebuco's Sirupus Picis compositus.

(Samengestelde teerstroop).

Deze „hoeststroop voor oud en jong”, zooals de advertentie luidt is een Nederlandsch product en wel een samenraapje! van allerlei middeltjes die wel eens tegen hoesten worden aangewend.

Volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS werden in de stroop aangetoond *teer*, *anijsolie*, vrij en gebonden *ammoniak*, *kalium*, *jodium calcium* en een *alkaloid* (misschien codeïne), wat niet met zekerheid kon worden vastgesteld.

Vermoedelijk was dus aanwezig, behalve *teer*, *joodkalium*, *salmiak* en *anijspititus*. Helpt het een niet, dan het andere, zullen de vervaardigers gedacht hebben, dus wij kunnen het mengsel gerust noemen : „oplossend, verzachtend, desinfecteerend bij alle hoest en keelaandoeningen.”

En verder : „Wanneer men bij kink- of slijmhoest Sirupus picis compositus gebruikt, geeft dit een spoedig en gemakkelijk verloop en wordt de patiëntjes veel leed bespaard.”

Of veel leed berokkend zeggen wij. De gebruiksaanwijzing n.l. geeft aan :

„Voor kinderen van 1—2 jaar om de twee uur een eierlepel.

„Voor kinderen van 2—10 jaar om de twee uur een theelepel”.

In deze aanwijzing steekt ongetwijfeld *groot gevaar*. De arme stumpertjes zouden, op hun leeftijd, van dit mengsel van lang niet onschadelijke geneesmiddelen de treurigste gevolgen kunnen ondervinden en wij *waarschuwen ernstig* tegen het gebruik van de stroop. Door de leveranciers van dit stroopje, de firma GEBUIS EN CO., Apothekers te Amsterdam, worden nog meer bijzondere middelen in den handel gebracht, die, volgens de gebruiksaanwijzing, *wettig gedeponeed* zijn. Wij hebben al dikwijls aangetoond, dat dit *niets afdoet* aan de waarde van de z.g. geneesmiddelen.

Codoforme valt niet onder de opiumwet ?

In verband met onze correspondentie in ons vorig no. (waarin wij een tegenovergestelde meening verkondigden) moeten wij melding maken van een circulaire, verspreid door den heer AMEYE, den importeur van Codoforme hier te lande.

In deze circulaire is opgenomen een schrijven van den Inspecteur van de Volksgezondheid, DR. DE FOUW, luidende aldus :

„Ik heb de eer U te berichten dat „Codeïne” „niet valt onder de Nederlandsche Opiumwet, „dus Codoforme evenmin”.

Wij bekennen, dat onze opvatting een andere was ; wij zagen in codeïne een *derivaat van opium* en dat wij in dit opzicht niet alleen staan bewijst de volgende „correspondentie” opgenomen in het *Pharm. Weekblad* van 16 Februari j.l. van de hand van den Hoofdredacteur PROF. P. V. D. WIELEN :

„A. te A. vraagt, of een geneesmiddel met codeïne, in casu codoform, onder de Opiumwet valt.

Volgens de letter van de wet wel ; voor zoover dit uit de handelingen van de Inspectie van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid is op te maken, meent deze van niet. Een positieve uitspraak ontbreekt in deze en ons hoogste gezondheidscollege (de Gezondheidsraad) meent, dat alleen door een rechterlijke uitspraak zekerheid in deze is te krijgen.

Een dergelijke uitspraak bestaat er, voor zoover wij weten, niet.

De kans, dat door een Inspecteur proces-verbaal zal worden opgemaakt wegens overtreding van de Opiumwet, wanneer codeïne wordt afgeleverd zonder recept of vergiftbewijs, is niet groot. De wet verbiedt echter den apotheker, om vergiften, en hieronder vallen zoowel codeïne als bromoform, anders dan op recept of tegen afgave van een vergiftbewijs af te leveren. Valt codeïne onder de Opiumwet, dan mag in het laatste geval de aflevering alleen geschieden wanneer wordt opgegeven, dat de af te leveren stof als geneesmiddel verlangd wordt. Indien door ondeskundig gebruik (toediening aan kinderen, te groote hoeveelheden per keer of per dag, overgevoeligheid) ongelukken veroorzaakt worden, dan staat de apotheker, indien hij geen recept of vergiftbewijs kan overleggen, evenals iedere niet-bevoegde, door het enkele feit der aflevering bloot aan een vervolging niet alleen wegens overtreding van de wet op de uitoefening der artsenebereidkunst, maar ook wegens overtreding van de Opiumwet, want het inzicht der inspectie, of van wien ook, heeft in rechten in dit geval maar zeer betrekkelijke waarde. Wanneer men zich veilig acht door een of andere

ambtelijke uitspraak, dan zou men wel eens bedrogen uit kunnen komen.”

RECHTSZAKEN.

Een genezend medium.

Twee agenten van het bureau Singel te Amsterdam hebben een vrouw aangehouden, die zeide genezend medium te zijn. De aanhouding vond plaats ter zake overtreding art. 436 Wetboek van Strafrecht (het onbevoegd uitoefenen van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert) en van art. 3 van de wet, regelende de uitoefening van de geneeskunst (zonder bevoegdheid in het openbaar verkondigen, dat men de geneeskunst uitoefent). Een hoeveelheid reclamepapieren, recepten, kruiden en zalf werd in beslag genomen. De vrouw is, nadat proces-verbaal was opgemaakt, op vrije voeten gesteld.

Een magnetiseuse.

De rechtbank te Leeuwarden heeft mevr. W. wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst veroordeeld tot 2 × f 50 boete.

De kantonrechter aldaar had haar 2 × f 250 opgelegd.

Bilz's natuurgeneeswijze.

Het O.M. bij de rechtbank te Rotterdam heeft tegen R., beschuldigd van oplichting bij het colportieren met Bilz's natuurgeneeswijze, drie maanden gevangenisstraf geëischt.

CORRESPONDENTIE.

Dr. W. E. M. te H. Van welwillende zijde (die wij onzen dank betuigen) wordt ons medegedeeld, dat *Scleron* geen kwakzalversmiddel is. Het is een middel, dat door *bevoegde* medici en pharmaceuten, die in hun wetenschappelijk werk op het standpunt van de Anthroposophie (Geisteswissenschaft) staan, vervaardigd en aangewend wordt.

Dr. PALMER, directeur van het „Klinisch-therapeutisch Instituut Der Kommende Tag” te Stuttgart noemt het sclerodoron en schreef mij dat het een „hochpotenziertes Bleipräparat is.

De hier in Den Haag voor anthroposophische wetenschap gevestigde Dr. ZEYLMANS VAN EMMICHOVEN — tot voor kort geneesheer aan het gesticht Maasoord te Poortugaal — deelde mij mede dat het de 13 a 15e potentiaal is. Voorts dat datzelfde praeparaat onder den gewijzigden naam scleron door de anthroposophische kliniek te Arlesheim (bij Basel) gemaakt wordt. Die klinici beweren succes van dit middel te hebben — *mits gecombineerd* met thee van berkenschors of injecties van betuline — bij arteriosclerose in zijn verschillende vormen en localisaties (dus o.a. bij angina pectoris, bij otosclerose, enz.)

Mevr. H. te H. Tot ons leedwezen zijn wij niet in staat uw vraag te beantwoorden. Het middel is van onzentwege niet onderzocht, zoodat wij niet kunnen nagaan of het schadelijk is of niet. Bij de vele kwakzalversmiddelen, die dagelijks onze aandacht vragen, kunnen wij ons met *ontharingsmiddelen* (eigenlijk meer toilet-artikelen dan geneesmiddelen) niet bezighouden.

Van het aanraden van andere middelen onthouden wij ons uit principe.

J. R. F. H. te 's-G. Het door U medegedeelde geval was ons niet bekend ; dank voor uwe medewerking. Misschien zijt gij wel in de gelegenheid ons (op kosten der Vereeniging) de kruiden te verschaffen ten einde ze te laten onderzoeken. Naar de bevoegdheid van dien „Doctor” hebben wij een officieel onderzoek ingesteld doch nog geen antwoord ontvangen.

G. E. W. te V. Zeer tot ons leedwezen moeten wij uw artikel tot het volgend no. uitstellen. Er is geen plaats voor, omdat de naamlijst der leden (die reeds gezet was) een groote ruimte inneemt. Een bijvoegsel daarvoor te bestemmen, zooals vroegere jaren wel geschiedde, laat momenteel de kas onzer Vereeniging niet toe.

P. H. v. Gilse, arts.
M. Eefink, Schatzenkerk, arts.
Mr. W. H. Hoijer, Off. v. Just.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
Dr. H. Kikkert Ozo., arts.
M. Mauritz, arts.
Dr. W. E. Merens.
Dr. L. v. d. Meulen
Dr. A. Meijer.
Mr. G. Nolst Tremité.
J. Ochtman.
W. Posthumus Meyjes.
Dr. G. Romijn, Inspecteur van
de volksgezondheid.
Dr. A. E. Ten Oever arts.
J. C. Tadema.
J. Waller Zeper, arts.
Haarlemmermeer.
Gezondheidscommissie.
Stad Hardenberg
Gezondheidscommissie
Harderwijk.
H. Blanken Jzn., arts.
Hardinxveld.
Groene Kruis.
Ha en (Gr)
Mr. L. B. Lohmann, rechter.
Hedel.
Gezondheidscommissie.
H. Reid, arts.
Heesum.
Groene Kruis.
Heemstede.
C. J. C. Burkens, arts
Dr. E. A. H. Droog arts
Dr. J. M. Hooreman, arts.
Mr. J. D. van der Plaats
's Heer Arendskerke
H. van Iwaarden, arts.
Heerenveen.
J. Bijlsma, arts.
E. v. Schaik, arts.
Heer Hugo Waa
Witte Kruis.
Heerlen.
Gezondheidscommissie.
Hees (bij Nijmegen).
Mevr. M. Wieseman.
Heinenoord
A. de Reus, arts
Den Helder.
Dr. G. W. Bakker
Gezondheidscommissie
G. v. d. Nieuwenhuizen, Off. v.
Gez. K. M.
M. J. W. Rienks.
H. Schürmann.
Witte Kruis.
Hem (gem. Venhuizen).
M. de Heer Kloots, arts.
Hellendoorn.
Dr. B. J. Vos, arts.
Hendrik-Ido Ambacht.
D. J. Kamberg, arts.
's Hertogenbosch.
H. v. Baer, apotheker.
Gezondheidscommissie
Dr. A. M. A. Lamers, arts.
L. J. Röhmer, Mil. Apoth.
Heusden
Gezondheidscommissie.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegersberg.
D. Heinike, arts.
Hilversum.
Floris Hers, arts.
Mevr. Feenstra—ten Seldam,
apotheker.
A. J. v. Heemskerk Düker, apoth.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
v. Manen.
Dr. M. Niemeijer, arts.
Dr. B. J. H. Stieler.
Jhr. H. Trip, Jr.
Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.
Hoensbroek
G. J. W. ter Bals, arts.
Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
Gezondheidscommissie.
Hoogezand.
Gezondheidscommissie.
Hoogkerk
Groene Kruis.
Hoorn.
Afd. West Friesland, M^o van
Geneeskunde
Huis ter Heijde (bij Utrecht).
Dr. F. A. K. Rombach.
Huizum (Fr.)
Groene Kruis.
Dr. W. Sinninghe Damsté, arts.
Hulst
Gezondheidscommissie
J. A. van Lierop, arts.
Hummelo.
Dr. B. J. Westerkeek van Eerten,
arts.
Jubbega.
R. Cohen.

Kampen
P. Butter, arts.
Katwijk.
A. v. d. Berg.
J. Huetingh, arts.
Dr. A. J. v. Walsem, arts.
Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.
Koog a. d. Zaan.
M. Scheele.
Kollum (Fr.)
Dr. de Jager.
Kortgene.
L. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.
Krabbedijke.
H. Hondelink, arts.
Krimpen a. d. IJssel.
W. M. Blom, arts.
Krommenie.
Witte Kruis.
Kruiningen.
F. D. Kolff van Oosterwijk, arts.
Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.
Laren (N.-H.)
K. F. A. Lommel, arts.
Leek.
Groene Kruis
Leeuwarden.
Mr. W. de Greve.
Groene Kruis.
Mr. A. Menalda Hz.
Dr. J. A. Römer, arts.
W. C. C. ten Veldhuys, arts.
Leeuwarden bij Tiel.
Dr. A. W. van Haagen
Leiden
A. de Blok.
J. P. A. Brand, tandarts.
W. K. Brevet.
Mej. J. L. van den Brink.
A. v. d. Bijl.
Mr. A. van der Elst, ambt. O.M.
J. G. van Es, arts.
Gezondheidscommissie.
E. Heijstek.
Prof. Dr. J. van der Hoeve.
W. v. d. Horst.
Prof. dr. L. van Itallie.
Jac. J. de Jong.
Prof. Dr. P. Th. L. Kan.
C. Nijkamp, arts.
C. Pieck.
Mej. L. v. Straaten.
H. P. Veldhuisen, arts.
Prof. Dr. J. H. Zanijer.
Lexmond.
P. Bon, arts.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wieggersma, arts.
Lochem.
J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Gezondheidscommissie
Loenen a. d. Vecht.
L. L. Posthuma, arts.
Loosduinen.
Dr. A. Deenik.
H. A. N. Vechtman, arts.
Losser.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maastricht.
A. H. Schmedding, arts.
Makkum.
E. Heckman, apoth.
Markelo
J. S. B. Wanrooij, arts.
Meeden (Gr)
W. Fortuin, arts.
Medemblik.
Witte Kruis.
Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.
Meppel.
Firma Brocades en Stheeman.
Dep. Mij. tot Nut van't Algemeen
Gezondheidscommissie.
Middelburg
Gezondheidscommissie.
M. J. Pienbroek, apoth.
Middelbarnis.
Gezondheidscommissie.
Middelie.
Witte Kruis.
Midwoud.
Witte Kruis.
Molenaarsgraaf.
Dr. J. de Konink.
Monnikendam.
C. J. P. v. Dijk arts
Moordrecht.
J. Westendorp, arts.
Ter Neuzen.
Gezondheidscommissie.
Afd. N. Mij. t. b. d. Geneesk.
Niehove.
Groene Kruis.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuwvennep.
C. Hemmes arts.

W. G. Schreuder.
Nieuw-Weerdinge.
Groene Kruis.
Noord-Scharwoude.
Witte Kruis.
Noordwijk.
Dr. Ceenraeds Nederveen.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
Nunspeet.
Dr. J. Schnt, arts.
Nijehorne.
Dr. M. J. Visser, arts.
Nijmegen.
R. van Gelder, arts.
J. W. Hoeffelman, arts.
P. Leendertz.
G. Ph. G. Moeijs.
W. F. A. Wijnen, tandarts.
Oede
Groene Kruis.
Oisterwijk.
Dr. A. J. van den Heuvel.
Oldenzaal.
Groene Kruis.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsmack, arts.
Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek.
P. Leendertz.
G. H. O. v. Maanen, arts.
Oostzaan.
Witte Kruis.
Oppendoorn.
Witte Kruis.
Oss.
Gezondheidscommissie.
Ouddorp (Flakkee).
P. Greup, arts
Oud-Karspel.
J. G. Vogelzang, arts.
Overveen.
J. E. Schalkwijk.
Purmerend.
B. H. Jurgens, apotheker.
Putten a. d. Veluwe.
M. C. G. Middelburg, arts.
Puttershoek.
Groene Kruis.
Raamsdonksveer.
B. Knaap, arts
Rauwerd
Gezondheidscommissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
J. M. van Staveren, arts.
Renkum
Groene Kruis.
Dr. A. Bakhuijsen Schuld.
Rhoon.
Groene Kruis.
Rijsburg
H. G. Jonker, arts.
Rocanje.
Groene Kruis.
D. F. Groenewoud, arts,
Roermond.
Gezondheidscommissie.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. H. J. Hoying.
Th. Paulussen, officier v. gez.
J. Wiggelendam, arts.
Rozenaal.
Gezondheidscommissie.
Rosmalen
Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
Rotterdam.
J. van Assen Jr., arts.
J. Beker, apotheker.
Jac. Beker, apotheker
Mr. W. P. R. Bouman, off. v. just.
D. H. Brinkhorst, arts.
Ph. C. Coppens, apotheker.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
R. Geel, arts.
C. Groenewegen, arts.
N. Janse
J. de Jongh, arts.
Dr. M. Kingma Polhjes.
Levensverz. Mij. R. v. S.
J. H. M. Lutz.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
Dr. G. H. Moll van Charante.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. D. Neurdenberg, arts.
Dr. R. P. Ofringa, arts.
Mr. A. Rombach, subst. offic.
van justitie
Dr. W. v. Rijn, apotheker.
P. Schrameier Verbrugge.
Dr. P. Spaapen, arts.
C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Dr. E. C. Tuinzinga
Mr. J. A. de Visser.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
V. Winkler Prius, arts.
B. J. A. Wolfson, arts.
H. C. Zeelt, apotheker.
J. M. Zindler, apotheker.
D. J. Zwaan.
Rozenburg
Groene Kruis.
Ruurlo
H. W. C. E. Hofstede, arts.

De Rijp.
P. M. S. van Leeuwen, arts.
Rijsenburg
P. L. v. d. Harst, arts.
Rijssen.
Groene Kruis.
Rijswijk.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Santpoort.
J. W. Bokhoven, apoth. Prov.
Ziekenhuis.
Sassenheim.
Dr. P. le Grand.
Schaesberg
A. H. Claessens, apotheker.
Schagen.
E. Aldershof, arts.
Scheveningen.
J. E. Brouwer, arts
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. C. Oorthuys.
J. A. van der Vliet, arts.
Dr. Westerman, arts.
Schiermonnikoog.
J. S. Beekhuis, arts.
Schipluiden.
Groene Kruis.
Schoorl.
Witte Kruis.
Sexbierum.
B. L. v. Albada.
Sleen (Dr).
F. A. van Reemst, arts.
Sliedrecht.
F. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. H. D. de Boer.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
D. Zijp, arts.
Sluis.
A. S. Briedé.
Sneek.
Dr. G. J. M. Couvé.
Gezondheidscommissie.
Spanbroek.
Dr. G. C. v. Balen Blanken Jr. arts
Speckholzerheide.
M. Retera, arts.
Steenwijk.
Gezondheidscommissie.
Stolwijk
Groene Kruis.
Stompvoren (N.-H.)
Witte Kruis.
Streefkerk.
Groene Kruis.
T r Apel
L. C. Limborgh Meyer, arts.
Ternaard.
Tholen.
P. J. Duinker, arts.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Tjummaram.
S. Santema, dierarts.
Tolbert (Gr.)
Dr. B. J. de Haan.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.
Ubbergen.
Gezondheidscommissie.
en (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn
Witte Kruis.
Utrecht.
Dr. J. H. G. Carstens.
Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.
W. G. de Haas, arts.
Dr. J. Hartog, arts.
Herwonnen Levenskracht.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. E. H. B. van Lier.
Mej. M. Myers, apotheker.
P. E. A. Musquetier.
H. Offerhaus, arts.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Vaassen
Groene Kruis.
G. G. Windemüller, arts.
Veen (bij Heusden).
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere
Gezondheidscommissie
Velp (bij Arnhem).
W. H. Boongaard.
Gezondheidscommissie.
Mej. A. M. van Meerten.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot
Nederveen Cappel
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Venlo.
R. de Boer.

Vianen.
H. J. Thorbecke, arts.
Vinkeveen.
S. Bijlsma.
Vlaardingen.
Gezondheidscommissie.
Vlissingen.
Gezondheidscommissie.
A. Staverman, arts.
Waarder.
Groene Kruis.
Wageningen.
D. E. Janssen, apotheker.
Wapenveld (G.)
W. H. Oeberius Kapteijn, arts
Warfum
Gezondheidscommissie.
Warmond.
J. Jelgerhuis Swildens, apoth.
Wedde.
Gezondheidscommissie,
Weesp.
A. A. Knaap, arts
Wervershout (N.-H.).
Witte Kruis.
Westzaan
Dr. Jac. J. Vis.
Wierden.
Gezondheidscommissie.
Groede Kruis.
Wildervank.
Dr. D. Huizinga.
Winschoten.
R. E. Wierenga, arts.
Winsum (Gr.)
Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
H. G. Enklaar, offic. v. gezondh.
F. C. Fleischer, Doopsgez. pred.
Gezondheidscommissie.
Dr. J. W. R. Koeh, arts.
C. v. Schathorst, arts.
Wolvega.
Groene Kruis.
Workum.
L. H. Bogtstra, apotheker.
J. Hiemstra, arts.
Mevr. Wed. Dr. L. A. A. E. Sluiterman
Wijbe
Gezondheidscommissie.
Wijk bij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van't Alg.
IJmuiden.
Dr. E. F. Rommeling, arts
IJsselstein.
J. H. Duijvis, arts.
Zaandam.
Gezondheidscommissie.
A. v. Geldere, tandarts.
J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
G. van Sante Bz., apotheker.
J. de Wit, arts.
Zaandijk.
C. Joor.
Zalt-Bommel.
J. A. v. Haften, tandarts.
W. van Tricht, apotheker
Dr. J. de Wit, arts.
Zeist.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts
D. van Zanten, apoth.
Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.
Zuidbroek.
Groene Kruis.
Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.
Zuidland.
Groene Kruis.
Zutphen
Gezondheidscommissie.
Dr. J. Oudenaampsen, apotheker,
Dr. H. Jonker.
Zwolle.
Mr. J. L. F. Böhling, Subst
offic. van Justitie.
Overijsselsche Vereenig. t. b. d.
Tuberculose
E. H. Hengeveld, arts.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.
J. J. Tijn, uitgever.
Dr. G. J. van Thienen, arts.
NED. O. INDIE.
Wetvreden (Java).
F. Holzschuler von Harlach
arts, Offic. v. Gez
Bandoeng.
Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le kl.
Fort de Kok.
H. W. Borel, officier v. gezondh.
Sitoebanda (Java).
G. A. Scheffer.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te *'s Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur

Hoofdartikel: Arts en kwakzalver.
Berichten: Lezing over kwakzalverij. — Stelling over kwakzalverij Art. 436 S. w. b.

Mededeelingen van verschillenden aard: Antifellin. — Bishop's Varalette. — Herbor-poe-der. — Schandelijk aanbod van Mattei's middelen
Uit de Pers: Bescherming der kwakzalverij in Zuid-Afrika.

Ingezonden: Scleron.
Rechtszaken: Eilers. — Magnetiseur.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevr. **J. A. Jouwersma—Fey**, Apotheker, *Amsterdam*.

Mej. **M. A. v. d. Vegte**, Apotheker *Bakkum*.

W. Haje, apotheker te *Woerden*.

P. W. Brandt, Uitgever, *Dordrecht*.

Afd. 's-Hertogenbosch, **Mij. v. Geneesk.**

Afd. Tiel, **Mij. v. Geneesk.**

Afd. Utrecht, **Mij. v. Geneesk.**

Dep. Gouda, **Mij. t.b.d. Pharmacie.**

Dep. Groningen, **Mij. t.b.d. Pharmacie.**

Dep. Noord-Holl., **Mij. t.b.d. Pharmacie.**

Dep. Overijssel, **Mij. t.b.d. Pharmacie.**

Dep. Utrecht, **Mij. t.b.d. Pharmacie.**

Arts en Kwakzalver. (§)

Menigmaal hoort men van ontwikkelde menschen, een enkele maal zelfs van geneesheeren, de vermaning: bestrijdt den kwakzalver niet al te zeer, immers het kennen en kunnen van den geneesheer is zoo beperkt. Laat ons zien of deze vermaning waard is opgevolgd te worden.

Wat kan de zieke, die den geneesheer ontbiedt, van dezen verwachten? Kan hij de zekerheid hebben, dat hij door het roepen van een ernstig geneesheer zijne genezing zal verkrijgen? Hierop moet het antwoord ontkennend luiden. De zieke kan met recht van den geneesheer verwachten, dat hij hem nauwkeurig zal onderzoeken en daarna zal overwegen wat hij den lijder zal voorschrijven. Het onderzoek moet, het spreekt van

(§) Naar aanleiding van eens tot ons gericht schrijven vonden wij het nuttig, onderstaand artikel van onzen getrouwen medewerker nog eens uit het Maandblad van Augustus 1909 over te nemen.

zelve, geschieden met de hulpmiddelen die den geneeskundige ten dienste staan. Deze middelen zijn wel is waar tegenwoordig vele, en nog steeds worden nieuwe hulpbronnen ontdekt, die den geneesheer in staat stellen het onderzoek van den patiënt nauwkeuriger uit te voeren. Toch laten zij in sommige gevallen in den steek en is het niet mogelijk den aard van het lijden vast te stellen.

In andere gevallen weer is het niet mogelijk direct de ziekteoorzaak te ontdekken, doch is daarvoor noodig een herhaald onderzoek, een nauwkeurig observatie van verschillende functies van het zieke lichaam.

De gang van de lichaamstemperatuur, het onderzoek van de uitwerpselen en dergelijke kunnen hierbij van groot nut zijn.

Doch ook wanneer het gelukt is den aard van het lijden met zekerheid vast te stellen, zijn de geneesheeren niet steeds in staat genezing te brengen. Bij de z.g. ongeneeslijken zal men zich moeten bepalen tot het aanwenden van palliatieven, men zal de hinderlijke verschijnselen door het toedienen van medicamenten zooveel mogelijk moeten opheffen.

Is de ziekte vastgesteld, dan begint de behandeling en zal de geneesheer een keus hebben te doen uit de vele en velerlei middelen die hem ten dienste staan. In vroeger tijden gold als het voornaamste werk, dat de geneesheer bij dit deel van zijn taak heeft te vervullen, het voorschrijven van een drankje, van pillen of poeders. Dit is grootendeels veranderd. Wel zijn er nog verschillende ziekten, die men uitsluitend door het innemen van medicijnen met succes kan bestrijden, in het overgrootste deel der gevallen zoekt men het zwaartepunt der behandeling tegenwoordig elders. Men heeft in de eerste plaats geleerd dat de natuur zelve de beste heelmeesteres is en het komt er dus op aan, de omstandigheden zoodanig te maken, dat de natuur bij dit werk goed wordt ondersteund en dat aan de andere zijde, die omstandigheden, die het genezingswerk in den weg staan, worden verwijderd. Men kan dit doel bereiken eerstens door het toepassen van geneesmiddelen en geneesmethoden, tweedens door te zorgen voor eene goede hygiënische verpleging.

Bij het toepassen van geneesmiddelen en geneesmethoden heeft zich de goede geneesheer niet vooruit een systeem of een middel te denken, volgens hetwelk of waarmede hij den zieke zal behandelen. Eerst aan het ziekbed, na onderzoek en eventuele observatie van den zieke, doet hij een keuze. Hij behandelt geen ziekten, maar wel zieken en zal in ieder geval bij de keuze van zijn middel, met de individualiteit van zijn lijder en met de wijze waarop deze op verschillende prikkels reageert, hebben rekening te houden. Bij dezelfde ziekte zal voor den eenen zieke b.v. eene koudwaterbehandeling worden voorgeschreven, waar voor een ander het gebruik van warm zal worden aanbevolen, terwijl in een derde geval de waterbehandeling als zijnde ongeschikt ter zijde zal worden gesteld. Zoo is het ook in vele opzichten met de regeling van het dieet.

Ten slotte schrijft dan de geneesheer ook nog een drankje of poedertje voor, dikwijls als werkelijk op zich zelve genezing brengend, als een specifiek geneesmiddel tegen de kwaal.

Dit is echter niet steeds mogelijk; dikwerf zal de geneesheer bij het voorschrijven van het geneesmiddel zich hebben tevreden te stellen met middelen die de verschijnselen bestrijden en minder hinderlijk maken. Toch is ook dit een zeer belangrijk werk.

Ik wil dit met een paar voorbeelden duidelijk maken. Wanneer iemand aan longontsteking lijdende is, dan moet hij door de geneeskraft der natuur en geholpen door onze middelen weer herstellen. Een bepaald specifiek inwendig geneesmiddel bestaat voor deze ziekte niet. Lijdt nu deze zieke zooals dit gewoonlijk het geval is, aan sterk en hinderlijk hoesten, dan schrijven we hem een drank of poeders voor, in het algemeen medicamenten, waarvan bekend is, dat zij de hoest onderdrukken. En dit is van zeer veel belang. Niet alleen besparen we daarmee onze zieken veel kwelling, maar we bevorderen zijn genezing, wij helpen de natuur, doordat de zieke, bevrijd als hij is van zijn hoesten, veel rustiger is, met name veel gemakkelijker en veel beter slaapt.

Het komt ook bij longontsteking voor, dat het hart door het ziekteproces zoo lijdt, dat

er van deze zijde ernstig gevaar dreigt. Het komt er dan op aan, het hart tot betere werking aan te zetten zoolang als de schadelijke invloed van het longproces duurt; zijn we over dezen tijd heen, dan doet het hart zijn werk van zelve weer.

Met deze voorbeelden hebben wij dus aange-toond, dat, ook al bezitten we in bepaalde gevallen geen specifieke geneesmiddelen, wij toch vaak met de z.g. palliatieven groot nut kunnen stichten.

En eindelijk is er nog een kleine groep van zieken die met goede hygiënisch-diaetische raadgeving alleen, heel goed te behandelen zouden zijn. Deze groep zou het drankje geheel kunnen missen, ware het niet dat het op de meeste zieken een hoogst onaangename indruk maakt, wanneer de geneesheer hun niet een medicament voorschrijft; hier is de werking een louter suggestieve.

Behalve het voorschrijven en nemen van alle deze positieve maatregelen, die dus de natuur het werk licht moeten maken, hebben wij nog een aantal maatregelen, die ik negatieve zou willen noemen; het zijn die voorschriften die er op uit zijn alles te vermijden wat de natuur het werk moeilijk zou maken.

Tot deze maatregelen behooren de zorg voor toetreding van eene behoorlijke hoeveelheid frissche lucht in de ziekenkamer, van eene voldoende hoeveelheid licht enz.

Wij zien dus: er is aan het behandelen van zieken en ziekten heel wat vast en het spreekt wel van zelve dat al datgene wat wij van de behandeling weten, de vrucht is van jarenlange ernstige studie en dat wij daarbij bouwen op de ervaring, die vele anderen voor ons hebben opgedaan. Nochtans, wij hebben het reeds gezegd, kan de zieke van ons niet meer verlangen, dan dat wij hem naar ons beste weten zullen behandelen en er blijven steeds gevallen over, waarin wij machteloos staan, waarin wij zelfs den aard van het lijden niet kunnen bepalen.

Kan zoo iemand van den kwakzalver iets verwachten? Het antwoord moet hierop zeer beslist ontkennend luiden. De getrouwe lezers van dit blad weten wel, dat de kwakzalvers gewoonlijk door middel van leugen en bedrog trachten hunne waren aan de markt te brengen. Maar ook al was dit niet zoo, al waren alle kwakzalvers te goeder trouw, dan zou men in hunne middelen nog geen vertrouwen kunnen stellen. In de allereerste plaats al niet, omdat zij gewoonlijk slechts één middel bezitten, dat in alle gevallen wordt toegepast, maar in de tweede plaats omdat zij noch het onderzoek, noch de observatie van den lijder verstaan. Het zijn zonder uitzondering menschen die een ander beroep uitoefenen en die als bijbaantje ook nog aan de genezing van menschen doen. Dit is althans het begin. Indien het medische zaakje goed gaat, wordt heel vaak het oorspronkelijke beroep vaarwel gezegd.

Men hoort dan somtijds vragen of het dan niet mogelijk is, dat iemand van nature met groote opmerkingsgave is bedeed. Deze mogelijkheid zal niemand tegenspreken, maar waar iedere wetenschappelijke ondergrond ontbreekt, is het heel moeilijk aan te nemen dat de opmerkingsgave alleen voldoende zou zijn om de verschijnselen naar waarde te schatten, nog ge-

zwegen van het zeker niet denkbeeldige gevaar dat verschillende belangrijke verschijnselen over het hoofd worden gezien. Er is tegenwoordig niet bepaald gebrek aan geneesheeren, maar waarlijk als de uitoefening der geneeskunst zoo gemakkelijk was, dat daartoe eene scherpe blik alleen voldoende was, ik geloof dat het aantal medici dan nog veel grooter zou zijn.

Bepaalde studie hebben de kwakzalvers nooit gemaakt, onderzoeken doen zij hunne patiënten zoo goed als nooit, zij zien de zaken bij „intuïtie”, zooals ze dat gaarne noemen, maar dit weten we allen wel, intuïtie is eene slechte leidsvrouw en kan tot grove vergissingen aanleiding geven. De middelen die de kwakzalver aanwendt? Ik zal er hier niet lang over behoeven te schrijven, het zijn gewoonlijk geheel waardelooze, zoo niet schadelijke stoffen die worden aanbevolen, soms zijn het ook oude bekende geneesmiddelen, die in bepaalde gevallen wel helpen. En inderdaad is het toch te dwaas aan te nemen, dat geneesheeren uit louter koppigheid, zooals dit zoo dikwijls beweerd wordt, zouden weigeren een of ander goed middel over te nemen. Immers geneesheeren zijn menschen, die van het behandelen van zieken en het verzachten van hun lijden hunne uitsluitende levenstaak maken; het zal dan voor ieder begrijpelijk zijn, dat ieder middel, dat helpen kan, met vreugde door hen wordt aangevat.

Maar, zal de aandachtige lezer vragen, in de gevallen waarin de geneesheer machteloos staat kan men het daar niet eens met den kwak probeeren?

Wij hebben gezien dat zelfs in gevallen waarin de geneesheer geen verbetering kan brengen, toch nog veel gedaan kan worden met z.g. palliatieven, maar bovenal dat door verstandige maatregelen de levensomstandigheden zóo kunnen worden gemaakt, dat het leven wordt gerecht en dragelijk gemaakt. Van deze omstandigheden nu leert de ervaring dat de kwakzalver geen verstand heeft en dat hij er zich ook niet mee bemoeit en dat behoef van zijn standpunt gezien ook niet, want hij heeft het onfeilbaar middel tot herstel.

Maar het gemis van dergelijke overwegingen maakt hem zelfs voor den onherstelbaar zieke, tot een niet onbelangrijk gevaar. E. J. A.

BERICHTEN.

Lezing over kwakzalverij. Voor de afd. van het Groene Kruis te Driebergen heeft DR. HERMANS over de kwakzalverij gesproken.

„Mundus vult decipi” zei spr., dat is merkbaar bij zoo veel aangeboden artikelen z.g.n. uit het buitenland, maar vooral ook op medisch gebied. Wie doktert er niet graag? onder alle beroepen en standen zijn amateur-kwakzalvers, maar hun adviezen zijn wel eens oorzaak, dat verzuimd wordt tijdig in te grijpen bij ernstige gevallen. Erger is de beroepskwakzalver, meestentijds een gewiekste kerel met veel menschenkennis, doch, evenals de amateur, zonder notie van kwaal of middelen. Door suggestie kan hij wel eens een verbetering in de ziekte doen intreden en als dit lukt is zijn roem ook spoedig gevestigd; juist andersom als bij een geneesheer, die alle menschen gezond moet kunnen maken. Tot de kwakzalvers behooren ook de fabrikanten van sommige geneesmiddelen; het

is schandelijk zooals het publiek misleid wordt door hun reclame. Zelfs bij enkele goede medicamenten durven zij de dosis voor te schrijven, welke toch alleen door den behandelenden geneesheer naar de behoefte van den patient kan worden opgegeven. Het is te betreuren dat er doktoren meer koopman dan dienaar van de lijdende menschheid zijn, die een door hen ontdekt geneesmiddel geheim houden om er zoo groot mogelijk voordeel uit te trekken. Doch dit zijn slechts enkele werkelijke goede medicamenten, de groote massa dier artikelen is samengesteld uit stoffen welke iedereen kent. En nu passeeren een groot aantal kwakzalversmiddelen de revue, welke bijna waardelooze zaken door uitbundige, soms misdadige reclame voor grof geld verkocht worden. Wie op de aanbevelingen der fabrikanten vertrouwt, moet soms te laat ontdekken dat de voorgespiegelde genezing door die dingen niet kan worden verkregen. Speculeerend op het bijgeloof der menschen worden ook armbanden, kettingen, kruizen, enz., als ziekte-werende of genezende amuletten in den handel gebracht. Aflezen of belezen van ziekten en kwalen berust eveneens op suggestie.

Vertrouw uw geneesheer; hij kan geen wonderen doen, maar u wel met al zijn kennis ter zijde staan en vertrouw u niet toe aan kwakzalvers die geen naam of eer te verliezen hebben. (Utrecht. Ct.)

Stelling over kwakzalverij. De heer ZCHA, arts, op 20 Maart tot Doctor gepromoveerd, heeft o.a. de volgende stelling ter verdediging opgenomen:

„De kwakzalver op geneeskundig gebied dient op z'n minst even streng gestraft te worden als degene die iemand zwaar lichamelijk letsel toebrengt”.

Wet regelende de uitoefening der geneeskunst.

Aan de *Verslagen en Mededeelingen* betreffende de *Volksgezondheid* ontleenen wij de volgende beslissing van den Hoogen Raad:

Het verstrekken van middelen aan personen, die omtrent bij hen voorkomende kwalen en ziekten mededeelingen hebben gedaan, welke middelen moesten strekken om genezing van die kwalen en ziekten te bevorderen en waarvan in verband met dat doel de keuze bij de beklagde berustte en de gebruiksaanwijzing door haar werd aangegeven, is het verleen van geneeskundigen raad, in den zin der wet, die, als zij geschiedt als bedrijf, wordt getroffen door art. 436 S. w. b. (W. v. h. R. N°. 11142.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Antifellin.

Een nieuwe reclame voor een oud middel. In Juni 1923 namen wij een artikel over uit het „Groninger Dagblad” van de hand van DR. EISVELD BOSCH, waarin een waarschuwing voorkwam tegen het bovengenoemd middel, waarvoor in Groningen reclame werd gemaakt.

In den laatsten tijd echter heeft die reclame groote uitgebreidheid verkregen, zooals uit de volgende advertentie en gebruiksaanwijzing duidelijk blijkt.

„Galsteenen”.

Het is van groot belang en van beteekenis voor de duizenden bij duizenden lijders aan galsteenen,

dat hier eens bij hernieuwing de aandacht wordt gevestigd op „Antifellin”, het beroemde, sedert ruim veertig jaren met belangrijke resultaten, vooral in Duitschland en Oostelijk gebezigde middel tegen de vreeselijke kwaal.

Antifellin is een van de preparaten, afkomstig uit apothekers Meurin's pharmaceutische laboratoria, het is een middel dat schier zonder eenige uitzondering onfeilbaar werkt en de lijdens — zelfs hen die jaren bij jaren reeds lijdende zijn — binnen vier en twintig uren radicale genezing brengt.

De gevallen dat menschen na de behandeling met Antifellin — een onschuldig en onschadelijk middel — 150 tot 200 galsteenen zonder pijn kwijt zijn geworden, zijn bij menigte aan te wijzen. En dat wel in de naaste omgeving.

Wij schrijven niet van den heer X. te Parijs en mev. Z. te Chicago die van resultaten kunnen getuigen, wij kunnen integendeel de namen noemen van menschen in de naaste omgeving, van het geheele land, die finaal zijn genezen en daarvan gaarne getuigenis afleggen.

Antifellin is met gebruiksaanwijzing alleen verkrijgbaar bij

J. Dwarshuis,

Veemarktstraat 84 Groningen Telefoon 915.

„Gebruiksaanwijzing.

Men begint de kuur des morgens en neemt op den nuchteren maag de helft van den inhoud van flesch 1, welke helft eenigszins verwarmd mag worden, waardoor het innemen iets gemakkelijker wordt gemaakt.

Maaglijders doen evenwel verstandig de kuur te beginnen een half uur na het eerste ontbijt.

Na verloop van minstens 6 uren begint men met het innemen van den inhoud van flesch 2, welke met korte tuschenpoozen met heete koffie of thee ingenomen moet worden. De rest van flesch 1 wordt vervolgens tegen den avond ingenomen.

Gedurende de kuur blijft de gewone voeding achterwege, terwijl het dien dag houden van rust noodzakelijk is. Den dag daarna gebruike men slechts zoogenaamde zachte kost.

Men lette er vervolgens op of de patiënt de galsteenen kwijt wordt; deze gelijken dan veel op groene erwten in eenigszins geweekten toestand.

Veelal raakt de patiënt reeds denzelfden dag zonder pijn de galsteenen kwijt; een enkele maal geschiedt dat eerst een dag later.

Na de kuur gebruike men als nakuur twee pakjes Antifellin-Thee, terwijl het jaarlijksch gebruik (in voorjaar of herfst) van een of meer pakjes dezer thee aanbeveling verdient.”

Het zal niemand verwonderen, dat, waar zooveel aan galsteenen lijden, de reclame heeft ingeslagen. Gelukkig zijn er nog menschen, die, misschien vertrouwen stellende in onze veeljarige ondervinding, vóór zij in het aas bijten, bij ons om inlichtingen aankloppen en hun kunnen wij het volgende mededeelen: Reeds in het Maandblad van October 1912 hebben wij ernstig tegen Meurin's Antifellin gewaarschuwd. Het middel was toen bekend als het Galsteenmiddel van den Hoogte Kadijk en werd toen door J. SMALING te Amsterdam afgeleverd. Of deze nog optreedt als hoofdagent van E. MEURIN te Mannheim of dat de residentie naar Groningen is verlegd weten wij niet.

Ziethier, eenigszins bekort, hetgeen wij in 1912 schreven:

Antifellin was verpakt in een papieren doos waarop gedrukt stond: „Kein Geheimmittel”, maar omtrent de samenstelling werd niets vermeld. Een onderzoek bleek dus noodig en wij vonden den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam, bereid zich met dit onderzoek te belasten.

In de papieren doos bevonden zich twee fleschen, gemerkt: Meurin's Antifellin Flasche No. I en Meurin's Antifellin Flasche No. II.

No. I was een bruine vloeistof, reeds eenigszins in bedorven toestand en bleek te zijn een aftreksel van sennabladeren en anijszaad, vermengd met Glauberzout (wonderzout) en alcohol met den reuk naar pepermunt, dus in hoofdzaak een zeer gewoon laxeerdrankje.

No. II bevatte een vette olie, sesamololie, en had ook een pepermuntachtigen reuk.

Uit het onderzoek bleek dus, dat het Deutsche wondermiddel weer niets bijzonders was.

Door vele geneesheeren worden bij galsteenen laxeermiddelen en vette olie aangewend, maar dit hangt nog van verschillende omstandigheden af, die eerst bij het onderzoek van den patiënt blijken. De middelen aan te raden aan elken lijder aan galsteenen (en 't is de vraag of iedereen, die meent aan galsteenen te lijden, ze werkelijk heeft), is schandelijk, te meer, daar volgens het opschrift op de doos, „genezing binnen 24 uur” beloofd wordt.

Daarbij komt nog (wij kunnen het niet dikwijls genoeg zeggen) dat de patiënt, door geloof te hechten aan de beloften van MEURIN en zijn Nederlandschen helper, menigmaal den goeden tijd zal laten voorbijgaan, waarbij tijdige en doelmatig aangebrachte medische hulp veel kwaad en pijn zou hebben voorkomen.

Nog een paar opmerkingen: Waar de geneesheeren het gebruik van een vette olie wenselijk achten, schrijven zij voor zuivere olijfolie. Antifellin No. II bestaat uit de veel goedkoopere, minderwaardige sesamololie.

Bij het gebruik van zoo'n vette olie, raakt de patiënt dikwijls bolvormige, weekachtige stukjes kwijt, die met galsteenen niets te maken hebben. De zinsnede in het hierboven afgedrukte biljet: „Men lette er vervolgens op of de patiënt de galsteenen kwijt wordt; deze gelijken dan veel op groene erwten”, heeft dus blijkbaar ten doel de menschen te doen gelooven, dat het middel zoo probaat helpt.

Arme menschen die daaraan geloof hechten!

Wie intusschen nog meer slikken wil krijgt nog een doos kruiden erbij, Blutreinigingsthee genaamd. Ook hier heet het: „Kein Geheimmittel” en inderdaad staat op de doos aangegeven, dat zij bestaan uit notenbladen, beukebladen, rhamnusbast, duizendblad, anijs- en venkelvruchten en sennabladeren. Maar de volle waarheid komt hier niet aan den dag. Werkelijk zijn door den heer KEULEMANS de bovengenoemde stoffen gevonden, maar behalve deze, ook nog beeredruifbladen, jeneverbessen, bladen van het riekend viooltje en een soort van bast, die niet nader kon bepaald worden. Dus wel een geheimmiddel. Bij de laxeerende werking van Antifellin I komt nu nog die van de sennabladeren en de rhamnusbast van de kruiden; zeker een bloedzuiverende thee, maar hoe? neme de proef maar liever niet.

Is er nu, bij onze bestaande wetgeving, tegen

deze handelingen niets te doen? Zeker wel.

Antifellin No. I bevat een aftreksel van sennabladeren en glauberzout, de kruiden bevatten sennabladeren en rhamnusbast. Volgens art. 30 van de Wet, regelende de uitoefening van de artseneijbereidkunst, mogen, door onbevoegden, niet worden vercocht: Sennabladeren beneden de hoeveelheid van 100 gram; Rhamnusbast beneden de hoeveelheid van 100 gram en Glauberzout beneden de hoeveelheid van 250 gram en de hoeveelheid daarvan in de vercochte middelen is veel geringer. Bij elken verkoop wordt dus een strafbare overtreding begaan.

Bishop's Varalettes.

De advertentiekolommen van de kranten nagaan, moet men zich wel afvragen: hoe is 't mogelijk, dat onophoudelijk nog nieuwe middelen tegen rheumatiek ingang kunnen vinden?

Ieder adverteerder roemt toch zijn middel (waarbij druk met urinezuur geschermd wordt) als onfeilbaar en keurt de anderen, als ondoelmatig af. Men leze slechts eenige jaargangen van ons Maandblad en men zal tot de overtuiging komen, dat wij hier niets te veel zeggen.

In de laatste weken onthalen de dagbladen ons op groote reclames ten behoeve van Bishop's Varalettes, te groot om hier volledig over te nemen. Wij halen slechts het volgende aan:

„De gevallen, waarin Bishop's Varalettes volledige verlichting der pijnen en inamuniteit hebben gebracht, worden niet bij honderden, doch bij honderd-duizenden geteld. Bishop's Varalettes brengen verlichting en kunnen niet anders dan verlichting brengen waar andere remedies uit den aard hunner samenstelling te kort schieten. Oliën, inwijnmiddelen en baden, colchicum, kwikzilver, jodium-verbindingen, salicyl-verbindingen en dergelijke sterkwerkende middelen kunnen gedurende een korten tijd de pijn wellicht verlichten, doch zij zijn slechts in staat in zeer geringe mate eenigen invloed op de aandoening zelve te doen gelden. Zij zijn onmachtig in de tegenwoordigheid van urinezuur en bezitten niet het scheikundig vermogen, dat vereischt wordt om de vaste ophooping van urinezuur los te werken en op te lossen.”

Het middel, in Engeland reeds lang bekend, wordt hier te lande geïmporteerd door F. C. MARINGTON, Bootenmakerstraat 115a, te Zaandam.

Iets nieuws bleek het niet te bevatten; het onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS, toonde aan de aanwezigheid van koolzuur, lithium, natrium, citroenzuur, wijnsteenzuur en waarschijnlijk piperazine, geheel overeenkomende met de Engelsche opgaf in „Secret Remedies”, die luidt: Lithium citraat, wijnsteenzuur, natrium bicarbonaat en waarschijnlijk piperazine.

Met de resultaten van deze onderzoekingen in handen, valt het moeilijk een glimlach te onderdrukken bij het lezen van den lof, dien de firma ALFRED BISHOP over haar groote ontdekking uitzuigt.

De ontdekking is niets bijzonders, niets nieuws. Zeker, lithium-verbindingen en piperazine zijn enkele malen bij rheumatiek en jicht aanbevolen en ook het oplossend vermogen van urinezuur, waarin dan juist het wonderbaarlijke van Bishop's panacée zou zitten, is reeds lang bekend maar het gebruik is niet altijd vrij van nevenwerking, zoo-

dat men zeer verstandig doet deze middelen niet anders dan op advies van den medicus aan te wenden. En wanneer deze die aanwending nuttig acht, dan is waarlijk de hulp van de firma BISHOP niet noodig; ieder apotheker kan u de middelen even goed — en in de verhouding die de geneesheer wenscht — verstrekken.

Herbora-poeder tegen maagkwalen.

In Den Haag bestaat een fabriek, die z.g. *Herbora-praeparaten* in den handel brengt, zooals blijkt uit de volgende advertentie, die wij aan *Het Leven* ontleenen:

„Waarom lijdt gij? Weet gij dan niet dat honderden zijn genezen van Maagkwalen door *Herbora-poeder*, Bloedarmoede, Zwakte door *Herbora-wijn*, Open beenen, Huidziekte door *Herbora-olie*, Asthma, Brongitis, Hoest, door *Herbora-siroop*, Galsteen, Rheumatiek, Blaas-, Nier-, Zenuwziekten, T.B.C., enz. enz. door *Herbora* gebalsemde Kruiden, Wacht dus niet langer. Toezending franco rembours f 4.—, f 8.— of f 14.— voldoende voor 2, of 5, of 10 weken.

Herborafabriek Celebesstraat 56, Den Haag. Het namaken is strafbaar bij de wet.”

Daar het nu niet aanging al deze middelen afzonderlijk te onderzoeken (uit een onderzoek van één der middelen zouden wij wel een en ander omtrent den aard der fabriek gewaar worden) hebben wij ons bepaald tot het maagpoeder, dat in een doos, inhoudende 75 gram à f 3.50 (afgehaald), verkrijgbaar was.

Het onderzoek van den heeren N. KEULEMANS en H. F. LIEM bracht aan het licht, dat het poeder bestond uit een mengsel van *magnesia*, *krijt*, *salpeterzuur bismuth*, *suiker*, *rhabarber* en *pepermuntolie*, allen bekende stoffen, die al voor jaren bij maagkwalen werden aangewend, doch die, bij ernstige gevallen, waar slechts doelmatige hulp van den geneesheer baat kan brengen, somwijlen meer kwaad dan goed kunnen doen.

En dan durft de *Herbora* fabrikant in een prospectus o.a. te schrijven:

„Herbora producten zijn het resultaat eener jarenlange studie, door middel waarvan ons is gebleken (in de praktijk) dat dit middel wonden kan doen, zelf daar, waar niets mocht baten.”

't Is bar; en wanneer wij uit een bij het poeder gevoegd biljet nu nog het volgende aanhalen:

„Herbora wordt toegezonden op schriftelijke aanvraag tegen Maagkwalen, Blaas- en Nierziekten, Long- en Darmlijden, Niersteen, Rheumatiek, Zenuwpijnen, Galsteen, Gal- en Leverziekten, Zenuwziekten en Verzwakking, Bloedarmoede, Bleekzucht, Slapeloosheid, Koortstoestanden, Melancholie, Toevallen, Stuipen, Hoest, Hartziekte, w. Vloed, pijnlijke Menstruatie, Eeltknobbels, Likdoorns, zieke en zwakke Gewrichten en Spieren, enz. enz. Tegen alle andere kwalen die hier niet zijn genoemd, al zijn ze nog zoo oud en ernstig, kan ook met zeker resultaat *Herbora* worden aangewend.”

dan zal het voor onze lezers wel niet twijfelachtig zijn dat wij met het volste recht den *Herbora*-fabrikant onder de kwakzalvers mogen rekenen en het onze plicht is met kracht tegen hem te waarschuwen, ook zonder dat wij de andere middelen hebben onderzocht.

Schandelijk aanbod van Mattei's middelen.

„Bloedvergiftiging waardoor het leven in gevaar komt, zooals dezer dagen in het Zieken-

huis zich een geval voordeed, wordt genezen door MATTEI's Electro-Homöopathische geneesmiddelen”.

Wij huiverden toen wij onlangs de bovenstaande advertentie in een onzer bladen lazen. Gevaarlijker belofte is ons zelden onder de oogen gekomen.

De z.g. electro-homöopathische geneesmiddelen van Graaf MATTEI zijn voor ons geen onbekenden; in den Haag worden zij, onder zekere standen, nogal eens gevraagd. Reeds kort na de oprichting onzer Vereeniging werd in het Maandblad daartegen gewaarschuwd, als bevattende de druppels niets anders dan *zuiver water* en de korrels bestaande uit *suiker* en *meel*. Eenig geneeskrachtig werkend geneesmiddel werd, zelfs bij herhaald onderzoek, niet aangetroffen. Nu willen wij zelfs toegeven, dat dit negatieve resultaat *misschien* aan onze methode van onderzoek te wijten is, dat (wat bij homöopathische middelen wel eens het geval is) het geneesmiddel zóó verdund is, dat het aan het scheikundig onderzoek ontglipt maar dit ontnemt o.i. niets aan het *gevaarlijke* van de advertentie.

Zelfs bijna ieder leek weet, dat bij bloedvergiftiging snel en doelmatig *deskundig* ingrijpen een eerste vereischte is om het gevaar, zoo mogelijk, tegen te gaan. Dat ingrijpen te *verhinderen* door het aanraden van het inwendig gebruik van eenige druppels vocht of eenige korreltjes van problematisch gehalte, er is maar een woord voor: **s c h a n d e l i j k !**

UIT DE PERS.

Bescherming der Kwakzalverij in Zuid-Afrika.

Bij het Zuid-Afrikaansche parlement is een wetsvoorstel in behandeling tot algemeene regeling van het toezicht op de gezondheid en de uitoefening der geneeskunst, waardoor aan den verwarrenden toestand een einde zal komen, die het gevolg is van de verschillende voorschriften in de vier provinciën. Het ontwerp is in de nu afgelopen zitting niet in behandeling gekomen, en *The Med. Journ. of South Africa* van November 1923 is daarover niet ontevreden, omdat in het zeer gewenschte ontwerp een noodlottige verandering dreigt te komen, die misschien nog kan worden afgewend. De parlementaire commissie van onderzoek heeft n.l. als amendement voorgesteld, de strafbepalingen op de onbevoegde uitoefening der geneeskunst, waarin het ontwerp voorziet, *niet* van toepassing te verklaren op de geloofsgenezing, de hydropathen, naphrathen, neuropathen en dergelijken. Neuropathen schijnen daarwat anders te zijn dan hier.

Er is thans nog tijd om het publiek te overtuigen, dat deze toevoeging schadelijk zal zijn. Het blad spoort elken lezer aan, den vertegenwoordiger van zijn district duidelijk en bondig uit te leggen, wat het amendement beteekent. Bovendien kunnen de plaatselijke geneeskundige vereenigingen de zaak bespreken en dan de meening der geneeskundigen openbaar maken. Het beste zou zijn, den huisdokters der parlementsleden op te dragen, de heeren te bewerken. Want het is al meer gezegd; een parlements lid kan een innige verachting hebben voor de dokters in het algemeen, en een innige vereering voor de kwakzalverij, maar zijn eigen huisdokter is een „superieur mensch”.

(Ned. Tijdschr. v. Geneesk.).

INGEZONDEN.

Scleron.

In het laatste nummer van het Maandblad tegen de kwakzalverij wordt de samenstelling van Sclerontabletten gevraagd. Eenigen tijd geleden heb ik die onderzocht en vond daarin:

95 % Sacch. lact (melksuiker).

5 % talk.

In de bijgevoegde brochure werd melding gemaakt van zeer kleine hoeveelheden lood die daarin aanwezig moeten zijn.

In 50 tabletten kon ik geen lood aantoonen; er moet dan volgens de gevoeligheid der reactie minder dan 0.01 mgr. in 50 tabletten aanwezig zijn. Het middel is afkomstig van de International Chemical Laboratories Ltd. te Arlesheim-Zwitserland en schijnt in verband te staan met de Anthroposophische leer. Mij zijn 2 artsen in Holland bekend, die het voorschrijven.

Hoogachtend,

Velp, 29 Febr. 1924.

RITSEMA.

RECHTSZAKEN.

Eilers voor de rechtbank.

Voor de rechtbank te Zutphen heeft terecht gestaan H. J. Eilers, uit Oegstgeest, thans gedetineerd. Beklaagde was in hooger beroep gekomen van een vonnis van den kantonrechter te Zutphen, waarbij hij is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij had te Zutphen iemand „onderzocht” met behulp van een stethoscoop en zei, dat dit geen „medisch onderzoek” is. Beklaagde beweerde, dat hem door God de kracht is gegeven tot het genezen van tuberculose. Het O. M. eischte bevestiging van het vonnis van den kantonrechter.

De rechtbank veroordeelde beklagde tot f 50.— boete subs 50 dagen hechtenis.

Magnetiseur.

Het O. M. bij het Leidsche kantongerecht heeft tegen R. J. S., magnetiseur te 's-Gravenhage, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde 4 maal f 60.— boete, subs. 4 maal 20 dagen hechtenis geëischt.

CORRESPONDENTIE.

J. H. N. te *S.* Zie over Antifellin dit no. 't Is zoo gemakkelijk z.g. waardeerende attesten te verkrijgen, dat weten wij.

Dr. L. S. L. M. te *T. A.* Het is reeds meermalen voorgekomen, dat in dat blad kwakzalversadvertenties zijn opgenomen ofschoon ook wij dit niet verwacht hadden.

Wat kunnen wij er aan doen?

J. R. F. H. te 's-G. Officieel is ons mededeeld, dat tegen den bedoelden persoon reeds eenigen tijd geleden proces-verbaal is opgemaakt. Het beste is dus maar afwachten.

Dr. M. H. J. A. te *B.* Dank voor uwe mededeeling; wij hadden nooit van het middel gehoord. Gaarne zullen wij het ter onderzoek ontvangen, zoo mogelijk met het reclame-materiaal.

— Het Verslag over 1923 van de bevindingen en handelingen der Gezondheidscommissie voor de Gemeente 's-Hertogenbosch en van de Gemeente Achtkarspelen e.a. in dank ontvangen.

Verbetering: Door een onwillekeurig verzuim is in de ledenlijst over 1923 (zie ons vorig no.) de naam van DR. P. F. VAN HAMEL ROOS, te Amsterdam uitgevallen. DR. VAN HAMEL ROOS was reeds lid sedert de oprichting van onze Vereeniging en is het gelukkig nog.

— Wij verzoeken onze leden eventuele opmerkingen omtrent de ledenlijst te willen doen toekomen aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, den heer N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82 te Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS. MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Vrije uitoefening der geneeskunde.
Berichten: Verdreven kwakzalvers.
Mededeelingen van verschillende aard:
Opticien-geneeskundige? — Gubuco's aambeienzalf — Kruikjeswater. — Allert's kruiden.
Uit de Pers: V. d. Poorten.
Rechtszaken: Magnetische massage. — Barbier-geneeskundige. — Magoëteuseur — Opticien-geneeskundige. — Een wonderdokter. — Nog een magoëteuseur.
Herhaalde Waarschuwingen: Pinkpillen.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. F. Briedé, te *Leiden*.
Th. Lugte, arts te *Wolvega*.
Aid. Dordrecht, v.d. N.Mij. t.b.d. Geneesk.
" Oldambt " " " "
" Zuid-Holl. Eil. v.d. " " "

Vrije uitoefening der geneeskunde.

Nu er ook bij ons te lande voortdurend stemmen opgaan, die er voor pleiten aan iedereen de bevoegdheid te geven de geneeskunst op zijne medemenschen te probeeren, elkeen toe te staan zijn naaste medisch te behandelen, zien wij ons verplicht nogmaals onze stem daartegen te verheffen.

Wij weten het, opnieuw zal het verluiden dat ons orgaan zich ten doel stelt de belangen van dokters (en apothekers) te bevorderen, maar die beschuldiging laat ons koud. Wij weten dat wij onder nevenbedoelingen onzen plicht doen en vele weldenkenden zijn daarvan gelukkig overtuigd; aan het oordeel van kwakzalvers en hunne helpers storen wij ons niet.

Intusschen, wij erkennen het, bij de bespreking van bovenstaand onderwerp nemen wij het voor de geneeskundigen op; echter niet in hun belang maar in dat van het publiek, omdat wij van meening zijn dat slechts in de handen van vertrouwbare geneesheeren het genezen van ziekten veilig kan worden overgegeven.

In vrije uitoefening der geneeskunst zien wij een groot gevaar; Duitschland is daar om ons een afschrikwekkend voorbeeld te geven. Wie de kolommen van ons Maandblad geregeld leest,

zal gezien hebben hoe de daar verleende vrijheid aanleiding heeft gegeven tot de meest ergerlijke handelingen. Hoe menschen, onbekwaam tot elk ander vak, zich op de geneeskunst geworpen hebben; met geen ander doel dan zich van het geld der arme lijdens meester te maken en hoe 't hun gelukt is, tot lichamelijke en financiële schade van de zieken, ontelbare slachtoffers te maken; en steeds gaat dit zoo voort, dank ook een zwak van tal van menschen (en niet alleen van de onontwikkelden) om genezing juist daar te zoeken, waar zij bij eenig nadenken het minst te verwachten is.

't Is waar, een enkele maal, wanneer het bedrog te duidelijk is, werd de geneeskunst-uitoefenaar wegens bedrog gestraft, maar wij lazen herhaaldelijk van processen, gevoerd tegen kwakzalvers van de schadelijkste soort, die met vrijspraak van den beklagde eindigden, omdat deze verklaarde dat hij aan de deugdelijkheid van zijn geneesmethode geloofde. En de man ging blijgemoed voort nieuwe lichtgeloovigen in zijne netten te vangen.

Zoo zal het hier te lande ook gaan. Thans reeds, nu er wetten zijn die de uitoefening der geneeskunde door onbevoegden moesten belemmeren, rijzen de wonderdokters, boertjes enz. als uit den grond op; hoe zal 't gaan als de belemmering wordt opgeheven? Het antwoord is niet twijfelachtig. Een heirleger van bedriegers zal ook in Nederland zijn slag slaan en men zal daar weerloos tegenover staan.

Maar ook al zou zich het ondenkbare geval voordoen, dat alle onbevoegden, die zich bij ons op de uitoefening der geneeskunde zouden toelagen, dit met eerlijke bedoelingen zouden doen, dan nog zouden wij in de vrije uitoefening een groot gevaar zien. Men begrijpe toch dat zij, die zonder wetenschappelijke voorbereiding zich toelagen op het genezen van kwalen, noodzakelijkerwijze kwaad moeten stichten. Eenige personen, zelfs vele, mogen baat bij hen vinden — ten minste na het consult beterschap bespeuren, daartegenover zal een veel grooter aantal staan voor wie de behandeling van nul en geener waarde en zelfs dikwijls schadelijk is. Dat kan niet anders! Immers voor genezing van een kwaal is een eerste vereischte: kennis van de kwaal

en hare oorzaken. Die kennis waait iemand maar zoo niet aan; zij wordt eerst door langdurige, moeilijke studie verkregen en zal zelden of nooit in het bezit zijn van hen, die, zonder het examen van arts te hebben afgelegd, zich toch aan de beoefening der geneeskunst wijden. Zij zullen in hun diagnose ongetwijfeld herhaaldelijk falen, en het publiek wordt er de dupe van, het volkswelzijn wordt daardoor ernstig bedreigd. De volksgezondheid raakt in ernstig gevaar.

„Maar,” zoo zegt men, „laat de Staat zorg dragen, dat overal bevoegde geneeskundige hulp aanwezig is voor hen, die deze verlangen, dat is uitstekend; maar laat hij mij niet beletten die hulp te halen waar ik het verkies, bij personen, bevoegd of onbevoegd, in welke ik vertrouwen stel. Het is toch mijn zaak aan wien ik mijn gezondheid zal willen toevertrouwen.” Wanneer het vaststaat — en daaraan twifelen wij geen oogenblik — dat de toelating van de onbelemmerde uitoefening der geneeskunst de gevaren met zich brengt, waarop wij hierboven wezen, dat de volksgezondheid daardoor ernstig wordt bedreigd, dan heeft de Staat o.i. volkomen het recht, neen is hij verplicht in 't algemeen belang tusschen beiden te treden, al wordt ook de persoonlijke vrijheid daardoor aan banden gelegd. Onnoodig hier nader uiteen te zetten, dat die opvatting van staatsplicht in vele onzer wetten wordt gehuldigd; de voorbeelden zijn voor 't grijpen.

Wij gelooven dan ook niet dat de voorstanders van de „vrije uitoefening” voorshands veel succes zullen hebben. . . . . namelijk wat de wetelijke regeling betreft.

Laten zij zich intusschen tevreden stellen met den toestand zooals die thans is en dien wij ten zeerste betreuren. Zeker, er bestaan in Nederland wetten, die er voor moeten zorgen dat slechts door den Staat daartoe bevoegd verklaarden geneeskundige practijk uitoefenen. . . . en, vooral in den laatsten tijd, wordt daaraan meer dan vroeger de hand gehouden, maar de ervaring leert, dat deze wetten niet voldoende zijn om het kwaad te beteugelen.

BERICHTEN.

Kwakzalvers ter stede uitgedreven. Te St. Louis heeft de gezondheidsambtenaar Starkloff, gesteund door het dagblad „The Star”, zulk een vinnigen strijd gevoerd tegen eenige kwakzalverende dokters en dokterende kwakzalvers, dat een aantal inrichtingen, waarheen dezen 't publiek trachtten te lokken, gesloten zijn, omdat de bevolking te wijs was geworden. De daaraan verbonden personen hebben de stad verlaten, sommigen met achterlating van een waarborgsom, om voorloopige gevangenschap te ontgaan, lezen wij in het N. T. v. G. (Telegraaf).

Mededeelingen van verschillenden aard.

Opticien-geneeskundige ?

In de rubriek „rechtzaken” in dit no. kunnen onze lezers kennis maken met een weldoener der menschheid, omtrent wien wij, van betrouwbare, medische zijde, de volgende inlichtingen verkregen :

„Er woont in *Hoorn* een zekere VAN BEEK—SCIARONI, zich noemend opticien. Met groote advertenties en dankbetuigingen verkondigt hij zijn naam als oogspecialist, met het bekende gevolg dat menigeen zich door hem een bril laat aanmeten tegen den minimum prijs van f 10.—.

Aangemoedigd door zijn succes, is hij er nu een andere afdeeling bij begonnen. Hij verkondigt in advertenties, dat hij alles geneest doch speciaal huidziekten, beenzweren en inwendige ziekten en dat hij spreekuur houdt met arts.

Een mijner patiënten, lijdend aan psoriasis vulgaris is hem nu gaan consulteren en bracht het volgende mee :

- 1e. doosje zalf om op de knie te smeren.
- 2e. fleschje met donkergeele vloeistof waarvan ze een kleine hoeveelheid in water moest oplossen en hiermee het hoofd wasschen.
- 3e. pak kruiden, die ze moest gebruiken volgens gedrukte aanwijzing”.

De middelen werden ons toegezonden en het onderzoek daarvan door den heer N. KEULEMANS en wat de kruiden betreft, in medewerking van den heer H. F. LIEM verricht. leverde het volgende resultaat.

De zalf. In een spanen doosje, waarop niets anders stond dan „zalf voor knie” bevond zich een kleine hoeveelheid zeer ranse zalf, samengesteld uit loodpleister en reuzel.

Over dit bedorven mengseltje, aangeboden als geneesmiddel, is het niet noodig veel woorden te gebruiken.

De vloeistof. In een fleschje van 20 gram inhoud was aanwezig een donkergeel, troebel vocht, bestaande uit een oplossing van basisch azijnzuur lood, terwijl in het bezinksel aanwezig was koolzuurlood en loodoxyde, alles gekleurd met een organische kleurstof.

Het loodgehalte bedroeg ongeveer 12%.

Van deze vergiftige vloeistof moest een kleine hoeveelheid in water worden opgelost en daarmee het hoofd gewasschen.

Wij laten het aan de geneeskundigen over om de deugdelijkheid van deze geneesmethode te beoordeelen.

En eindelijk *de kruiden.* Hierbij was een prospectus gevoegd, dat zoo curieus is, dat wij het voor het grootste gedeelte onzen lezers niet willen onthouden :

„Patent Geneesmiddelen Maatschappij „Medica” van Dr. de Vrije. Generaal Agentuur der Kloosterkruiden thans gevestigd bij JAC. VAN BEEK-SCIARONI, Oogkundige, Nieuwsteeg 27, Hoorn.

Leest dit aandachtig.

Speciaal een kruidengenezing. Gebruik be- teekent volmaakt herstel.

Talloos zijn tegenwoordig de aanprijzingen van nieuwe geneesmiddelen, die men in alle bladen vindt. Jammer maar, dat de reclame die er voor wordt gemaakt, dikwijls omgekeerd evenredig is met het nut dat zij teweeg brengen ! Veelal toch mag men al blij zijn, wanneer men van het gebruik dier gewoonlijk voor de meest uiteenlopende ziekteverschijnselen aanbevolen medicamenten geen schade voor zijn gezondheid ondervindt. Een verschijnsel in de medische wereld, dat lijnrecht tegenover het hierboven genoemde staat, is de terugkeer tot de oude, beproefde natuurgeneesmiddelen, n.l. de geneeskrachtige kruiden. Deze geneeskrachtige kruiden kan ieder gerust gebruiken. Zelfs al heeft men zich in de diagnose van zijn ziekte vergist en dus andere kruiden gebruikt dan men had, moeten gebruiken, dan nog is het eenige gevolg, dat men geen baat vindt. *Nooit echter schade.* Kruiden doen nooit kwaad, en bij juiste aanwending ontzaglijk veel goed. Door bestudeering van middeleeuwsche geschriften, aan de kruiden-geneeskunde gewijd, is men gekomen tot het samenstellen — of liever : tot het veel verbeterd opnieuw samenstellen — van onze *Kloosterkruiden*, die hun doeltreffendheid reeds bij menig ziektegeval hebben bewezen, en door menig ex-patient met dankbaarheid worden herdacht. Wij zijn dan ook zeker, dat iedere gebruiker in het heden, van ons een reclame in de toekomst zal zijn. Ieder, die de zegenrijke werking der *Kloosterkruiden* ondervond, zal ze aan elk, met wien hij het goed meent, aanbevelen. Een beknopte gebruiksaanwijzing, met een beschrijving van de ziektegevallen, waarbij onze kruiden zijn aan te wenden, moge hier volgen.

Scherpte in het bloed — vuil bloed. Bloedzuiverende kruiden (No. 11).

Deze kruiden doen hun bloedzuiverende werking, zoodat ze hetzij langs de nieren, het darmkanaal, of de huid, verschillende giftige bestanddeelen van het bloed afvoeren.

Men gebruike ze bij alle soorten van huiduitslag, bij winterhanden, wintervoeten, zweetvoeten, bij rheumatische aandoeningen, puistjes enz.”

Deze wonderkruiden bestonden uit :

Gezegende distelkruid, Duizendguldenkruid, Alsemkruid, Oranjeschillen, Kinabast, Genticanwortel, Kalmoeswortel en Anijsvruchten.

Na kennismaking met deze samenstelling zijn wij het geheel eens met den inhoud van het prospectus, waarin gezegd wordt, dat zij „nooit schade doen” (n.l. geen directe schade) maar dan ook met de andere verklaring : „het eenige gevolg” is, „dat men geen baat vindt”.

Ten slotte een enkele opmerking : De onbruikbare zalf kost f 1.50, 3 pakjes kruiden f 5.—. Hoe is daarmee te rijmen de verklaring van

den Ambtenaar van het O. M. (zie Rechtzaken), dat „het slechts menschlievend hulpbetoon was?”

Gebuco's aambeienzalf.

In ons blad van Maart j.l. hebben wij gewaarschuwd tegen een hoeststroop van een firma GEBUIS EN CO., Apoth. te Amsterdam en daarbij tevens vermeld, dat deze fabrikant nog meer bijzondere middelen in den handel brengt.

Daaronder behoort ook een zalf tegen aambeien en daar deze zalf in den laatsten tijd veelvuldig wordt geadverteerd, zien wij ons wel genoodzaakt nog eens op de firma terug te komen. De advertentie luidt aldus :

„AAMBEIENLIJDERS

Hebt gij last van pijnlijke, jeukende of bloedende Aambeien, zoo blijf daar niet langer meesukkelen, maar neemt *Gebuco's Aambeienzalf* en gij zijt met een potje genezen. Verkrijgbaar te Amsterdam a / 1.40 o.a. bij VAN TUYLL EN CLEBAN en waar niet wende men zich tot de Fabrikanten GEBUYS & Co., Apoth., Amstelveenscheweg 99, A'dam.”

Die aanbeveling is gevaarlijk te meer daar velen van het groote publiek *ten onrechte* meenen, dat een apotheker „er meer van weet dan een ander”. Genezing van aambeien door een *zalfje*, zonder dat men de oorzaak nagaat, die de aambeien doen ontstaan, is een vage belofte en nu kunnen wij wel aannemen, dat de heeren GEBUYS & Co. in hun apotheek eens een zalfje hebben gereed gemaakt, waarvan zij wisten, dat het tegen aambeien was voorgeschreven, maar dat geeft hun geen recht van zoo'n mengseltje te schrijven : „gij zijt met een potje genezen”.

Trouwens, wanneer men de samenstelling van het zalfje nagaat, zal elke deskundige het met ons eens zijn, dat *genezing* lang niet altijd na gebruik volgt niettegenstaande de verklaring op het potje : „Een zeker werkend middel tegen jeukende, bloedende of pijnlijke aambeien”.

De heer N. KEULEMANS heeft in de wonderzalf aangetoond : *Tannine* (looizuur) *vaseline* en *lanoline*, een combinatie, die wel eens door geneeskundigen in *sommige gevallen* wordt voorgeschreven en die ook in de veelvuldige kwakzalversmiddelen, tegen aambeien aanbevolen, enkele malen is aangetroffen.

Iets bijzonders heeft de firma GEBUYS & Co. niet uitgevonden en men zal verstandig doen van haar aanbieding geen gebruik te maken.

Kruikjeswater.

Van een geneeskundige ontvingen wij het volgend schrijven :

„Kunt U mij misschien inlichten over de samenstelling van het z.g. „Kruikjeswater?” Het is een middel, dat inwendig wordt toegediend en waarvoor door iemand hier in de buurt de laatste maanden nog al veel reclame gemaakt wordt.

Het is (volgens de fabrikant (?) JONGEBREUR, Ooderkerk a/d IJssel) speciaal bij t.b.c. en fistels aangewezen.

Tot nu toe heb ik er, zooals wel te begrijpen was, nog geen resultaat van gezien; een jongen, die het op aanraden van bovenbedoelden persoon meer dan een jaar heeft ingenomen en leed aan wervel t.b.c. met multiple fistels, is nu zoo ongeveer stervende. — Volgens verhalen van anderen, die meer sceptisch zijn aangelegd is het

gewoon IJselwater en is de vervaardiger, een boer, er schatrijk mee geworden.

Desgewenscht wil ik U wel een kruik van dit edele vocht ter onderzoek doen toekomen".

De kruik is in ons bezit gekomen; zij droeg het opschrift:

„Kruikenwater van P. C. JONGEBREUR te Oudekerk ald IJssel. Uitmuntend Geneesmiddel tegen Beentuberculose, Klier- en Huidziekten e.a. Prijs per 1 L.-kruik f 1.—. Alleen echt met het lakstempel P. C. J.

Gebruiksaanwijzing: Volwassenen 4 x daags 2 eetlepels; kinderen de helft.

Het was wel noodig, dat de echtheid van den inhoud der kruik door het lakstempel gewaarborgd werd want, bij het onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS, bleek het, dat die inhoud uit niets anders bestond dan uit gewoon kalkwater, van de sterkte der Nederlandsche Pharmacopee, zooals dit in elke apotheek te verkrijgen is. Geen wonder derhalve, dat de geachte schrijver er geen resultaten van heeft gezien maar hoogst treurig, dat een dergelijk, zeer bekend middel, met zoo'n vertrouwenwekkende aanbeveling wordt aangekondigd.

Het is schandelijk en wie weet hoevelen, door de hoopgevende reclame aangemoedigd, den juisten tijd hebben laten voorbijgaan waarop doelmatig aangewende hulp nog baat had kunnen brengen.

Allert's kruiden.

Alweer een universeel middel tegen gal- en niersteen, als men de reclame gelooven mag.

„Allert's kruiden tegen Gal- en Niersteen genezen onfeilbaar. Nemen de oorzaak der kwaal weg. Zuiveren Bloed, Gal, Lever, Blas en Nieren".

Zoo luidt de aanbeveling van den verkooper A. VAN REENEN te Amsterdam, die tevens aan dengenen, die voor ons een pakje kruiden ging halen, verklaarde: dat een patiënt, na eenige weken gebruik, *de steenen in zijn lichaam voelde rollen*. Is dit niet overtuigend?

100 gram van de kruiden, in vier zakjes verpakt werden ons verstrekt voor f 2,75. Deze gewichtshoeveelheid is voldoende voor 8 dagen; de kuur moet 13 weken worden volgehouden tegen den gereduceerden prijs van f 30.—.

Een koopje niet waar? Zeker, als de onfeilbaarheid vast staat maar daarvan zijn wij geenszins overtuigd. Integendeel wij gelooven dat de 30 gulden wegg gooid g ld is en menige n zal dit m t ons eens zijn wanneer wij mededeelen waaruit *Allert's kruiden* bestaan.

Het onderzoek van den heer N. KEULEMANS heeft de volgende samenstelling aangetoond: *Carrageen* (Iersche mos), *lindebloesem*, *althaeawortel*, *poeder van zoethout*, *oranjeschillen*, *senna-bladeren*, *bloemen van het madeliefje* en enkele bladeren (vermoedelijk van een malvacee) die niet duidelijk herkend konden worden.

En dat mengseltje zou gal- en niersteen onfeilbaar genezen?

Zooals bijna vanzelf spreekt zijn er attesten, die dit verklaren maar wij zijn zoo vrij daarin geen vertrouwen te stellen: wij kennen dat.

UIT DE PERS.

Van der Poorten.

In „De Residentiebode" (Den Haag) schrijft HAGANUS o.a. het volgende:

„Naast mij ligt een soort van „manifest", dat

kort geleden in de Haagsche straten werd rondgestrooid door een meneer, die „allures" aanneemt van wijlen Sequah, — uit de negentiger jaren van de vorige eeuw. Deze wonderdoener, Davonport genaamd, trok de Hofstad-van-toen rond op een kakelbont-beverfden triumf-wagen. Zijn bedienden waren als Indianen verkleed. En hij bracht een afdoend, — uit prairiekruiden (!) toe bereid wrijfmiddel tegen rheumatiek.

Deze Sequah — dien de oudren zich nog wel zullen herinneren — was hier een poos-lang de „heros celebratus", de gevierde held, — aanbeden door vele ietwat-overspannen Haagsche juffers..... Van de soort, die — jaren geleden — de kruimpjes kwamen snoepen van het scho-teltje, waarvan een of andere „in de mode" zijnde tenor of bariton der Fransche Opera een taartje had gebruikt.....

Zóó waren ze!.....

En: zoo zijn ze nog altijd!.....

De arme Sequah-Davonport is arm en vergeten in zijn Engelsch vaderland — jaren geleden — gestorven. Van de avonturiers brengen 't slechts weinigen tot blijvenden welstand.....

Ik keer terug tot 't naast mij liggend „manifest".

Het is met kwistige hand rondgestrooid door den man, die — nadat hij, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, tot f 150 boete werd veroordeeld — met een schitterende „équi-page", getrokken door weelderig-beplumde rossen, door de Haagsche straten toog.

De heer v. d. Poorten — de bewuste meneer — noemt zich Dr. Hij is in 't bezit — verklaarde hij voor den rechter — van een Argentijnsch diploma, hem het recht gevend tot 't voeren van den doctoralen titel.

Wat nog iets anders is — afgescheiden van de wetenschappelijke waarde dezer Argentijnsche erkenning van 's mans medische kennis — dan de bevoegdheid om in Nederland de geneeskundige praktijk uit te oefenen.....

Dit alles laat ik zeer-omzichtiglijk rusten.

Maar wat dit strooibiljet wél in zeer-sterke mate interessant maakt, is: dat het uitgaat van een „comité". Deze door Argentijnsch brevet of bul gedoctorde meneer „daagt iedere medici uit" — schrijf ik letterlijk en zorgvuldig uit het „manifest" af — „hem een patient te geven, die volgens het oordeel der wetenschap niet te genezen is"..... Dan „zal hij bewijzen, dat dit wel kan".....

Er heeft zich — leest men verder in het met kwistige hand verspreide „manifest" — een commissie gevormd om Dr. v. d. Poorten „ten allen tijde bij te staan en bevelen hem bij allen aan die geen baat bij H.H. Doctoren kunnen vinden....."

Dan volgen de onderteekeningen door de leden van het „eere-comité". Numero een is: Luit.-kol. C. J. v. Kakum. Vervolgens komen: Jonkheer G. de Jong-Van Arkel, Baronn. Teck van Tetterode, Mr. Smalen, Ds. v. d. Kapel, A. Braun, Rijks-Ambt., H. D. v. Willigenburg Koning en Mooi, apothekers; L. Schut, arts en Dr. Duinen, Med. Doc.-arts.

Zijn deze namen „echt"?

Leenden zich een overste van het Nederlandsche leger, bona fide medici, juristen, een predikant, — voorts: personen uit beschaafden kring tot het in 't openbaar aanbevelen van dezen

meneer der f 150 boete en met den Argentijnschen doctorstitel, die „iedere medici" uitdaagt?....

Natuurlijk is het antwoord-geven op deze vraag niet moeilijk....

Intusschen, — wanneer men hier zou te doen hebben met „gefabriceerde" namen en titels, er op berekend om naïeve, onontwikkelde, critieklooze menschjes een rad voor de oogen te draaien, dan ware toch snel en energiek ingrijpen hier wel dringend noodig!.....

Opdat de kwakzalverij in duizenderlei vorm in ons Haagje niet nog heviger voortwoekere, dan — eilacy — reeds sinds zoo lang 't geval is!.....

Dat het gaandeweg tot wereldstad gaan groeien — het in- en opslokken van naburige stadjes en dorpjes inclus — in deze dingen geen verandering brengt, — dat kunnen Londenaars en menschen-uit-Parijs den a.s. bewoner van Groot-Den Haag leeren!....."

RECHTSZAKEN.

Magnetische massage.

Voor het kantongerecht te Utrecht heeft terecht gestaan een inwoner van Zeist, beschuldigd van het uitoefenen van wat hij noemde magnetische massage.

De Ambtenaar van het O. M. eischte wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde f 50.— boete subs. 50 dagen hechtenis.

Barbier-geneeskundige.

Tegen den barbier P. M. te Gorinchem is wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde door de politie proces-verbaal opgemaakt.

Magnetiseur.

De Kantonrechter te Leiden heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen R. J. S., wijnhandelaar en magnetiseur te 's-Gravenhage, die terechtstond wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. (Zie ons vorig no.). Beklaagde werd veroordeeld tot 4 maal 20 dagen hechtenis.

Opticien-geneeskundige.

Voor het Kantongerecht te Hoorn heeft terecht gestaan de opticien Van B. aldaar, die bij een vrouw een beenwond had behandeld (zoo zij zeide met gunstig resultaat) en aan een jong meisje, dat aan ruggemergtering was overleden, tijdens haar ziekte raadgevingen gegeven had.

De ambtenaar van het O. M. vroeg een lichte straf omdat, waar geen belooning was gevraagd maar zelfs wordt geweigerd, hier bleek dat het slechts menschievend hulpbetoon was. Hij vroeg f 20.— boete of 10 dagen hechtenis.

Een wonderdokter.

Voor het Kantongerecht te 's-Gravenhage heeft zich te verantwoorden gehad ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde zekere J. F. van der P., een z.g. wonderdokter.

De gedaagde, tip-top in het zwart gekleed, met hoogen hoed op, de borst getooid met medailles, liet zich in een open rijtuig, bespannen met geplumde paarden voor het Kantongerechtsgebouw voorrijden, hetgeen veel bekijks uitlokte.

Tegen v. d. P. die vroeger onder meer het vak van barbier, varensgezel en marktkoopman uitoefende, werd door het O. M. geeischt

viermaal f 50.— boete subs. viermaal 10 dagen hechtenisstraf.

v. d. P. ontkennde zich aan strafbare handelingen te hebben schuldig gemaakt en maakte na afloop van de behandeling zijner zaak een rondtoer a la Sequah door de stad, waarbij hij strooibiljetten uitdeelde, behelzende beschuldigingen aan het adres van medici en pers.

(Uit ons uit Den Haag toegezonden papieren is ons gebleken, dat bedoelde v. d. P. recepten afgaf waarop gedrukt stond: „Dr.” J. F. v. d. Poorten. (Red. Mbl.)

Nog een magnetiseur.

De rechtbank te Rotterdam heeft behandeld de zaak tegen C. H. J. L., 71 jaar, magnetiseur, geboren te Frankfort a/d. Oder, wonende aldaar, appellant van een vonnis van den kantonrechter, waarbij hij, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, is veroordeeld tot twee boeten van f 150.— elk, subsidiair tweemaal 20 dagen hechtenis. (Zie Mbl. van Dec. 1923.)

Beklaagde was ten laste gelegd, dat hij D. Riedeman, die zich tot hem gewend had om genezing te bekomen van een ziekte, althans kwaal, waaraan hij zou lijden, naast zich had doen plaats nemen, een van diens handen had gevat en vervolgens, nadat hij hem gezegd had, waaraan hij leed, ter genezing van dat lijden in behandeling had genomen. De behandeling bestond in het leggen van zijn handen op den buik van Riedeman en in het daarna op eenigen afstand maken van slaande bewegingen; daarna moest Riedeman een glas zoogenaamd gemagnetiseerd water drinken. De behandeling had aan Riedeman f 5.— gekost voor de eerste visite.

Ten tweede had L. zich te verantwoorden wegens het in behandeling nemen van G. Moerman, die zich tot hem had gewend om genezing te bekomen van pijn in het gelaat. Ook deze behandeling had bestaan in het maken van bewegingen met de handen op eenigen afstand van het gelaat van Moerman. Aan dezen had L. beloofd hem binnen eenige weken te genezen.

Het vorige jaar nog was L. door den kantonrechter voor gelijke overtreding veroordeeld.

Als gemachtigde voor beklaagde trad op mr. J. J. M. Pompe van Meerdervoort. Deze verklaarde, dat het L's. gewoonte is op de plaats, waar de menschen pijn hebben, bewegingen te maken; het gemagnetiseerde water wordt bereid door er eenige bewegingen over te maken. Eenig onderzoek is aan de behandeling niet voorafgegaan. Den eersten keer was alles geschied in tegenwoordigheid van zekeren dokter Rijken.

De president vond het nog al vreemd, dat niet onderzocht was. Ook bij een magnetische behandeling lijkt een onderzoek niet zoo heel overbodig. Ook de feiten in het tweede geval werden toegegeven. De gemachtigde beweerde, dat L. ook hem al eens van kiespijn had verlost. Waar de pijn blijft, als beklaagde ze overneemt, weet gemachtigde niet.

Getuige D. Riedeman is drie jaren geleden geopereerd en heeft al den tijd daarna geleden aan pijn onder in den buik. Volgens den dokter had hij daar een ontsteking. Door de advertentie van L. was getuige op dezen opmerkzaam geworden. Hij was naar hem toegegaan, had L. verteld wat hij scheelde; deze is toen gaan „slapen” en in zijn slaap heeft hij getuige verteld, dat hij zenuwen in

de buik had. Den volgenden dag is getuige ook gemagnetiseerd door den dokter, door strijken over buik en rug. Verschillende keeren is getuige op dezelfde wijze behandeld. De eerste visite kostte f 5.—, de verdere visites f 1.50.

In den beginnen hielp de behandeling wel iets, maar in den laatsten tijd is getuige op dezelfde hoogte gebleven. Bij het magnetiseeren had hij wel iets gevoeld, „net of er iets naar beneden schoof.”

Getuige G. Moerman had over L. hooren praten. Zijn dokter had hem gezegd, dat hij leed aan zenuwpijnen in het gelaat. Door zekeren Storm werd L. bij de visite in hypnotischen slaap gebracht en in dien slaap zeide hij wat getuige scheelde. Deze getuige heeft f 2.— per visite betaald, iets meer dan het gewone tarief, om maar vroeg te worden geholpen. Getuige heeft een jaar of drie zenuwpijnen gehad en was onder behandeling daarvoor geweest bij dr. Van Londen. Ten slotte werd getuige niet meer behandeld door L. zelf, maar door Storm. Van Augustus tot October is getuige behandeld en nadien voelt hij zich beter. Bij het magnetiseeren voelde getuige niets.

De vertegenwoordiger van het O. M., mr. E. D. H. Schutter, achtte door de verklaringen van gemachtigde en getuigen de overtreding van art. 436 bewezen. Het vonnis van den kantonrechter zal op vormgebreken moeten worden vernietigd; het O. M. requireert, dat de rechtbank, opnieuw rechtdoende, beklaagde zal veroordeelen tot dezelfde straffen. (N. Rott. Ct.)

De Rechtbank heeft L. veroordeeld tot twee geldboeten van f 150.—, subs. tweemaal 20 dagen hechtenis.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PINKPILLEN. Deze, nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen en in brochures met veel op het aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en Prof. P. VAN DER WIELEN te Amsterdam onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht: de grootste woog 290, de kleinste 160 milligram: zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbenaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volgde een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbenaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 *Blaudsche pillen* hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, nooit datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is wanneer er o.m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering heuppijnt, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties en boekjes genoemd.

CORRESPONDENTIE.

H. J. P. te 's-G. Het komt ons voor, dat die mijnheer LEE van plan is Nederland in zijn exploitatieplan op te nemen, zooals blijkt uit

een deel van de correspondentie, die in het Nederlandsch gesteld is. Toch konden wij nog nergens, 't zij door advertenties, 't zij op andere wijze bemerken, dat er reclame hier te lande voor het middel wordt gemaakt en dan vinden wij het voorloopig beter geen slapende honden wakker te maken. Mocht ons inzicht niet juist zijn en de reclame wel is opgetreden, dan zult gij wel zoo goed willen zijn ons daarvan op de hoogte te stellen.

Inmiddels kunnen wij u thans reeds mededeelen, dat het aanbevolen middel *Hervea* een andere naam is voor *Matébladeren*, afkomstig van een Braziliaarschen heester, (*Ilex paraguayensis*), waarvan de bladeren, gedroogd, geroost en tot grof poeder gestoten, als Paraguay-thee of *Maté*, even als thee worden gebruikt. Dat zij tegen rheumatiek met succes worden aangewend, hebben wij nooit gehoord.

Tegen de *Cantassium Co.* is door ons gewaarschuwd in het Maandblad van Maart 1922 en vanwege het Instituut voor Pharmacotherapieisch onderzoek in dat van Januari 1924. Indien niet in uw bezit, zullen deze bladen u door den Secretaris-Penningmeester gaarne worden verstrekt.

D. K. te Z. Wij stellen in die *Cursus tot zelfbevrijding* geen vertrouwen; de justitie heeft, in die behandeling per brief, onbevoegde uitoefening der geneeskunst gezien en v. d. POOL veroordeeld tot f 10.— boete. Thans wordt hij opnieuw vervolgd.

P. L. te A. Dank voor de toezending van het reclame-boekje van Mevr. HAVERHOEK. Ook ons heeft die dame reeds meermalen geërgerd. Zij is 't vorig jaar veroordeeld tot f 200.— boete, subs. 40 dagen hechtenis, maar 't blijkt niet te helpen.

Dr. M. J. V. te N. De Maandbladen over *Antifelline* en *Hemmers* zijn zeker in uw bezit; zij zullen u de overtuiging hebben geschonken, dat het Armbestuur die kosten niet mag dragen.

Dr. L. N. te N. Reeds eenige malen zijn door ons pogingen aangewend om de samenstelling van de z.g. *kankerpoeders* te weten te komen.

Verschiedene deskundigen, ook buitenlandsche, hebben hunne krachten daaraan beproefd doch te vergeefs.

Wij staan er dus machteloos tegenover, wat erg jammer is.

Firma H. H. W. te N. Het schijnt, dat gij geen juist begrip hebt van de wijze van werken onzer Vereeniging. Wij onderzoeken alleen die zaken, welke bij ons het vermoeden van *Kwackzalversmiddelen* opwekken en geven, wanneer ons vermoeden juist blijkt, attesten af, n.l. in den vorm van *waarschuwingen* in ons Maandblad. Voor een onderzoek, als door u bedoeld, kunt gij u wenden tot een der talrijke particuliere laboratoria voor onderzoek.

J. V. te A. Wij zouden u nadrukkelijk aanraden het *Wolmuth Apparaat* niet zonder voorkennis van uwen geneesheer te gebruiken; het aanwenden op eigen hand lijkt ons niet zonder gevaar.

De hooge kosten zijn, bij den tegenwoordigen stand der kas, een beletsel om het voor de Vereeniging, ter onderzoek, aan te koopen.

— De jaarverslagen over 1923 van de Gezondheidscommissies, zetelende te Aalsmeer, Boxmeer en Veendam, in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam. MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Beroepskwakzalvers.

Berichten: Een waarzegster beetgenomen. — Dokter bij kwakzalver. — Duivelbezweering.

Mededeelingen van verschillenden aard: F. Ad. Richter en Cie. — Dure magnesia. — De familie Haverhoek in conflict.

Uit de Pers: Gevaren der waterkijserij.

Rechtszaken: Herbor. — Doctor psycholoog. — Een kruidenverkoopster. — Eilers.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

H. J. Guljé te Leiden.

Emile Henssen, Pharm. Cand. te Bilthoven.

R. Smagge, Industrieel te Breda.

Dep. Friesland, Mij. t. b. d. Pharmacie.

Beroepskwakzalvers.

Spraken wij vroeger wel eens over de kwakzalverij uit medegevoel, die wij betreuen doch niet veroordeelen, onze bestrijding treft een heel anderen vorm. Een vorm, waarbij het medegevoel geheel is buitengesloten en het den raadgevers slechts te doen is om eigen voordeel. We bedoelen de beroepskwakzalvers. Zij speculeeren op de zucht van het publiek naar mystiek en geheimzinnigheid en omringen zich met een waas van geleerdheid — men denke aan de z.g. piskijkers. Anderen maken gebruik van geneesmiddelen en kiezen daarvoor die, welke voor sommige gevallen als werkzaam te boek staan (Pinkpillen).

Weer anderen misbruiken de verschijnselen der electriciteit en dergelijke om hun slag te slaan. De laatsten vooral slagen maar al te dikwijls door de aantrekkelijkheid, die het geheimzinnige bij het publiek steeds heeft. Allen hebben dit gemeen, dat de patiënt nooit wordt onderzocht en gewoonlijk zelfs niet behoeft te worden gezien —, dat dient ook nergens toe als 't zaakje maar rendeert.

Toch is er altijd nog een hang naar den kwakzalver in de geneeskunde. Of gaat er iemand om brood bij den kockbakker of wendt hij zich tot den metselaar als zijn tafelstuk is? Immers neen. Aan dr. VITUS BRUINSMA ontleenen wij de volgende interessante gelijkenis:

Wanneer uw kachel niet branden wil, kan

dit verschillende oorzaken hebben. De rooster kan verstopt zijn of slecht liggen, de kachel kan te oud zijn, de pijp niet goed aansluiten of wellicht schuilt het gebrek in den schoorsteen. Wat zoudt ge wel zeggen wanneer iemand tot u kwam en zeide:

Brandt uw kachel slecht? Zij zal goed branden indien ge mijn pook koopt, die is te krijgen voor tien gulden; hij helpt tegen verstopping van den rooster, tegen ouderdom van de kachel, tegen slechts aansluiten van de pijp, tegen slecht trekken van den schoorsteen. Koopt mijn pook en uw kachel brandt weer goed; Het staat te bezien of er iemand gevonden zal worden die de pook voor f 10 koopt. Veeleer zal men den kachelsmid eens ontbieden opdat deze zal kunnen zien waar het gebrek schuilt. Hoewel er nu aan een menschenleven meer verloren gaat dan aan zulk een kachel, voor hem wordt de tienguldens-pook maar al te vaak gekocht.

Als nu die kwakzalvers zooveel kwaad doen waarom verdwijnen zij niet van zelve van het tooneel. Misschien denkt hier of daar een lezer juist aan eenen goeden bekende, die toch door den kwakzalver is genezen of een ander aan de ingezonden mededeelingen met of zonder portret, of de dankbetuigingen die men in de groote bladen zoo vaak kan lezen. Wij moeten dus trachten deze overpeinzingen te weerleggen.

Inderdaad heeft de kwakzalver soms succes. Daar zijn b.v. ziekten, die lang duren en ten slotte beteren zonder dat men kan zeggen, waarom op een gegeven moment genezing intreedt. Ook zijn er ziekten die er zoo ernstig uitzien, dat de geneesheer niet veel moed kan geven. De familie loopt dan soms in wanhoop naar den kwakzalver. Heeft nu de patiënt het geluk er bovenop te komen, dan zegt de familie — en dit is volmaakt begrijpelijk — dat de zieke door de doktoren, eventueel ook professoren, was opgegeven en dat hij door kwakzalver die en die is genezen. Een aardige illustratie hiervoor is een verhaal dat ons wijlen Professor TREUB heeft medegedeeld.

In den tijd dat deze Hoogleeraar nog de gewone praktijk uitoefende, kreeg hij een meisje onder behandeling dat aan eene zeer ernstige ziekte lijdende was. Een consult met een pro-

fessor werd gehouden en daarna der familie medegedeeld, dat er niet veel kans op behoud was. Groote verslagenheid bij de familieleden. Kort daarop kwam de vader van het meisje bij Prof. TREUB en vroeg zijn oordeel over de werking van de *electro-homoeopatische druppeltjes van Graaf Mathei*. Men wilde n.l. deze druppeltjes eens beproeven, nu toch dokter en professor de zieke hadden opgegeven en er naar het oordeel der familie toch niets meer te verliezen was. Daar deze druppeltjes uit schoon water bestaan, raadde Prof. TREUB het gebruik ervan beslist af. De vader beproefde ze toen ook niet.

Na eenigen tijd kwam tot aller blijdschap eene gunstige wending in de ziekte en de patiënte herstelde volkomen. Stelt u nu eens voor, waarde lezer, dat deze menschen, tegen het advies van hunnen geneesheer, de druppeltjes toch hadden aangewend, zou dan niet ieder gezegd hebben dat juffrouw die en die, door doktoren en professoren reeds opgegeven, hersteld was door het gebruik van de druppeltjes van graaf MATHEI? Zoo komen o.a. de verhalen van wonderbaarlijke genezingen in de wereld. En nu zal deze of gene denken, nu ja als dit meisje de druppeltjes had gebruikt zou zij ook wel beter zijn geworden. Volkomen juist — indien zij althans evengoed als nu den raad van haren geneesheer had opgevolgd. Maar het gevaar schuilt ergens anders. De zieken, die van de kwakzalversmiddelen hooren, grijpen er naar en verzuimen soms tijdig deskundige hulp in te roepen, of volgen den raad van dezen slecht op omdat die te lastig is. Waarom zouden zij het ook doen, zij hebben nu een onfeilbaar middel dat hun van hunne kwalen afhelpt. Nemen we eens de zooveel geprezen pinkpillen. De lezers van ons blad weten reeds dat dit zijn slecht bereide staalpillen. Toch doen deze in geschikte gevallen (waarin gewone staalpillen zeker niet in den steek laten) wel hunnen dienst. Wat is nu het gevaar? Ieder die bleek ziet meent te lijden aan bloedarmoede, terwijl die bleekheid evengoed het eerste teeken kan zijn van eene ernstige ziekte, b.v. van teering. De leek weet dit echter niet. Hij ziet bleek en voelt zich ongezellig en neemt een paar dozen pinkpillen, die toch volgens de courantenbe-

richten en volgens mededeelingen van kennissen zoo goed zijn. Op deze wijze gaat dan dikwijls de tijd voorbij waarin door den deskundige veel goeds kan worden gedaan. Maar er is een nog veel grooter gevaar. Het geregeld gebruik van staal is voor den teringlijder hoogst gevaarlijk en doet zijn kwaal verergeren. Hier is dus het gebruik dubbel schadelijk, niet alleen helpt het niet en houdt het de genezing tegen doch het middel doet bovendien nog direct kwaad. Hieruit kan men zien, dan men zelfs een gebruikelijk geneesmiddel niet op eigen houtje moet innemen.

Een ander maal is het succes van den kwakzalver te danken aan blind vertrouwen, waarmede de patiënt tot hem komt. Er zijn mensen die jarenlang lijden aan pijnen en die, door suggestie, door den kwakzalver worden genezen.

Staat het dus vast dat de kwakzalver in een enkel geval beterschap kan brengen — en is hij zoodoende voor een enkel individu een zegen — voor de maatschappij is hij een verschrikking en wel juist door die enkele genezingen. Want deze gevallen worden over de daken uitgeschreeuwd en handig geëxploiteerd.

Eén zulk een geval vestigt zijn roem maar de 99 anderen, die door zijn toedoen onherroepelijk verloren gaan, daarvan hoort men niet veel, die zwijgen. Zij schamen en ergeren zich over hun onverstandige daad en komen half of geheel onherstelbaar bij den geneesheer. Daarom hoort men in het algemeen van den kwakzalver niets dan goed.

En in gemoede vragen we u: hoe kan het ook op den duur goed gaan? Waar de geneesheer den zieke onderzoekt, soms herhaaldelijk en langdurig, voor hij eene vaste overtuiging kan uitspreken, daar weet de kwakzalver steeds dadelijk wat de patiënt scheelt, zonder dat hij hem behoeft te onderzoeken, dikwijls zelfs zonder dat hij hem heeft gezien. Waar de geneesheer, na nauwgezet onderzoek, bepaalt wat hij den zieke als geneesmiddel zal voorschrijven of als geneesmethode zal aanraden — daar heeft de kwakzalver één middel, dat tegen alle mogelijke kwalen heet te helpen.

Wat beteekent dan die kwakzalverij tegenover de geneeskunde? Gaat eens na hoe de laatste voortdurend en op allerlei gebied is vooruitgegaan, door nauwgezet onderzoek en harden arbeid van hare beoefenaren, hoe telkens nieuwe hulpmiddelen zijn ontdekt en toegepast tot heil der menschheid en vraagt dan daartegenover eens wat de kwakzalver heeft gepresteerd. Dan luidt het antwoordt: al heel weinig.

De middelen komen en verdwijnen weer na eenigen tijd; dan verschijnen zij weer in een ander gewaad steeds met veel geschreeuw en misbaar en voorzien van een naar de tijdsomstandigheden gewijzigde reclame.

Wat de dankvetuigingen betreft, die men zoo vaak in lange ingezonden mededeelingen en advertenties in onze couranten vindt, daarbij behoeven we niet lang stil te staan; de lezers van ons Maandblad weten wel hoe weinig waarde aan deze mededeelingen is te hechten. Nog in den laatsten tijd is weer gebleken hoe die attesten dikwijls langs slinkschen weg worden verkregen. Vaak ziet men ook portretten afgebeeld, deze worden niet zelden gekocht, d. w. z. voor het afstaan van zulk een portret en voor de toe-

stemming het te plaatsen wordt geld gegeven dikwijls vijf gulden. Eenvoudige menschen vinden dit geen onwelkome tegemoetkoming terwijl sommigen het lang niet onaardig vinden ook eens in de courant afgebeeld te staan. Niet zelden komt het voor dat namen der z.g. genezen lijders blijken te zijn namen van ondergeschikten of ook wel dat de genoemde personen in het geheel niet bestaan.

Men weet dus welke waarde men aan dergelijke publicaties hechten kan.

Wij komen nu tot de vraag of het nuttig is de kwakzalverij te bestrijden. Door sommigen wordt dit betwijfeld. Men zegt, het gaat met de kwakzalverij als met een slecht boek, bestrijding wekt nieuwsgierigheid; of ook wel de kwakzalverij is zóó ingeworteld, dat men het geld, aan de bestrijding ervan besteed, als weggegooid kan beschouwen. Weer anderen zeggen dat de kwakzalver is het plechtanker, de laatste hoop der ongeneeslijken, welke men dezen laten moet.

Wat het eerste motief betreft, kan dit slechts een aansporing zijn om nog krachtiger en nog aanhoudender het kwaad te bestrijden, de nieuwsgierigen worden dan langzamerhand wel bekeerd. Dat de kwakzalver het plechtanker is voor de ongeneeslijken mag voor ons toch geen motief zijn, hem niet te bestrijden, want het is een anker waarvan de ketting is doorgesleten, het houdt niet en is niet betrouwbaar.

Dat de kwakzalverij niet geheel zal verdwijnen ondanks bestrijding is duidelijk, maar men kan door herhaalde waarschuwingen velen van hun verderf terughouden en dat dit dikwijls gebeurt is ons menigmaal gebleken, zoodat het geld, dat men aan de bestrijding besteedt, volstrekt niet is weggegooid doch integendeel zeer nuttig werkt.

De pers, die zulk een invloed op hare lezers kan oefenen, zou ons en der maatschappij in dien strijd van groot nut kunnen zijn.

Helaas! op een enkele loffelijke uitzondering na, willen de couranten de inkomsten der goedbetaalde advertenties niet missen.

Laten wij intusschen met kracht en ijver de kwakzalverij bestrijden, waar wij kunnen; dat zal de maatschappij in het algemeen ten goede komen.

BERICHTEN.

Een waterkijkster beetgenomen. Men deelt aan de *Dordrechtsche Courant* mede:

Mej. V. was sedert geruimen tijd sukkelende en kon, welke moeite men zich ook getroostte en welke gelden ook aan haar kwaal ten koste werden gelegd, geen genezing vinden, zelfs bij meerdere doctoren niet. Nu kwam haar ter oore, dat een zekere mevrouw HAVERHOEK, wonende te Rotterdam, hier ter stede aan de Nieuwe Haven een bureau voor uroscopie had opgericht en daar des Vrijdags zitting hield. Er was reeds een zekere roep van haar uitgegaan en wat meerdere doctoren niet konden, zou zij wel kunnen bewerkstelligen.

Mej. V. stelde zich dan ook vol vertrouwen onder behandeling, doch toen na verscheidene weken geen beterschap intrad, kwam de familie van mej. V. op het denkbeeld, de behandeling van mevrouw Haverhoek te controleeren.

Een der zoons begaf zich Vrijdag j.l. naar haar bureau en overhandigde haar een fleschje urine zijner moeder, wat meerwalen gebeurd was en

vroeg inlichtingen omtrent den toestand van de zieke. Toen mevrouw Haverhoek hem meedeelde dat zijn moeder goed vooruitging vroeg hij haar, hoe zij dat dan toch wel kon constateeren, waarop zij antwoordde, dit aan de bacillen in de urine te kunnen bemerken. Hierop werd de zoon kwaad en zeide ten slotte niet de urine van zijn moeder, doch van het varken te hebben medegebracht en hij verlangde zijn geld terug. Zij gaf hem een gedeelte van het bestede geld terug.

Gisteren vervoegde de man zich aan het hoofdkantoor te Rotterdam om de andere helft, doch indien hij zich niet snel had verwijderd, zou men hem een pak ransel hebben toegediend.

Een eervol baantje werd dezer dagen bij advertentie aangeboden:

„Dokter gezocht, die zijn naam wil verbinden aan een fabriek van patent-geneesmiddelen. Geen enkele arbeid of tijd wordt geeischt. Brieven met adres waaraan geschreven kan worden of waar te spreken, aan No. 774, Adv. Bur. MASBOUT, Binnenrotte 50, Rotterdam.”

Duivelbezwing. Te Gorinchem woont (volgens *De Telegraaf*) een „dokter”, die de praktijk van „duivelbezwing” uitoeft. Zij, die betooverd zijn, worden door hem behandeld. Hij heeft het steeds druk met betooverden uit het naburige dorp Brakel en geeft voor geneesmiddel een fleschje wijn, dat door hem „gezegend” is.

Mededeelingen van verschillenden aard.

F. Ad. Richter & Cie.

De fabrikanten van de bekende bouwdoozen. Zeker — maar als zoodanig wenschen wij de firma niet te bespreken. Uit een ander oogpunt, n.l. uit dat van de kwakzalverij, moeten wij, na eenige jaren, weer eens op haar terug komen.

De firma RICHTER & CIE behoort tot onze oude bekenden, zelfs tot een van onze oudste. Zij kan zich de eer toekennen, dat zij indirect den stoot heeft gegeven tot de oprichting van onze Vereeniging.

In onze Maandbladen van April 1890 (dus 34 jaar geleden) en in die van Mei, Juni en Juli 1921 hebben wij onze lezers uitvoerige mededeelingen verschaft omtrent RICHTER'S optreden; wij kunnen slechts in weinige woorden daarnaar verwijzen:

In het jaar 1876 werd de aandacht van het courantenlezend publiek voortdurend gevestigd op een aankondiging van een z.g. *uitmuntend populair geneeskundig werk*, getiteld: *Dr. Airy's Natuurgeneeswijze*, welk werk het uitgangspunt is geweest van den strijd tegen de kwakzalverij, begonnen door de heeren BRUINSMA en voortgezet door onze Vereeniging. Eerst in het weekblad: „*De Farmaceut*” en later in het boekje: „*De kwakzalverij met geneesmiddelen*” werd door de heeren B. ten duidelijkste aangetoond, dat het „uitmuntend geneeskundige werk” niets anders was dan een aanbeveling van eenige geneesmiddelen, verkrijgbaar bij de uitgevers en verkoopters F. A. RICHTER EN CIE.

Wat men van die middelen kon verwachten, hoe zij, met het volste recht, tot de kwakzalversmiddelen konden worden gerekend, welke waarde er aan de bijgevoegde attesten te hechten was, is destijds uitvoerig beschreven, zoodat het voldoende scheen, later, in het Maandblad, nu en

dan in enkele woorden onze waarschuwend stem te doen hooren.

Thans echter kunnen wij het bij een paar woorden niet laten. Met een taaigheid, den waren kwakzalver eigen, treedt de firma RICHTER thans voortdurend op om het publiek aan haar en hare industrie te herinneren.

De volgende advertentie, onlangs verschenen, moet tot doel leiden :

„Een bloedzuiverende kuur is voor iedereen in het voorjaar hoog noodig. Hoe weldadig zoo'n kuur is, vindt U beschreven in onze brochure T, welke gratis en franco op aanvraag wordt toegezonden door N.V. F. AD. RICHTER & Co., Rotterdam.”

De bedoelde brochure, getiteld *Anker Handboekje*, (RICHTER noemt zijne middelen reeds sedert jaren *Anker-Specialiteiten*, naar het fabrieksmerk der firma) is als ware het een beknopte uitgave van de vroeger uitgegeven werkjes en geeft raad — zonder den patiënt gezien te hebben — tegen zóveel kwalen, dat de opsomming onze lezers te zeer zou vervelen. Wij noemen slechts enkele, terwijl daarbij tevens naar de vroegere boekjes, reeds eerder door ons beschreven, wordt verwezen :

Aambeien, aderspat, atshma, beroerte, bleekzucht, bloedarmoede, bronchitis, dysenterie, ischias, influenza, keelontsteking, leverziekte, lintwormen, maagzweer, oogziekten, suikerziekte enz. enz. Het kan zoo wel zouden wij zeggen en deze opsomming zal, dunkt ons, wel voldoende zijn om twijfel te wekken aan de waarde der *huismiddelen* door de firma aanbevoien.

Wat de voornaamste dier huismiddelen betreft, worden wij op de volgende wijze ingelicht :

Toen op de aanvraag van de brochure geen bestelling inkwam, werd kort daarop eengedrukt brief ontvangen, dien wij in zijn geheel overnemen :

„N.V. F. AD. RICHTER & CIE.

ANKER-HUISMIDDELEN

ROTTERDAM, datum Postmerk.
Stationsweg 24.

L. S.

Gezondheid is de grootste schat.

Inderdaad, doch velen stellen haar zoo weinig op prijs. Tal van menschen toch raken aan het sukkelen of worden later ernstig ziek, doordat ze bij een aanvankelijk lichte ongesteldheid te lang blijven doorloopen, eer ze een onschadelijk huismiddel toepassen, om gevolgen van gevatte koude, enz. in het begin te stuiten.

De gezondheid verwaarloost men nooit straffeeloos. Al is het niet dadelijk, later wreekt deze verwaarloozing zich. Als men zich niet lekker gevoelt, moet men dat nooit te licht schatten en het is veel en veel beter direct iets ter bestrijding te doen, dan te blijven doorloopen met de gedachte „het zal wel weer over gaan” want dat doet het maar zelden.

De *Richter's Anker-huismiddelen* samengesteld uit van oudsher beproefde, natuurlijke, geneeskrachtige kruiden, zijn absoluut onschadelijk en van onschatbare waarde voor het bestrijden van alle lichte ongesteldheden, die erger kunnen worden als men er niets tegen doet. Achterstaandstaand noemen wij U eenige van onze Anker-Huismiddelen, welke zulke uitstekende diensten

bewijzen bij, wij zouden haast zeggen, dagelijks voorkomende ongesteldheden en welke wij U aanbevelen thans direct te bestellen, opdat U ze, wanneer noodig, ook in huis hebt. Eene prijslijst, waarin al onze geneesmiddelen op voorkomen, sluiten wij eveneens bij.

Zendt ons daarom bijgevoegde postwissel onder vermelding van pakket I of II en U ontvangt franco een kleine huisapothek, die haar onmisbaarheid ongetwijfeld zal bewijzen en U voor groote kosten zal kunnē vrijwaren, doordat U er ziekten, met al de daaraan verbonden nadeelige gevolgen, mee kunt voorkomen.

In afwachting van Uw postwissel,

Hoogachtend,

N.V. F. AD. RICHTER & CIE.

RICHTER'S ANKERHUISMIDDELEN.

Huis-Apotheek I.

1 flesch <i>Anker-Pain-Expeller</i>	f 1.40
Het oude, alom bekende, beproefde en afdoende geneesmiddel tegen <i>Rheumatiek, Jicht, Spit, Zenuwpijnen</i> en bij alle ziekten, veroorzaakt door <i>kouvatten</i> .	
1 pak <i>Anker-Jichtwatten</i>	„ 0.35
ter bedekking van pijnlijke plaatsen, na inwrijving met den <i>Anker-Pain-Expeller</i> .	
1 flesch <i>Anker-Ingapastillen</i>	„ 0.76
slijmoplossend en lenigend bij hoestbuien.	
1 flesch <i>Anker-Venkelhonig</i>	„ 1.50
bij hoest- en keelaandoeningen, in 't bijzonder bij kinderen.	
1 doosje <i>Anker-Bolamozalf</i>	„ 0.95
bij kwetsuren, brand-, snij- en open wonden.	
Verpakt in <i>kist, franco huis</i>	„ 5.—

Huis-Apotheek II.

1 fleschje <i>Anker-Pain-Expeller</i>	f 1.40
Het oude, alom bekende, beproefde en afdoende geneesmiddel tegen <i>Rheumatiek, Jicht, Spit, Zenuwpijnen</i> , en bij alle ziekten, veroorzaakt door <i>kouvatten</i> .	
1 pak (groot) <i>Anker-Jichtwatten</i>	„ 0.60
ter bedekking van pijnlijke plaatsen, na inwrijving met den <i>Anker-Pain-Expeller</i> .	
1 flesch <i>Anker-Loxa-Pillen</i>	„ 0.95
bij borstcatarrhe, koorts, steken in de borst.	
1 flesch <i>Anker-Stomakal</i>	f 1.25
bij maagpijn, maagkramp, koliek en diarrhee.	
1 flesch <i>Anker-Kongo-Pillen</i>	„ 0.80
bij verstopping en ongeregelde ontlasting.	
Verpakt in <i>kist, franco huis</i>	„ 5.—

Verder vermeldde nog een bijgevoegde prijslijst de namen: *Doka-poeder* (maagpoeder), *Ferrola* (ijzertinctuur), *Ingerpastilles* (borstpastilles), *Sarsaparillian* (bloedzuiverend) en nog een tiental anderen.

Wanneer wij nu nog mededeelen dat de firma zoo welwillend was om terstond een formulierpostwissel ad f 5.— in te sluiten, die men slechts

behoeft in te vullen, dan gelooven wij den goedgezinden lezers voor ditmaal voldoende te hebben ingelicht omtrent het edelmoedig optreden van de firma F. AD. RICHTER EN CIE.

Dure magnesia.

Een geneeskundige schrijft ons :

„Van een van mijn patiënten kreeg ik bijgaande monstertjes van een „geneesmiddel” van den kwakzalver P. SPOELSTRA te *Warfstermolen* (F.) Zij waren afkomstig uit een fleschje van ± 100 gr. en een zakje van eveneens ± 100 gr., hetwelk hij voor een kennis uit Holland bij den kwakzalver was wezen halen. Gebruiksaanwijzing kende hij niet. De prijs was geweest f 13.50 !! Het schijnt me dat het poeder gemakkelijk zal zijn te onderzoeken, met den inhoud van het fleschje zal het wel niet gaan. Zoudt U de moeite willen doen en het resultaat in het Maandblad mededeelen?”

De hoeveelheid, in het fleschje aanwezig, was te gering voor onderzoek. Het poeder, door den heer N. KEULEMANS onderzocht, bestond uit niets anders dan gewone *magnesia*; 't is wel bar!

Met nadere mededeelingen omtrent het optreden van den leverancier van dit bijzonder middel zou men ons zeer verplichten.

Een familie-conflict.

De getrouwe lezers van ons blad (en ook van de advertentie-kolommen van andere bladen) zullen misschien weten dat de familie HAVERHOEK, die erg met z.g. homoeopatische behandeling in de weer is, in verschillende plaatsen in ons land gevestigd is. R. HAVERHOEK heeft zijn residensie te *Utrecht*, Mevrouw HAVERHOEK, die er, zooals in dit no. te lezen is, zoo leelijk met het urineonderzoek is ingeloopt, te *Rotterdam*. Het blijkt nu, dat de beide wonderdoeners broer en zuster zijn en dat de eerstgenoemde een waarschuwing (die wij tot ons leedwezen, niet gelezen hebben) tegen zijn zuster heeft geplaatst. Wij moeten dit afleiden uit de volgende advertentie, die ons welwillend wordt toegezonden :

„*Attentie*. Geachte Lezers van verschillende bladen die vermoedelijk de Waarschuwing van R. HAVERHOEK gelezen hebben zullen wel begrijpen dat het niet te roemen is wanneer een broer tegen over zijn zuster staat met picanterie. Mevr. HAVERHOEK, Homoeopatische Apotheek, Oostzeedijk 238, Rotterdam is dagelijks in haar Scheikundig Laboratorium te spreken van 9—3 uur, Zaterdag tot 5 uur voor de werklieden. En Vrijdags van 9—3 uur Nieuwe Haven 36, Dordrecht.

Haar medicijnen worden gratis verstrekt en zijn tevens wettig gedeponeed, alleen haar bezoeken kaarten zijn verkrijgbaar tegen betaling van *vijf gulden* en zijn een maand geldig.

Lette s.v.p. op de naam : Mevrouw HAVERHOEK, Oostzeedijk 238, Rotterdam. Consulten en medicijnen gratis. Telefoon 2737.”

Men denke aan het spreekwoord : Als de kok en de keukenmeid kijven enz. en zij een beetje voorzichtig met het schenken van vertrouwen aan de familie !

UIT DE PERS.

Gevaren der „waterkijkerij”.

Dr. P. H. Kramer, eerste geneesheer verbonden aan het gemeente-ziekenhuis aan den Bergweg te Rotterdam, beschrijft in het Nederlandsch Maandschrift voor Geneeskunde een geval van uitge-

breide huid- en leverlues, dat bijzonder de aandacht verdient door de aan het slot toegevoegde mededeeling, dat het opstel als ondertitel kon voeren: „De gevolgen van drie jaren kwakzalverij”, want alleen daaraan is het naar het oordeel van den schrijver toe te schrijven, dat de luetische afwijkingen, waaraan de patiënt lijdende was en die naar de specifieke behandeling zoo gewillig hebben geluisterd, zich over een dergelijke uitgebreidheid hebben kunnen ontwikkelen.

Nadat de man in het allereerste begin van zijn lijden gedurende korten tijd door zijn toenmaligen huisarts met zalf en poeders was behandeld, heeft hij, ontstemd over de geringe verbetering, zijn heil bij anderen gezocht. Hij werd daarbij aangeloofd door den roep van een onzer stadgenooten, die op de meest imponeerende wijze de „waterkijkerij” beoefent, voorzien (sinds de laatste jaren) van een dubbelen naam en van een Amerikaanschen doktorstitel (?) en voor de wet gerugsteund door iemand met een Nederlandsch artsdiploma.

Gedurende bijna drie jaar heeft de patiënt geregelde bezoeken aan dit „instituut” gebracht en ondanks geleidelijke verergering van zijn huid-aandoening, zou hij misschien nog niet van inzicht veranderd zijn, indien de snel toenemende hoop van vocht in zijn buik hem niet plotseling had gedwongen zijn heil bij een der collega's te zoeken. Gelukkig dat het resultaat van de daarna ingestelde behandeling hem zijn vertrouwen in de „officieele geneeskunde” volledig heeft kunnen teruggeven.

Behalve verschillende kruiden had de patiënt tabletten gebruikt, waar hij „blauw van moest waten” (en het praeparaat had dezen plicht prompt vervuld) en ook bracht hij zijn laatste medicamenten: grauwe tabletjes mede.

Blijkens het onderzoek van apotheker Ph. A. Coppens (ziekenhuis Bergweg) bevatten de eerste o.a. methyleenblauw en konden in de tweede urotropine en plantenstoffen aangetoond worden. (N. Rott. Ct.)

RECHTSZAKEN.

Herbora.

Voor het Haagsche kantongerecht stond terecht S. J. C. P. v. V., fabrikant aldaar, die als houder van het laboratorium „Herbora”, als onbevoegd tot het uitoefenen van de geneeskunde, door middel van een advertentie in het weekblad „de Nieuwe Eeuw”, luidende: „Wanhoopt niet! Al bent u lang reeds opgegeven, wij kunnen en willen bewijzen, dat zeer velen die nergens baat vonden door onze middelen zijn genezen. Beschrijf de verschijnselen van uw kwaal (met zegel voor antw.) en u ontvangt gratis bericht omtrent middelen en kosten (welke door ieder te dragen zijn) en overtuigende bewijzen. De „Herbora”-producten (zie ons Maandblad van Januari j.l.) worden uitsluitend door ons afgezonden. Het namaken is strafbaar bij de wet! Schrijf aan laboratorium „Herbora”, Celebesstraat 56, den Haag”, welke advertentie aan de eene zijde was voorzien van de beeltenis van beklagde en aan de andere zijde van de letters S. v. V., met het onderschrift „Herbora”, in het openbaar aankondigde, dat hij de geneeskunde uitoefende. De dagvaarding legt ook recidive ten laste als hebbende beklagde voor een gelijke overtreding

de vervolging voorkomen door vrijwillige betaling van f 50.

Mr. de Maart, voor beklagde als gemachtigde optredende, erkent, dat beklagde gemelde advertentie heeft doen plaatsen, doch merkt op, dat daarin beklagde's naam niet voorkomt, maar eindigt met den naam „Herbora”. Dit laboratorium nu is wel van beklagde, maar spreker meent, dat de wet voor strafbaarheid eischt, dat beklagde de aankondiging moet doen. Uit de advertentie blijkt bovendien het uitoefenen van de geneeskunde niet. Beklagde heeft een laboratorium met verschillende medicamenten en wil toonen, dat die genezende kracht hebben. Na inlichtingen verkregen te hebben, zal hij berichten en bewijs overleggen, dat verschillende menschen genezen zijn.

Spreker meent, dat beklagde zal moeten worden vrijgesproken.

De ambtenaar van het O. M., requisitoir nemend, betoogt, dat beklagde herhaaldelijk met de justitie in aanraking is geweest. Voor een nieuwe schikking tot voorkoming van verdere vervolging waren geen termen meer aanwezig, omdat beklagde steeds er mee doorgaat.

De indrukken, die spreker van beklagde gekregen heeft, zijn niet gunstig en hij wordt door Z. Ed. Achtb. gerekend te behooren tot de kwakzalvers. Spr. heeft gemeend, dat deze zaak dan ook op de terechtzitting moest worden behandeld, omdat het algemeen belang eischt, dat hieraan openbaarheid worde gegeven, opdat het publiek daartegen is gewaarschuwd.

Geeischt wordt f 100 boete of 1 maand hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde bekl. tot f 100 boete of 50 dagen hechtenis. (Haagsche Ct.)

Doctor psycholoog.

Voor de Arr. Rechtbank te Breda is in hooger beroep behandeld de zaak tegen A. K. H. J. Sch., geboren te Zeist in 1891, thans wonende te Ginneken en zich noemende doctor Psycholoog, die door den kantonrechter aldaar wegens 't onbevoegd uitoefenen der geneeskunde was veroordeeld tot 3 geldboeten, ieder groot f 200.— (Zie Maandblad van Maart j.l.)

Een zestal getuigen werd gehoord, waarvan een die door bekl. genezen zou zijn van chronische krampen in armen en beenen en aan het hart. Verder werden gehoord de ouders van een twaalfjarig meisje, dat eveneens door bekl., die als dokter optrad, behandeld was. Voorts kwam nog voor de familie van een derden patiënt, die geen baat bij de behandeling had gevonden.

De officier van justitie mr. Steyaart v. Waerden, refereerde zich aan het vonnis van den kantonrechter en eischte 3 geldboeten van f 200.

De verdediger mr. A. Hartog uit Bergen op Zoom drong op een elemente straf aan.

Een kruidenverkoopster.

De kruidenverkoopster C. M. v. d. R., huisvrouw van G. R. uit Noordwijk aan Zee heeft voor het kantongerecht te Leiden terecht gestaan wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Zij had aan een meisje verschillende kruiden, druppels enz. verstrekt. De kantonrechter had een vrijsprekend vonnis gewezen op grond, dat niet was gebleken, dat het meisje, waaraan de geneesmiddelen waren verstrekt, ziek was.

De bekl., later voor de Haagsche rechtbank terecht staande, gaf de feiten toe. Zij zeide, de kruiden uitsluitend aan het meisje gegeven te hebben, omdat haar zenuwen eenigszins in de war waren.

Het O. M., waargenomen door mr. Polman achtte het vonnis van den kantonrechter onjuist, temeer waar bekl. zelf toegegeven heeft, dat zij de zenuwen van het meisje weer in orde wilde brengen.

Eisch f 300 boete subs 2 maanden hechtenis.

De verdediger mr. De Klerk betoogde in de eerste plaats, dat in het onderhavige geval geen sprake was van het behandelen van een „zieke” en voorts dat geen veroordeeling zal kunnen volgen, omdat aan de bekl. niet ten laste is gelegd, dat zij de geneeskunde als bedrijf uitoefende.

De rechtbank heeft, met vernietiging van het vrijsprekend vonnis van den kantonrechter, bekl. veroordeeld tot f 50.— boete, subs. 50 dagen hechtenis.

De Rechtbank heeft het vonnis vernietigd en beklagde veroordeeld tot een geldboete van f 50.— subs. 50 dagen hechtenis.

Weer Eilers.

Voor de rechtbank te Zutphen heeft wederom terechtstaan de 65-jarige chemiker H. J. Eilers, appellant van een vonnis van den kantonrechter te Zutphen, waarbij hij was veroordeeld tot twee maanden hechtenis wegens het onbevoegd, zonder noodzaak uitoefenen der geneeskunde. Beklagde had op 20 Dec. 1923 te Zutphen J. H. Zwierink de borst met een stethoscoop onderzocht en hem daarna medegedeeld, dat hij de medicijnen per post zou ontvangen. Voor dat onderzoek moest Zwierink aan beklagde f 2.50 betalen.

Na het hooren van beklagde, die beweerde, dat hij niet buiten noodzaak had gehandeld, requirerde het O. M. bevestiging van het kantongerechtsvonnis.

CORRESPONDENTIE.

J. C. v. d. S. te D. Dank voor uw schrijven. Wij hebben dit, zonder uw naam te noemen, opgezonden aan de bedoelde Vereeniging, doch nog geen antwoord ontvangen.

H. L. N. te R. Ofschoon het ons niet mocht gelukken de juiste samenstelling van *Maxima Doctrina* op te sporen, staan ons toch voldoende gegevens ten dienste om u ten sterkste af te raden bij het middel van VAN OOSTRUM hulp te zoeken.

P. L. te A. Dank voor het gezonden boekje: De geheime kwalen der menschheid. In het Maandblad van Juli 1923, dat op aanvraag bij den Secretaris-penningmeester gratis verkrijgbaar is, hebben wij daartegen gewaarschuwd.

Opmerker. Wij ontvingen in dank de beide advertenties. In het onderhavige geval doet het weinig ter zake maar, uit principe, nemen wij, in het algemeen, geen nota van mededeelingen van personen, die hun naam verzwijgen. Op onze discretie kan men staat maken.

— Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, den heer N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Ceintuurbaan 63, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alleen in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie, worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Invoerrecht op geheime middelen. Mededeelingen van verschillenden aard: Akker's Kloosterbalsem. — Antifellin en galsteenen. — Hulde aan Haarlemmerolie. — Gebhardt en Cie.

Uit de Pers: Vriendschappelijke en wetenschappelijke kwakzalverij. — Chiropractic.

Rechtszaken: Gezondheidsmetingen. — Schilderknecht-dokter. — Eilers. — Opticien-geneeskundige.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Nu, zooals gewoonlijk in de vacantielijden, de resultaten van onderzoekingen niet zoo spoedig binnen komen en er geen spoedvereischende zaken te behandelen zijn, heeft het bestuur, met het oog op hoogst noodzakelijke bezuiniging, besloten het Maandblad van Augustus a.s. niet te doen verschijnen.

In verband met het bovenstaande, verzoekt de secretaris-penningmeester reeds thans de brieven, stukken enz., voor de Vereeniging bestemd en in Augustus verzonden, te willen adresseeren aan den redacteur van het Maandblad. Voor de maand Juli geldt nog het gewone adres: Kloveniersburgwal 82, Amsterdam.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. P. F. J. Baesjou, arts, te Wognum.

J. J. Barnhoorn, arts te Westerblokker.

J. L. van Bodegom, arts te Avenhorn.

C. A. Koeze, arts te Benningbroek.

Dr. J. Romeijn, arts te Westwoud.

A. Th. Snijder, arts te Medemblik.

Afd. West-Friesland v. d. N. Mij. t. b. d. Geneeskunde.

Dep. N.-Brabant v. d. Mij. t. b. d. Pharmac.

Leidsche Tandheelk. Vereeniging.

BERICHTEN.

Invoerrecht op geheime middelen.

In het Wetsontwerp tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet zijn eenige tariefposten, die ons speciaal aangaan, aldus toegelicht:

Geneesmiddelen. De noodzakelijk geachte uniforme tarifieering dezer artikelen zal moeten worden verkregen, door de thans onbe-

laste artikelen aan een invoerrecht te onderwerpen (8 pCt., ook voor specialités). Op grond van een en ander wordt bij den onderhavigen post geen rekening gehouden met de wijze, waarop de verbruiker zich de artikelen kan verschaffen, maar wordt voorgesteld, voor alle geneesmiddelen de al of niet belastbaarheid afhankelijk te stellen van den vorm en de verpakking, waarin zij worden ingevoerd.

Men houde in het oog, dat het bij den post alleen gaat om het verpakte en getabletteerde artikel. De vrijstelling van het in het groot verpakte en het niet getabletteerde artikel blijft onverkort gehandhaafd.

Voor geheime middelen wordt een hooger invoerrecht voorgesteld.

Van een hooger recht dan 50 pCt. der waarde als wordt voorgesteld, moet echter op praktische gronden worden afgezien. Een hooger recht zou aanleiding geven tot een levendige fraude in de betrokken artikelen. Bovendien zou het bij een omzet van eenige beteekenis ten gevolge hebben, dat de invoerder het artikel zou gaan invoeren in hoeveelheden van meer dan 1200 gram, om het dan hier te lande in de voor den verkoop gewenschte verpakking over te pakken, in welk geval hij aan het hooge invoerrecht zou ontkomen.

Als geheimmiddelen zullen alleen worden belast de artikelen, welke door den Minister van Financiën, gehoord de Tariefcommissie, als zoodanig zijn aangewezen.

Mededeelingen van verschillenden aard.

AKKER'S KLOOSTERBALSEM. (*)

„Is Akker's Kloosterbalsem ook kwakzalverij, evenals de Abdijsiroop?”

Zoo werd ons dezer dagen gevraagd. Wij zouden kunnen volstaan met eenvoudig ja te antwoorden, verwijzende naar de talrijke waarschuwingen, herhaaldelijk in ons blad geplaatst. Maar nu, in den laatsten tijd, uitvoerige advertenties weer de aandacht op dit middel gevestigd hebben, willen wij in ons antwoord iets uitvoeriger zijn. Het is noodig op de handelingen van een onzer grootste kwakzalvers, die dagelijks zijn

(*) Uit vroegere jaargangen.

reclames door middel van de couranten verspreid, voortdurend het oog te houden.

Wij hebben vermeld, dat de kloosterbalsem, evenals de Abdijsiroop, niet van een klooster Sancta Paulo afkomstig is, maar dat de fabriek van dit zalfje staat in de Alkemadestraat te Rotterdam.

Wij hebben aangetoond, dat de balsem onmogelijk de wonderen kan verrichten, die AKKER ervan belooft en dat verergering van sommige kwalen ongetwijfeld door het aanwenden te verwachten is. (Mbl. van Febr. 1920).

Wij hebben gewezen op een geval van bloedvergiftiging, veroorzaakt door het onvoorzichtig gebruik van Kloosterbalsem. (Mbl. van Mei 1915.)

Wij konden bewijzen, dat de portretten, behorende bij de dankbetuigingen met portret, in de bladen gepubliceerd, niet overeenkomstig de waarheid waren. (Mbl. van Juli 1913).

In 't kort, wij hebben zeker vastgesteld, dat Kloosterbalsem is een kwakzalversmiddel.

Het zal onze lezers zeker niet onaangenaam zijn, wanneer wij hier nogmaals laten volgen hetgeen wij schreven in November 1899, toen de balsem opgang begon te maken:

Kloosterbalsem. — Koning der balsems.

„GEEN RHEUMATIEK MEER.

Koning der Balsems, recept van de Zeer Eerw. Heeren Kloosterlingen van het klooster Santa Paulo te Cartagena, is het eenig genezend middel tegen

RHEUMATIEK.

Het is ook heilzaam tegen Brand- en Snijwonden, Verstuikingen, Kneuzingen, stramheid in ledematen, Spierverrekkingen enz. enz.

Talooze voorbeelden van hen, die geheel hulpeloos waren, zelfs zoodanig dat zij niet in of uit het bed konden komen, lieden die krom en gebogen waren zoodat zij zich niet konden verroeren, zijn door het gebruik van enkele potten KLOOSTERBALSEM totaal genezen.”

't Is om van wanhopend te worden... voor de kwakzalvers die de genezing van rheumatiek tot leuze hebben gekozen! De concurrentie is te groot; dag in dag uit komen er andere middelen en — ieder voor zich — heet onfeilbaar en

al 't andere in werking te overtreffen. Tal van de middeltjes hebben wij reeds in ons Maandblad tot hun echte waarde — of liever onwaarde — kunnen terugbrengen. Wij hebben ons thans te bemoeien met den kloosterbalsem, waarvan wij een advertentie, waarbij het middel wordt aanbevolen, hierboven lieten afdrucken.

Ziehier dan het „eenig genezend middel”, wie zou 't niet gelooven? En wie nog meer van de wonderen van dezen balsem wenscht te weten, leze het volgende uit de „Gebruiksaanwijzing”:

„RHEUMATIEK wordt totaal genezen, indien men een of tweemaal daags de pijnlijke plaatsen met de vlakke hand opwaarts wrijft: men doet dit langzaam en geregeld en herhalo dit zoolang tot de pijn verdwenen is. Voor stramheid in de ledematen, spierverrekkingen en kneuzingen volge men genoemde gebruiksaanwijzing. Voor brand- en snijwonden, wonden, winterhanden en voeten smeere men eenige balsem op een linnen lapje en herhale dit eenige malen daags. Voor gevatte koude of asthmatische aandoeningen wrijve men borst en rug tweemaal daags in. Deze Koning der Balsems werkt verrassend bij zeere tepels, doorloopen van voeten en is zoowel voor mensch als dier onschadelijk. Deze Balsem wordt ook door landbouwers aangewend als een radikaal geneesmiddel voor verschillende ongemakken en ziekten bij het vee, als het doortrekken bij paarden, zeere spenen, kreupel gaan, klauwzeer enz.”

Waarlijk een wondermiddel, dat zoowel mensch als dier helpt!

Maar het middel is dan ook al heel oud. Het is „ruim 200 jaren bekend als het meest gezochte middel”, zoo staat er ten minste in het boekje dat bij den balsem wordt gevoegd en waarin geen fabrikant wordt genoemd, maar een zekere L. J. AKKER te Rotterdam als Generaal-Agent voor Nederland en België wordt aangewezen.

Maar het middel is dan ook al heel oud. Het is zoo maar grif gelooven?

Komaan, laten wij maar aannemen dat, wanneer het blijkt dat de man leugens gebruikt om zijn middel aan den man te brengen, wij dan ook niet als waar behoeven aan te nemen, wat hij meer van zijn balsem vertelt, en waar hij de uitstekende, onovertroffen werking van zijn zalf zoo schetterend uitbazuint. Dit is toch billijk, niet waar? Welnu, de man spreekt onwaarheid. Het onderzoek van den balsem, verricht door den heer A. J. WIJNE te Middelburg, heeft aangetoond, dat hij bestaat uit gele vaseline, gemengd met eenige percenten terpentijn. De gele vaseline, een bijproduct van de petroleum, is eerst sedert 1875 bekend.

Hoe rijmt dat met die 200 jaar?

Zou men nu werkelijk gelooven, dat die kloosterlingen uit Cartagena het al zooveel jaren vroeger hebben aangewend?

Maar al de praatjes van dien man nu daargelaten, zou er, nu men de samenstelling weet, nog iemand worden gevonden, die gelooft dat het mengseltje van vaseline en terpentijn al die genezingen zou teweeg brengen, die in de advertenties en brochures worden beloofd? 't Is toch al te bespottelijk!

Maar schandelijk is 't, dat men achter op de brochure durft af te drukken: „Lijders! Wanhoop niet langer aan herstel. Daar kloosterbal-

sem „de hulp en troost der lijdende menschheid is.”

De troost der lichtgelooovige menschheid misschien, doch dan nog voor korten tijd; wie op deze hulp vertrouwt, zal bedrogen uitkomen.

Antifellin en galsteenen.

Onlangs ontving de secretaris-penningmeester onzer vereeniging het volgend schrijven:

„Met belangstelling de mededeelingen in het Maandblad tegen de Kwakz. over „Antifellin” gelezen hebbende (men zie het blad van April j.l. Red.), zoudt U mij, indien mogelijk, ten zeerste verplichten met beantwoording der volgende vraag:

„Is het U misschien bekend, dat na het gebruik van Antifellin, zich in de faeces afscheiden sterk rood gekleurde, zetmeel- en vethoudende zachte korrels, ter grootte van kleine pillen?”

Een dokter zond ons ter onderzoek een fleschje, inhoudende bovengenoemde korrels. Een zijner patiënten beweerde deze na het gebruik van Antifellin in de faeces te zijn kwijt geraakt en was zooals gewoonlijk in de wolken over het bereikte resultaat.

Waar U zich gewoonlijk belast met het scheikundig onderzoek der verschillende kwakzalversmiddelen, nam ik de vrijheid mij rechtstreeks tot U te wenden.

Bij voorbaat vriendelijk dankend, enz.”

Den schrijver werd geantwoord, dat het bekend is, dat, na gebruik van Antifellin, zachte korrels zich in de faeces bevinden, bestaande uit vet of vetzuur, en dat het wel interessant zou zijn, die korrels te onderzoeken op cholesterine (een bestanddeel van galsteenen), waartoe men bereid was.

Dit onderzoek onzerzijds was intusschen onnoodig, tengevolge van een lateren brief, in hoofdzaak aldus luidende:

„Ik kan U met zekerheid mededeelen, dat uit het alhier gehouden onderzoek gebleken is, dat de korrels geen spoor cholesterine bevatten. Het waren, zooals ik U reeds schreef, sterk rood gekleurde, gedeeltelijk verzepte vetbolletjes, van zoo'n weeke consistentie, dat zij bij onderzoek direct ineenvloeiden.”

Wij brengen deze correspondentie ter kennis van onze lezers, omdat de vervaardigers van Antifellin, ten bewijze dat het middel zoo probaat helpt, verkondigen:

„Men lette er vervolgens op of de patiënt de „galsteenen kwijt wordt; deze gelijken dan veel „op groene erwten.”

Wij hebben daar tegenover gesteld: dat, bij het gebruik van vette olie (een van de bestanddeelen van Antifellin) de patiënt dikwijls bolvormige, veerkrachtige stukken kwijt raakt, die met galsteenen niets te maken hebben.

Het bewijs is nu geleverd.

Hulde aan de Haarlemmerolie.

Wij mogen veronderstellen, dat het bijna iedereen bekend is, dat de Haarlemmerolie wel tot de oudste „wondermiddelen” behoort. Minder bekend, vooral in groote lagen der samenleving, is het intusschen, dat die olie met het volste recht tot de kwakzalversmiddelen kan worden gerekend, en wat meer zegt, niet tot de onschadelijke.

Alhoewel het z.g. wonder, bestaande uit raapolie en terpentijn, waarin zwavel is opgelost, heet genezing aan te brengen zoowel voor in- en uitwendige kwalen, zoodat het in talrijke huisgezinnen voorhanden is (terwijl het ook herhaaldelijk voor minder oorbare doeleinden wordt aangewend) zijn de geneeskundigen overtuigd, dat er van het praeparaat weinig goede uitwerking te verwachten is en dat het, bij eenigszins ruim gebruik, schadelijke gevolgen, vooral voor de nieren, na zich sleept. Dit is meermalen geconstateerd.

Dit voorop stellende, mogen wij onze verwondering (ja zelfs ons leedwezen) niet verheelen, dat de Burgemeester van Haarlem, bij de officieele opening van de Haarlemsche Middenstands-Tentoonstelling, o. m. het volgende heeft gezegd: (*)

„In het Wapen van Tilly wordt bereid en verkocht de Oprechte Haarlemmer Olie, het wonder middel, de geheele wereld door bekend en waarin duizenden menschen heilen heul hebben gevonden. (Wij spatieeren, Red.) nu almeer dan twee honderd jaren. En waar zult ge vragen, is dat arcanum te vinden? Och, ter plaatse waar de uitvinder woonde. In de St. Anthoniestraat, in een winkel aan het einde van een nauw poortje. Het geneesmiddel mag het zelfde gebleven zijn als voor een paar eeuwen, de winkel is evenzeer nog zoo, als tend tijde van den uitvinder van het Medicamentum gratia probatum.”

Weer eens Dr. Gebhardt en Cie.

In ons blad van September 1922 maakten wij gewag van dezen te Hoorn gevestigden z.g. dokter, die genezing van aderverkalking beloofde, in welke belofte wij weinig vertrouwen stelden, zooals men kan lezen in het daarop volgend Maandblad van November.

Toen konden wij tevens vermelden, dat de firma naar Arnhem verhuisd was, van waaruit de campagne werd voortgezet. In ons no. van Augustus 1923 gaven wij de resultaten van het onderzoek van twee andere wondermiddelen: Oxyzan en Kalisan, welk resultaat ons den raad in de pen gaf: „houdt uw geld in den zak.”

Sinds dient tijd is de firma voortgegaan de aandacht te vestigen op weer andere middelen (waarbij, even als bij de vorige, de naam van Sanitätsrat Dr. WEISE werd genoemd), doch wij vonden, bij de opgedane ervaring, het niet noodig er telkens op terug te komen. De lezers, die op onze waarschuwingen acht slaan, zouden nu wel weten, waaraan zij zich hebben te houden.

Dat wij ons nu weder in enkele woorden met deze weidoende firma bezig houden, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de zaak weer verplaatst is en wel naar Den Haag. De volgende advertentie stelt ons op de hoogte:

„Magerheid, Uitputtingstoestanden.

Flink, gezond voorkomen en snelle gewichtstoename door krachtvoedingspoeder „Plenusan”, uitstekend versterkingsmiddel voor bloed, spieren en zenuwen. Vraagt gratis uitvoerige brochure No. 6, Dr. Gebhardt en Co., den Haag, Bezuidenhoutscheweg 78B, voorheen Arnhem.”

Wij zullen van deze aanbieding, voorloopig niets anders zeggen dan weest voorzich-

(*) Haarlem's Dagblad van 24 Mei 1924.

tig, welke waarschuwing misschien ook niet te onpas is met betrekking tot de onderstaande advertentie:

„Dame gezocht!

Voor het mede-beheer van onze sedert vele jaren bestaande filiale in Holland (Den Haag) zoeken wij een energieke, zakelijk, ontwikkelde Dame, zoo mogelijk de Duitsche taal machtig. f 1000—f 1500 borgstelling in contanten vereischt. Dr. Gebhard en Co., Berlin—Steglitz, pharmaceutische en cosmetische preparaten.”

UIT DE PERS.

Vriendschappelijke en wetenschappelijke kwakzalverij.

Onder bovenstaanden titel schrijft „VERREKLIJKER” een zeer lezenswaardig artikel in de „Oprechte Haarlemsche Courant” van 7 Juni jl., dat wij, met welwillende toestemming van de Redactie, hier grootendeels laten volgen:

„Het is niet mijn voornemen over de kwakzalverij in het algemeen te schrijven. Het onderwerp is van alle zijden bekeken en besproken, zoodat men er niet alleen over uitgepraat is, maar bovendien is het onmogelijk, iemand van dwaling te overtuigen. De wereld wil bedrogen worden en van dat standpunt uitgaande, meenen vele menschen en zelfs geneesheeren, die een niet al te nauw gezet medisch geweten hebben, dat de kwakzalverij niet onvoorwaardelijk te verwerpen is. Het gaat niet aan, om tegen den stroom op te roeien. Het leekenpublek voelt meer en meer de neiging zelf voor arts te spelen. Ongelukkig vervalt het daarbij in een ander uiterste en werpt zich in de handen van kwakzalvers. Een kwakzalver was oorspronkelijk de verkooper van zoogenaamde(!) geneesmiddelen, die certijds, vóór de geneeskundige politie het verbod, op de openbare plaatsen, vooral jaarmarkten en kermissen op veelal grappige manier, zijn poeders en pillen als onfeilbaar middel aan den man bracht. De aard en de wijze, waarop hij koopers tot zich wist te lokken en hen het geld uit den zak te lichten, noemde men kwakzalverij.

De vroegere marktschreeuwers, die reeds in de middeleeuwen voorkwamen, zooals er een op uitstekende wijze wordt beschreven in het bekende werk van Jacob van Lennep „De Roos van Dekema”, zijn verdwenen, maar daarvoor in de plaats zijn gekomen duizenden geheimmiddelen, die goedmoedig en vol vertrouwen door het publiek geslikt worden. Misschien zal niemand hieraan dood gaan en het is zelfs mogelijk, dat het vaste geloof aan de heilbrengende werking van het goedje, velen verlichting schenkt, maar het gevaar er aan verbonden is, dat men bij een geval, dat gevaarlijk kan worden of reeds is, verzuimt een geneesheer te raadplegen.

Dit alles is bekend. Ik wil dan ook niet spreken over deze kwakzalverij, maar wijs op een uitwas er van, waarmede ik kennis maakte, toen een naverwant familielid ernstig ongesteld werd. Gelukkig heeft zij, want 't is een vrouw, er geen last van gehad, omdat geen bezoeken werden toegelaten, maar ik heb genoten van hetgeen ik noem „vriendschappelijke kwakzalverij”.

Het schijnt dat vooral vrouwen zich geroepen achten raad te geven en de dwingende wijze, waarop velen dat doen, doet mij soms denken,

dat ik een flater bega er geen gebruik van te maken.

„Hartkloppingen? — O, daarvoor ken ik zoo'n prachtig middel, mijn schoonzuster is er totaal door genezen. Ze is nu wel dood, maar 't deed toch werkelijk goed.”

Maar beste mevrouw, hoe kunt ge nu oordeelen over een geval, dat misschien honderd oorzaken kan hebben, waarover alleen een geneesheer uitspraak mag doen?”

Och, je begrijpt me niet. Het is een universeel middel, alle pijn verdwijnt, de rust keert terug. Het is nog universeeler en minstens even prachtig als de olie naar onze stad genoemd en de bekende Holloway-pillen. Ga eens na hoeveel geld met deze zaken verdiend is. Dat men er zooveel voor over had, bewijst toch de deugdelijkheid?” (Mooi bewijs!)

Nog vriendelijker is de juffrouw, die expresse-lijk overkomt uit den Haag, om een offer te brengen op het altaar der vriendschap. Het geschenk bestaat uit een lang glazen buisje met twintig witte tabletjes. Ik kijk eenigszins angstig en vraag, wat dat moet.

„Ken je het niet? O, 't is wonderbaarlijk! Weet je niet wat de zieke mankeert? Nu, dan zal ik het je zeggen. Aderverkalking man. Mijn goeie moeder is er aan heengegaan, zooals je weet, toen ze even 85 was, maar ze zou nog leven, als deze pillen vroeger waten uitgevonden. De drogist, waar ik ze kocht, slijt per week meer dan honderd fleschjes, 't moet dus wel best werken.”

Ik dankte voor de vriendelijkheid en hoopte, dat zij de tabletjes in gezondheid zoo opeuzelen. Men keek mij aan, of ik een wreedaard was, maar ik voelde me opgelucht, toen de juffer met haar tasch, waarin zorgvuldig verpakt het reddingsmiddel, weer op straat stond. Maar met vriendelijke, het goed meenende vriendinnen heb ik dikwijls minder spul dan met familieleden, die een bezoek bij den een of ander gebracht hebben. Deze komen altijd met raadgevingen thuis en worden bepaald heftig als ik niet genegen ben toe te geven.

„Ik heb neef Koos gesproken en die zei, dat er in Den Haag zoo'n uitstekende specialiteit woont. Daar moet U heengaan.”

„Maar mijn beste, wat voor kunsten zou ik uithalen. Een dergelijke specialiteit is ook hier. Niet zoo goed als die Hagenaar, hè? Nu, dan kan ik je zeggen, dat menschen uit Den Haag komen, om zich door hem te laten behandelen. Misschien even nutteloos, als dat ik weg zou trekken, om in een andere stad een dokter te raadplegen.”

Een eigenaardig soort vriendschappelijke kwakzalverij wordt dikwijls vertoond door verpleegsters, die soms in een geheel anderen werkring zijn wat ziekenverzorging aangaat, maar die wel eens werken of gewerkt hebben als hulp van een geneesheer. Voorzien van een bijzonder klein beetje geneeskundig vernis, weten zij dat alleraardigst te plaatsen. De een wijst op een rusthuis, de ander op koude baden, een derde zweert bij de kunstmatige zon en een vierde zou nooit anders willen behandeld worden dan met druiven, van den ochtend tot den avond. Velen zijn vol wondere verhalen van massage, sanderen, zelfs zwemmen! En dat sprekende over iemand, die te bed ligt. Het is gelukkig, dat de

zieke, zoowel als ik, het volste vertrouwen hebben in onzen vasten geneesheer, die 25 jaar mijn familie kent. Maar nu komt het ergste van alles. De dweeplieke neiging voor een wonderen doend geneesheer.

Natuurlijk komt in den tegenwoordigen tijd veel ter sprake het stelsel-Coué, de zoogenaamde auto-suggestie. Men zou het eenvoudiger kunnen noemen, de kunst om een slapen wil krachtiger te maken. Ik reken deze geneesmethode, die trouwens veel ouder is dan velen meenen, en door alle geneesheeren reeds voor lang in toepassing wordt gebracht, niet tot de kwakzalverij, mits men niet voorstelt, er alle zieken mede te kunnen genezen. Dat de versterking van persoonlijke wilskracht uitstekend is om slapte en zwakte of overgevoeligheid der zenuwen te overwinnen, vooral om kwade neigingen af te leggen, is natuurlijk. Waarschijnlijk is het goed, dat de wilsversterking, die van ons zelf moet uitgaan, is vastgelegd in een eenvoudig stelsel, dat voor iedereen iets aantrekkelijks kon hebben. Blijkens de talrijke brochures, die over dit onderwerp verschenen in de laatste maanden, wint de gedachte veld om door eigen inspanning den wil te stalen en dat is een gelukkig verschijnsel in onzen zenuwslappen tijd. Neen, de bewondersaars van den heer Coué zijn niet lastig, omdat elke zieke wel weet, dat de geneezing van een geschokt zenuwgestel voor een groot deel afhankelijk is van eigen wil. De slapte te overwinnen is de groote kunst.

Het ergste van alles is echter, de dweeplieke neiging voor een geneesheer, die, volgens zijn vele bewonderaars, wonderen verricht. De man is te verstandig om dergelijken lof te aanvaarden, hij werkt zelfs niet met geheimmiddelen, maar maakt gaarne den indruk, dat hij alle mogelijke kwalen kan genezen. Dit is, wat ik zou willen noemen, wetenschappelijke kwakzalverij.

In elke stad van eenigen omvang vindt men dergelijke personen, die gebruik maken van de zucht van veel menschen om steeds het nieuwste op het gebied der geneeskundige wetenschap op zich te doen toepassen.

In het algemeen is de wetenschappelijke kwakzalver een man van groote gaven en veel menschenkennis. Bovendien is hij ijverig, goed voor zijn zieken, tot zoolang als hij ziet, dat er niets meer aan het geval te verknoeien valt. In den regel zijn deze heeren, waar men ze ook aantreft, en dat is in alle groote steden, uitstekende diagnostici, dat is onderkenners van een ziekte. Ook studeeren zij voortdurend, doorsnuffelen alle medische tijdschriften en kennen de nieuwste snuffjes.

Daarin zit de aantrekkingskracht voor het groote publiek. De dokter zal lezen in een of ander tijdschrift, dat door een buitenlandsch professor een tot heden onbekend middel tegen de tuberculose is toegepast, natuurlijk met prachtig gevolg. Zonder verdere onderzoekingen af te wachten, uitgevoerd door hem als betrouwbaar bekende geleerden, gaat hij dadelijk over tot het gebruik voor zijn patiënten. dikwijls met het gevolg, dat hij het na enkele weken ter zijde werpt, omdat er weder een nieuw preparaat ontdekt is, dat nog beter moet werken.

Zeer merkwaardig is, dat hij dikwijls het vaste geloof heeft in eigen leer. Hij komt bij een col-

lega en vertelt een onfeilbaar middel ontdekt te hebben tegen de tuberculose. Er is geen schijn in van aanstellerij en toch zal hij binen een paar weken niet meer omkijken naar dat meest voortreffelijke, maar zich werpen op een nog nieuwere ontdekking. Wat die wel moet zijn, daarvoor zijn geen woorden.

Voor enkele jaren was er een doctor te 's-Gravenhage, bekend als wetenschappelijk, die zijn zieken de vrije keuze liet hoe zij behandeld wenschten te worden: allepathisch of homoöpathisch. (In het laatste geval moet het gelijke het gelijke genezen, in het eerste iets ongelijks). De man, die blijkbaar niet veel vertrouwen stelde in één van de twee stelsels, liet liever aan zijn patiënten de vrije keuze. Hem was 't egaal.

Voorheen kende ik een geneesheer, die hoog aangeschreven stond onder zijn collega's als kundig man en toch kon hij geen vertrouwen wekken als docter aan een ziekbed, omdat hij dikwijls tegenover ontwikkelde menschen, er vonduit voor meende te moeten uitkomen, dat de geneeskunde van inwendige ziekten, nog op een laag peil stond. De chirurgie was met reuzenschreden vooruitgegaan, doch de interne geneeskunde stond volgens hem stil. Waner men nu weet, welk een suggestieve kracht uitgaat van een vertrouwd geneesheer aan het ziekbed, is de houding van iemand, die verklaart er niets van te weten en slechts te kunnen verlichten, niet gelukkig. Toch was dezelfde man uitmuntend in zijn zorgen en vol trouwe plichtsbetrachting. Ik noem zijn naam niet, dat is onnoodig in dit verband, maar er zijn honderden, die zich zóner met groote dankbaarheid gedenken.

De wetenschappelijke kwakzalver stelt zich op een geheel ander standpunt. Hij redeneert aldus, „de wereld wil bedrogen worden. Als ik de menschen niet tot mij trek met bombast, gaan ze naar het een of andere boertje, dat geheimmiddelen verkoopt, of naar een juffrouw, die tooverformulieren toepast, of naar een magnetiseur, welnu, ik ben tot dat alles bereid en wek daarvoor vertrouwen.” Nu wil ik aannemen, dat een dergelijk persoon, die volgens zijn collega's wetenschappelijk onderlegd is, veel goed kan doen en menigmaal gelukkig is geweest met ernstige zieken, doch het gevaar schuilt in de meening, dat hij alles kan genezen en ook elk geval aanvat, met het gevolg, dat velen zich later onder behandeling moeten stellen van een ernstig man, die tot de ontdekking komt, dat zij, om het zachtste woord te gebruiken, eerder tot hem hadden moeten komen.”

„Chiropractic”.

De correspondent te New-York van de *N. Rott. Ct.* schrijft d.d. 9 April:

Heden is voor het eerst in de geschiedenis van den Staat New York een chiropractor door de jury tot moordenaar verklaard. De beschuldigde is een chiropractor uit Brooklyn, die aldaar zijn ambt uitoefende, en die, volgens de beschuldiging, de oorzaak is geworden van den dood van een zesjarig diphtheritis patiëntje.

De beschuldigde bekende, dat, toen hij bij het patiëntje kwam, hij niet wist dat het diphtheritis had en dit ook niet ontdekte. Hij verklaarde haar wervelkolom onderzocht, te hebben met zijne vingertoppen en dat hij gevonden had dat de wervels verschoven waren. Hij probeerde eenige

malen, die weder op hun plaats te krijgen: eene handeling die volgens hem noodzakelijk was.

Als verdediger van den beklagde trad een leeraar van de Universal Chiropractic Association op, een man die vele lezingen over Chiropractic houdt. Deze verklaarde dat het een theorie van zijn wetenschap was, dat diphtheritis genezen kan worden door massage van het onderste gedeelte van den nek en het bovenste gedeelte van de wervelkolom.

Op een vraag van den ambtenaar van het O.M. bekende deze leeraar dat hij wist dat er correspondentie cursussen gegeven werden in chiropractic, cursussen die gewoonlijk „eenige maanden duurden”. Hij wist ook dat er vele duizenden chiropractors in New York Staat aanwezig waren, wist echter niet dat b.v. taxi chauffeurs als bijbaantje dit beroep uitoefenden.

De advocaat van den beklagde beweerde dat het volstrekt nog niet bewezen was, dat de patiënte niet gestorven was aan een te groote dosis antitoxin, die haar kort voor haren dood door een „werklijken dokter” werd toegediend. De jury besloot echter dat de beklagde schuldig was aan moord, hoewel ze aandrang op vermindering van de maximum straf (van tien tot twintig jaar).

De uitspraak van den rechter werd verdaagd.

RECHTSZAKEN.

„Gezondheidsmetingen”.

Men meldt aan De Telegraaf uit Gouda: Sinds jaren al zwerft over de weekmarkten een man, die met een primitief toestel, een grooten thermometer met roode vloeistof, z.g. gezondheidsmetingen verricht. De politie alhier heeft termen gevonden den man te verbaliseeren wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Een schildersknecht-dokter.

De politie te Doetinchem heeft proces-verbaal opgemaakt tegen J. ten O., schildersknecht, wonende te Almelo, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Reeds zes maal is deze man voor dergelijke feiten in andere plaatsen veroordeeld. Zijn patiënten, o. w. kanker- en tuberculoselijders, zijn hoofdzakelijk eenvoudige landbouwers uit de omgeving. Op vertoon van den bovenkant der handen zegt deze pseudo-geneesheer aan welke ziekte de patiënt lijdt.

(Handelsbl.)

Eilers.

De rechtbank te Zutten heeft H. J. E., tot f 60 boete of 60 dagen hechtenis veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, gepleegd binnen twee jaren sedert een vroegere veroordeeling wegens soortgelijk feit. Beklagde stond terecht in appèl van een vonnis van den kantonrechter, die hem betreffende het ten laste gelegde had veroordeeld tot 2 maanden hechtenis.

Opticien-geneeskundige.

De 40-jarige opticien Jac. v. B., te Hoorn, heeft te Alkmaar terecht gestaan in appèl van een vonnis van den kantonrechter te Hoorn, waarbij hij ter zake het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde was veroordeeld tot 2 maal f 50 boete of 2 maal 20 dagen hechtenis. (Zie Maandbl. van Mei j.l.). Bekl. was niet toegelaten tot het uitoefenen

nen der geneeskunde. Hij had te Hoorn eenige personen in behandeling genomen en hun kruiden, zalf en geneeskundigen raad verstrekt. Een patiënte, die later bezweken is, heeft appellant bestreken en haar kruiden voorgeschreven. Bekl. had van een juffrouw, wier ziek been hij behandelde, eenig geld aangenomen. Dat was f 1 voor een windsel. Hij had ook nog eens van een patiënt f 3.50—f 5 aangenomen.

De officier vorderde bevestiging van het gewezen vonnis.

Mr. v. Looekeren Campagne wees er op, dat bekl. niet optreedt als beroepsmagnetiseur en dat niet beoefende als bedrijf. Hij was opticien en behandelde de lijdende menschheid niet uit winstbejag doch uit liefde. Pleiter concludeerde ten slotte tot het opleggen eener geringere geldboete dan waartoe appellant was veroordeeld.

CORRESPONDENTIE.

G. W. W., te H. — Het elixer is ons niet bekend, evenals de leer, waar gij over schrijft. Wij vermoeden, dat de geheele zaak niet past in het kader van ons blad.

W. J. M. B., te E. — De Lithokleidospillen zijn reeds vroeger door den heer KEULEMANS onderzocht, doch zonder voldoende succes. Aangetoond werden een harsachtige stof en Radix Zedoariae. Een nieuw onderzoek van de door u gezonden pillen heeft geen beter resultaat opgeleverd.

R. H. P. F., te V. — Dank voor de gezonden courant; zooals gij ziet, is er gebruik van gemaakt.

Opmerker, te R. — Wanneer gij uw naam niet opgeeft (op onze stilzwijgendheid kunt gij staat maken) staken wij, in 't vervolg, de correspondentie.

Over de middelen van den Abbé Hamon is o. a. geschreven in de Maandbladen van Januari en October 1922, welke bladen op aanvraag bij den secretaris-penningmeester, gratis verkrijgbaar zijn.

H. G. H., te Z. — Dubbel's Fisteldrank is nog steeds in onderzoek. De samenstelling van dergelijke plantaardige aftreksels is zoo moeilijk vast te stellen.

Met u, verwondert het ons, dat bladen, gewijd aan verspreiding van godsdienstige denkbelden, zooals het Weekbl. voor Vrije Godsdienstigen, dergelijke advertenties opnemen. Maar wat is daartegen te doen?

W. te A. Een uitvoerig recept voor den fistelpot van Klaas Ursem is vermeld in het Maandblad van Maart 1897 en luidt aldus:

- 10 cent waggelbessen,
- 10 „ zevenboom,
- 10 „ kruidnagelen,
- 10 „ witte peper,
- 10 „ nootmuskaat,
- 10 „ megekracht,
- 10 „ witte wierook.

Een hoorn (hiervoor werd cornu cervi raspat. genomen).

Een pond grasboter van Mei of Augustus en 3 dooiers van eieren, dan in een nieuw pannetje 1½ uur koken op geglommen kolen en dan zoolang laten staan tot 't verglommen is.

's Morgens 1 uur na 't eten.

's Middags 1 uur na 't eten.

's Avonds 1 uur na 't eten.

De grootte van een nootmuskaat gebruiken van dezen slikpot.

Wat een groot gedeelte van het geheim schijnt uit te maken is de kleur; deze wordt verkregen door aftreksels van jonge loten van de perzik.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

H o o f d a r t i k e l: Het Wohlmuth-apparaat en zijn toepassing.

B e r i c h t e n: Eilers Kamerlid. — Natuurgeneeskunde. — Bitz' nieuwe natuurgeneeswijze. — Appenzell nog alleen als toevlucht voornatuurwetten enz. — Geannexeerde kwakzalvers.

M e d e d e e l i n g e n v a n v e r s c h i l l e n d e n a a r d. Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmato-therapeutisch onderzoek I. — Woodward's „Gripe Water”.

B o e k a a n k o n d i g i n g: Boerma, Mond-hygiëne.

R e c h t s z a k e n: Eilers. — Mevrouw H. — Een magnetiseur. Een chiropractor.

C o r r e s p o n d e n t i e.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden:

Dr. M. Schulte, apotheker, Arnhem.

HET WOHLMUTH-APPARAAT EN ZIJN TOEPASSING.

door

L. G. HEILBRON, Electroloog en DR. H. DE JONG Zenuwarts, beiden te Amsterdam.

De Handelsmaatschappij „Wohlmuth”, 1) Centrale voor Holland en Koloniën Amsterdam, Utrechtschestraat 132, brengt een apparaat in den handel vergezeld van meer en minder uitvoerige geschriften.

Waar de Redactie van dit Maandblad ons verzocht over dit apparaat en haar toepassingsmogelijkheden een oordeel te geven, hebben wij gemeend de goede zaak, die door de Vereeniging tegen de kwakzalverij wordt voorgestaan, te kunnen dienen met het volgende:

Het er suggestief uitzijnde apparaat blijkt na verbreking van het er aan bevestigde zegel en verdere ontleding te bestaan uit 12 droge elementen achter elkaar geschakeld: Aan deze batterij is verder verbonden een meetinstrument, een weerstand, en een omschakelaar. Het is de bedoeling met de uit de batterij te verkrijgen galvanische stroom verschillende ziekten te behandelen, waarover later. De spanning van het celtype, waaruit de batterij is opgebouwd, is $\pm 1\frac{1}{2}$ Volt, zoodat het apparaat in het geheel een electr. spanning heeft van ± 18 Volt. Galvanische batterijen werden vroeger in de genees-

1) Fabrieken voor Electro-Galvanische Apparaten Furtwangen (Bad. Schwarzwald).

kunde inderdaad veel gebruikt, doch men weet reeds lang dat daarvoor andere elementen beter geschikt zijn en dat een grooter aantal noodig is om stroomsterkten te verkrijgen nuttig bij de behandeling van lichamelijke afwijkingen.

Wel durft T. A. WOHLMUTH (zie portret) te beweren, dat het hem juist te doen is om stroommen van geringe sterkte, als de stroomdichtheid maar groot is. Met onjuiste verklaringen tracht hij de lezers van zijn „Electrogalvanische Heilkunde” op bl. 25 wijs te maken, dat met zwakke stroommen tusschen groote elektroden een groote stroomdichtheid aanwezig is.

Als verder voorbeeld van de wijze van aanbeveling, zoovel als van eenige der aangegeven indicaties, diene o.a. het volgende uitknipsel uit een der pamfletten:

„De Galvanische Zwakstroom werkt hand in hand met de H.H. Doctoren, in het belang der lijdende Menschheid!

Eenige ziekten welke met succes door den Galvanischen zwakstroom behandeld kunnen worden, zijn:

Afsterven der handen en voeten, Aderverkalking, Asthma, Ademhalings-storingen, Blaascarthaar, Bloed-aandrag, Bleekzucht, Darm-carthaar, Fitel-dans, Griep, Gezwollen voeten, Hartaandoeningen, Hoofdpijn (chronische), Ischias, Jicht, Keel-ontsteking, Krampknobbels, Knie en arm gewrichts-verstijving, Kroep, Lusteloosheid, Menstruatie-storingen, Maag-carthaar, Migraine, Nachmerrie, Neurhastenie, Ontstekingen, Oogen-Ziekten, Oorzakten, Rheumatisme, Rugpijn, Spierverrekkingen, Spit, Spieren-rheumatiek, Slapeeloesheid, Tering, Valzucht (epilipsie), Verstuijkingen, Verlammingen, Verstoppingen, Zenuw-rheumatiek, Zenuwachtigheid, etc. etc.

Den zieke Genezing! En den gezonde steeds nieuwen levensmoed! Den genezende Kracht!

Uw eigen belang zoowel als dat Uwer familiekring, vereischt dat U bij ons *Gratis inlichtingen en raad* komt inwinnen, alvorens het te laat is!”

Niet alleen is bij sommige dezer aandoeningen alle werking uitgesloten, maar zelfs hier en daar schadelijk, b.v. bij „Fitel-dans”, Rheumatisme (sommige vormen), Ischias in het acute stadium enz.

De speculatie op de lichtgeloovigheid van het

publiek bij het in den handel brengen van die apparaat, vergezeld van zijn aanbevelingsschrijvingen is voor eenigszins ontwikkelde leek zonder meer duidelijk. Naar verluid, wordt voor dit toestel een prijs gevraagd, die de waarde der onderdeelen, waaruit het bestaat, *ettelijke malen* overschrijdt. De batterij is hoogstens f 10.— waard de rest grootendeels onnoodig, om de behandeling, zooals die hier aangegeven wordt, toe te passen.

Wij hopen voor het publiek, dat deze Aktien-Gesellschaft snel haar aktie zal moeten staken.

BERICHTEN.

Eilers Kamerlid. De *N. Rott. Cr.* bevatte onlangs het volgende bericht:

Een aantal voorstanders van de vrije uitoefening van de geneeskunde wil den heer H. J. Eilers te Leiden het volgende jaar candidaat stellen voor de Tweede Kamer.

Hierop schreef de Leidsche correspondent van de *Avondpost*:

„Naar aanleiding van een bericht in enkele bladen als zou een aantal dankbare patiënten van den bekenden wonderdokter H. J. Eilers te Oegstgeest, die reeds herhaaldelijk wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde werd veroordeeld, voornemens zijn hem bij de eerstvolgende verkiezingen candidaat te stellen voor het lidmaatschap der Tweede Kamer, hebben wij ons tot den heer E. gewend met de vraag of hem daarvan ook iets bekend was. Hij zeide dat enkele door hem behandelde patiënten hem wel hadden verklaard daartoe het initiatief te willen nemen. Zelf voelde hij daarvoor weinig. Hij vreesde bij een eventuele verkiezing reeds het eerste half uur in de Kamer ruzie te zullen hebben, die den ganschen zittingsduur zou aanhouden. Of hij niettegenstaande dit een eventueel aan te bieden candidatuur al of niet zou aannemen, daarvoor kon hij zich nu nog niet uitlaten.”

Eilers zelf liet intusschen ook zijn stem hooren door een ingezonden stuk in het *Leidsch Dagblad*:

„De heer Eilers als Kamer-candidaat.

Geachte Redactie.

Met eenige verwondering las ik het in Uw

blad voorkomende berichtje over mijn vermoedelijke aanstelling als lid van de 2de Kamer; in dat bericht staan eenige onjuistheden en verzoek ik beleefd of U dit stukje ter opheldering wilt opnemen.

In de eerste plaats noemt U mij Wonderdokter. Die titel komt niet mij, maar de gediplomeerde Heeren toe, die iets bijzonders presteeren. Ik ben eenvoudig fabrikant van Chemische preparaten en heb een uitvinding gedaan ten bate van de medici, en moet daarmee op verzoek van de medici zelf, proeven nemen in het openbaar en op groote schaal om te bewijzen dat die vinding goed is; mij komt dus die titel van dokter, veel minder nog die van wonderdokter toe.

Dan zegt U, dat ik door eenige dankbare patienten candidaat gesteld zal worden, ook dat is bezijden de waarheid. Het voorstel gaat voor 't grootste deel uit van voorstanders der vrije uitoefening der geneeskunde.

Dat ik er weinig voor voel om lid van de Tweede Kamer te worden, is waar, doch waar mijn plicht mij roept, daar kom ik en dan geef ik er heusch erg weinig om, of er 99 nijldige gezichten naar mij kijken, ik ben aan nijldige, wangunstige en kortzichtige karakters gewoon geraakt, en heusch mijnheer de redacteur, zij laten mij koud.

U zult mij toe moeten geven, dat men nimmer strijd te voeren heeft over onrecht met wel-denkende menschen, maar altijd met dezulken, wier verstand niet verder reikt als hun minderwaardig karakter het toelaat. Hoogstaande menschen schelden niet, beleedigen niet en zijn ook niet onrechtvaardig, maar erkennen de kunde van ieder, onverschillig of die door theoretische of wel door praktische studie is verkregen.

U dankend voor de opname

Hoogachtend,

H. J. EILERS".

„Natuurgeneeskunde”. Een vrouw te Vlissingen was sedert eenigen tijd lijdende aan een borstkwaal. Zij is daarvoor sinds drie maanden onder behandeling van een „natuurgeneeskundige”, zekeren B., die te Rotterdam een inrichting heeft voor natuurgeneeswijze en o.m. ook op gezette tijden spreekuur houdt te Middelburg. Dit heerschap vraagt als honorarium van f 20 tot f 40 per visite.

De vrouw, die hij te Vlissingen onderhanden had is Vrijdag j.l. overleden. Begin Augustus moet de „geneeskundige” deze vrouw geadviseerd hebben een pas geboren hondje den hals af te snijden, het dan onmiddellijk open te snijden en daarna op de wond te leggen en het daarop 24 uur te laten liggen. De vrouw moet dit advies hebben opgevolgd; het resultaat is geweest, dat zij, na hevig lijden, zonder verder eenige medische hulp te hebben gekregen is **o v e r l e d e n**.

Het lijk van de vrouw is door de politie in beslag genomen, en de heer B. is Zaterdag te Rotterdam gearresteerd en vervolgens naar Vlissingen overgebracht.

Volgens *De Maasbode* is B. weder op vrije voeten gesteld.

Bilz nieuwe natuurgewijze. In de *Leidsche Courant* vonden wij het volgend Ingezonden stuk:
„Zeer geachte Redacteur!

Eenige maanden geleden werd door eenige colporteurs getracht, door middel van huis-

bezoek, een boekwerk te verkoopen, genaamd: „**Bilz nieuwe natuurgeneeswijze**”. Toen door middel van de Leidsche pers geweest werd op de absolute onbruikbaarheid voor den leek, de wijze van colporteren en de zeer geringe praktische waarde van genoemd boekwerk, dat tegen het civiele prijsje van f 30 gekocht moest worden (op afbetaling), hield de colportage plots op, hoewel velen in Leiden zich reeds in den vinger gesneden hadden. Sedert eenige dagen wordt opnieuw getracht den Leidenaar een koopcontract te doen teekenen en wordt hem toegang tot zijn woonkamer verzocht onder motto „propaganda voor gezondheidsverzorging”. Operatierrein is Kanaalstraat en omgeving. Laat men de heeren niet toe, dan antwoorden zij ook wel: „Wij willen u ook wel les geven in beleefdheid”. Leidenaars houdt uw beurs gesloten, evenals uw voordeur.

Mocht iemand het boekwerk per se willen koopen, laat hem dan een advertentie plaatsen, en vele (gelukkige?) bezitters zullen het hem willen verkoopen voor 10 a 15 gulden. Doch, zelfs dit bedrag zou hij later betreuren.

Leiden.

S.I.J.M.”

Wij brengen in herinnering, dat wij tegen de colportatie van bovengenoemd boekwerk hebben gewaarschuwd in de Maandbladen van April en Mei 1923.

De laatste Zwitsersche burcht der vrije geneeskunst. De vrijheid van uitoefening der geneeskunst, die in 1871 in Zwitserland was uitgeroepen, is achtereenvolgens door bijna alle kantons ingetrokken, en sedert ook Glarus in 1920 dit voorbeeld heeft gevolgd, staat Appenzell alleen als toevlucht voor natuurartsen, kruidenartsen, horoscoop-trekkers en nog eenige andere soorten van kwakzalvers; in het geheel in het kleine kanton een honderd man gesjeesde studenten, fabrieksarbeiders, agenten, timmerlieden, paardenkoopers, slotenmakers, enz. Een geneeskunstmaker heeft 9 assistenten. De omzet van zijn zaak bedraagt 200.000 tot 250.000 francs en de zuivere winst 80.000 tot 100.000 francs per jaar. Een slotenmaker te Thurgau, 27 jaar oud, ontvangt maandelijks 2000 zieken. (N. T. v. G.)

Geannexeerde kwakzalvers. Wie, in het vroegere Rijksland, zich moge verheugen over de hereeniging met Frankrijk, niet de „natuurgeneeskundigen”, die onder het Duitsche gezag van de Kurirfreiheit genoten, en nu als kwakzalvers worden behandeld. Zij hebben met hun aanhang een congres gehouden te Muhlhausen, waarop duizend menschen vertegenwoordigd waren, en daar een resolute aangenomen, eischende onmiddellijke opheffing van de wet op de uitoefening der geneeskunst van 30 November 1892, zoodat behoorlijke natuurgeneeskundigen in hun „verkrengen rechten” worden hersteld. Er zal een audientie bij den heer Herriot worden aangevraagd. (N. T. v. G.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

I.

No. 7 der Mededeelingen is de vorige maand verschenen. Ouder-gewoonte ontleenen wij daarvan hetgeen omtrent het onderzoek van kwakzalversmiddelen daarin is opgenomen:

PILLEN Dr. HOEKSTRA.

Samenstelling onbekend.

Uitkomsten van het onderzoek:

Bij microscopisch onderzoek werden deelen van folia sennae gevonden. De pillen reageeren alkalisch. In de asch konden Na en Mg worden aangetoond. Verder werd gevonden carbonaat. Het waterig uittreksel geeft met zuren een troebeling, die oplosbaar is in aether, vermoedelijk een weinig vetzuur.

Reactie van Bornträger: zwak positief.

„ op aloë: negatief.

Conclusie:

De pillen van Dr. Hoekstra bevatten poeder van sennabladeren en magnesiumcarbonaat.

BUDKOS.

Fabrikant: J. Schwiebert, Maastricht.

Samenstelling: Niet vermeld.

Reclame: „Budkos is een wettig internationaal gedeponereerd geneesmiddel, onschadelijk, een buitengewoon werkend desinfectiemiddel bij wonden, is het tot heden onovertroffen geneesmiddel ter genezing van: rheumatiek, spit in den rug of lamheid, verstuiking van enkels, voeten of polsen, openloopen der voeten of van eenig ander lichaamsdeel, loopende ooren, gezwollen klieren, pijnen in ooren, rug, schouders of lendenen, ontstaan door tocht, brand- en snijwonden, kwetsuren of verouderde wonden, winterhanden en -voeten, brandend rood aangezicht, hevige netelkoorts, muggesteken, baardworm enz. enz.”

Uitkomsten van het onderzoek:

Geel, aromatisch riekend, dik vloeibaar mengsel dat zich bij staan in 2 lagen (een heldergele, olieachtige en een witachtig, troebele waterige laag) scheidt.

De reactie op vochtig lakmoespapier is zwak zuur.

Aangetoond werden vette olie, vluchtige olie en water. Vermoedelijk is nog een eiwitachtige stof van plantaardigen oorsprong aanwezig, die een, weinig bestendige, emulsie helpt vormen.

Door destillatie met stoom, uitzouten en uitschudden met aether kon de vluchtige olie geïsoleerd worden. De vette olie werd aan de destillatierest met behulp van aether onttrokken. Er werd ongeveer 30% vluchtige en 60% vette olie gevonden, zoodat 10% water aanwezig is. De vluchtige olie is sterk cineolhoudend en bestaat voor een groot deel uit cajeputolie of eucalyptusolie; naar den reuk te oordeelen, waarschijnlijk de eerste. De breking bedraagt: nD(17.5°) = 1,4676. De vette olie is bij gewone temperatuur dik; zij is geel van kleur. Het verzeepingsgetal bedraagt 202, het ioodadditiegetal 68,7 en de breking nD(40°) = 1,4595. Deze cijfers wijzen niet op een bekende vette olie; er is vermoedelijk een mengsel van vette olien (met vetten) gebezigd. Budkos is een mengsel van ongeveer 30% vluchtige olie, 60% vette olie en 10% water, met een kleine hoeveelheid emulgeerende stof.

Oordeel: Dit massagemiddel bevat dus geen bijzondere bestanddeelen, en de in de reclame voorgespiegelde genezende werking bij verschillende aandoeningen is onjuist.

ANTIFELLIN.

Fabrikant: E. Meurin, Mannheim. De middelen worden door „Antifellin, Mij. tot Expl. van Apoth. Meurin's Pharm. preparaten” in ons land in den handel gebracht. De middelen zijn verpakt in

2 kartons. In het eene bevinden zich 2 flesschen, aangeduid als „Antifellin I” en „Antifellin II”; in het andere karton is de „Antifellin-thee” verpakt.

Gebruiksaanwijzing:

Men begint de kuur des morgens en neemt op de nuchtere maag de helft van den inhoud van flesch 1, welke helpt eenigszins verwarmd mag worden, waardoor het innemen iets gemakkelijker wordt gemaakt.

Maaglijders doen evenwel verstandig de kuur te beginnen een half uur na het eerste ontbijt.

Na verloop van minstens 6 uren begint men met het innemen van den inhoud van flesch 2, welke met korte tusschenpoozen met heete koffie of thee ingenomen moet worden. De rest van flesch 1 wordt vervolgens tegen den avond ingenomen.

Gedurende de kuur blijft de gewone voeding achterwege, terwijl het dien dag houden van rust noodzakelijk is. Den dag daarna gebruike men slechts zoogenaaenden zachte kost.

Men lette er vervolgens op of de patiënt de galsteenen kwijt wordt; deze gelijken dan veel op groene erwten in eenigszins geweekten toestand.

Veelal raakt de patiënt reeds denzelfden dag zonder pijn de galsteenen kwijt; een enkele maal geschiedt dat evenwel eerst een dag later.

Na de kuur gebruike men als nakuur twee pakjes ANTIFELLIN-THEE, terwijl het jaarlijksche gebruik (in voorjaar of herfst) van een of meer pakjes dezer thee aanbeveling verdient.

ANTIFELLIN I.

Samenstelling volgens den fabrikant: „Karlshader- u. Neuenahrersalz 20 g., Salicy 0.5 g., Glycerin 15 g., Anis, Fenschel, Breitweggerich Knoblauch, Gamander, Faulbaumrinde, Lederkrautextract 10 g. auf 200 g. Infus”.

Uitkomsten van het onderzoek:

Donkerbruine, sterk troebele vloeistof met een zwaar bezinksel. Reuk naar plantenaftreksel, eenigszins aromatisch, naar zoethout en frangula. Reactie zwak zuur. Soort gewicht 1.038. Sterke anthrachinonreactie. Glycerine kon niet aange- toond worden, evenmin als salicylzuur.

Het aftreksel is erg beschimmeld; op den bodem der flesch liggen groote stukken, geheel uit schimmeldraden bestaande. De gefiltreerde vloeistof laat bij verbranding 3,3% asch achter. Daarin zijn hoofdzakelijk Na., K., Ca., SO₄²⁻, CO₃²⁻ en Cl⁻ aanwezig.

Antifellin I is een aftreksel van plantenstoffen (vermoedelijk sennabladeren, frangalabast, venkelvruchten, zoethout), waarin zouten (sulfaten en chloriden) zijn opgelost en dat in sterk beschimmelden toestand verkeert.

In een ander monster Antifellin I werd gevonden ± 0,1—0,2 g. salicylzuur, waarschijnlijk als natriumzout, 10 g. glycerine, anjisolie, venkelolie en verdere, niet nader geanalyseerde extractiefstoffen.

ANTIFELLIN II.

Samenstelling volgens den fabrikant: „Pfefferminzkrautöl 200 g. ger. Terpentiniöl 5 g.”

Uitkomsten van het onderzoek:

Gele niet volkomen heldere, dik vloeibare, olieachtige vloeistof met vettingen reuk.

Geur naar pepermuntolie of terpentijnolie kon niet waargenomen worden.

Bij verwarming op het waterbad verliest de vloeistof bijna 0,4% aan gewicht en wordt daarbij

helder (water). De refractie der vloeistof ondergaat geen verandering door deze verwarming.

De constanten der watervrije olieachtige vloeistof zijn:

Soortelijk gewicht: 0,916, refractie (17,5°): 1,4734, zuurgetal: 0,8, verzeepingsgetal: 176, ioodadditiegetal: 103,4.

De olie geeft een zwakke reactie op sesamolie (Baudouin).

Antifellin II is een vette olie, die een weinig water bevat. Vermoedelijk is het raapolie met wat sesamolie.

In een ander monster Antifellin II werd gevonden een dikke branderig riekende olie, bij atmosferischen druk niet ontleed destilleerbaar, moeilijk verzeepbaar, eenigszins met de eigenschappen van ricinusolie, zich echter niet mengend met alcohol. De niet verzeepbare rest gaf cholesterinreacties en bevatte van deze substantie minder dan 0,1%. Volgens het smeltpunt en dat van het acetaat was het geen cholesterine, maar vermoedelijk phytosterine.

ANTIFELLIN-THEE.

Samenstelling volgens den fabrikant: Niet vermeld, al draagt het karton ook het opschrift „Kein Geheimmittel”.

Uitkomsten van het onderzoek:

Onsmakelijk uitziend mengsel van tamelijk fijn gehakte kruiden.

Gevonden werden fragmenten van: rood santelhout, sennabladeren, boschbessenbladeren, notenbladeren, venkelvruchten, vlierbloemen, duizendbladbloemen, driekleurig viooltjeskruid, rhamnusbast en wilderozenzaad. Verder als verontreinigingen eenige lijnzaden, een pissebed (dood) en een groote hoeveelheid uitgetrokken aan elkaar gekleefde plantendeelen, waarop zich partikeltjes van ingedroogd zout bevinden. In die plantendeelen werden o.a. resten van sennabladeren, rhamnusbast en venkelvruchten teruggevonden. Bij uitloogen van deze resten met water kon in de vloeistof K., Na., SO₄²⁻ en Cl⁻ aangetoond worden. Die uitgetrokken plantendeelen zijn vermoedelijk de resten van een infuus, en de veronderstelling, dat zij dienden voor de bereiding van Antifellin I is niet al te gewaagd.

In een ander monster Antifellin-thee werd gevonden een mengsel van fijngehakte kruiden, waarin aangetroffen werden fragmenten van rood santelhout, boschbessenbladeren (Vaccinium Myrtillus), sennabladeren, Juniperusvruchten, vlierbloesem, duizendbladbloemen, rhamnusbast, venkelvruchten (voor 't grootste deel beschimmeld), driekleurigviooltjeskruid, wilderozenzaad, althaeabladeren, stengels van een equisetumsoort en van een of ander cypergras. Verder sporadisch deelvruchtjes van Althaea officinalis, lijnzaad, vruchtjes van Daucus carota en van Medicago lupulina (hopklaver), bloempjes van Trifolium hybridum (basterdklaver), muizenkeutels en paardenvuil. Notenbladeren werden niet aangetroffen.

Door den heer N. KEULEMANS is voor de Vereeniging tegen de Kwakzalverij ook onderzocht Antifellin-thee. Hij vond daarin: Notenbladeren, beukebladeren, rhamnusbast, duizendblad, anjisolie en venkelvruchten, sennabladeren, beeredruifbladeren, jeneverbessen, bladeren van het riekend viooltje en een bast, die niet nader bepaald kon worden.

Verder werd onderzocht een fleschje met een

dertigtal groene balletjes, die door een lijderees aan galsteenen zouden zijn geloosd na gebruik van Antifellin. Later werd bij diezelfde patiënte een operatie verricht en werden in de gasblaas gewone galsteenen gevonden.

De balletjes, die ons gezonden werden, waren groen en zeer zacht. Ze waren walgelijk van reuk, hadden de grootte ongeveer van capucijners of erwten. Na drogen waren ze gedeeltelijk oplosbaar in alcohol, ze bevatten vele traag verzeepbare substanties, vetten ± 5% vrije vetzuren (berekend op droog gewicht). Zij gaven geen bilirubinereactie en bevatten slechts 0,2% cholesterine, geen calciumcarbonaat of fosphaat.

Bij droge verhitting gaven deze ballen ongeveer denzelfden geur als Antifellin flesch II zoodat waarschijnlijk hierin de oorsprong is te zoeken.

Oordeel:

De Antifellin-behandeling van lijders aan galsteenen is dus ongeoorloofde voorspiegeling van oncvrvalbare ve wachting.

(Wordt vervolgd.)

Woodward's „Gripe Water”.

In den laatsten tijd werd ('t is trouwens aan de verkoopers beloofd) voortdurend reclame gemaakt, 't zij door groote advertenties, 't zij door circulaire's enz., het zenden van proeffleschjes aan geneesheeren, voor het bovengenoemde water, als zijnde een „nuttig Carminativum en Antacidum”.

Een der advertenties luidt aldus:

„Alle Moeders behooren het te weten!

Woodward's „Gripe Water”, het eerst bereid in 1851, volgens een geneeskundig voorschrift, is een zeer gewild huismiddel in alle landen waar Engelsch wordt gesproken, en de pijnstillende en kalmeerende eigenschappen er van hebben het bewijs geleverd een ware zegen te zijn voor millioenen moeder en jonge kinderen.

Woodward's „Gripe Water” is het ideale middel voor de ongesteldheid van zuigelingen, vanaf den dag hunner geboorte. Als de kleine wakker wordt gehouden door gestoorde spijsvertering, of door pijnen die door het tandenkrijgen veroorzaakt worden, dan wordt het kind snel door een dosis Woodward's „Gripe” Water gekalmeerd en in staat gesteld ongestoorden, gezonden slaap te genieten.

Woodward's „Gripe Water” is zeer aangenaam van smaak en daar het geen verdoovingsmid- delen bevat, kan het met volkomen gerustheid aan pasgeboren kinderen worden toegediend.

Woodward's „Gripe Water” houdt baby gezond”.

Als bestanddeelen van het Gripe Water werden opgegeven o.a. een oplossing van Bicarbonas natricus in vereeniging met carminatieve olieën met een gering percentage alcohol, ter verduurzaming.”

Inderdaad vond den heer N. KEULEMANS het volgende: Een flesch inhoudende 125 c.M3. van een eenigszins troebele vloeistof, spec. gew. 1,075, zoet van smaak en riekende naar karwij-olie.

Zij bevatte: alcohol ± 2½%
suiker 17½%

Bicarbonas natricus
(Zuiveringszout) 1%

benevens karwij-olie.

Veel zaaks vonden wij dit water niet en het was ons plan duidelijk te maken *waarom* niet, toen wij, door welwillende toezending, in kennis werden gesteld van onderstaand artikel (waarmee wij ten volle instemmen) door DR. C. J. BRENKMAN, geplaatst in het door dezen geredigeerd *Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde*.

Wij stellen er prijs op, dat ook de waarschuwend stem van anderen dan van ons, in ons Maandblad wordt gehoord.

„Gripe Water”

Op onbegrijpelijke wijze heeft van dit „zeker specifiekum voor de ongesteldheden der maag en dentitie van jonge kinderen”, een advertentie toegang gekregen tot „Nosokomos”. De heele opzet van deze advertentie is van het bekende type van abdiestroop en dergelijke middelen; hier is de redactie wel zeer weinig waakzaam geweest.

Thans worden proeffleschjes in de brievenbussen gedeponeerd — alleen bij doktoren?; de aanhef van het bijgevoegd drukwerkje doet dit vermoeden — een specimen van dit wondermiddel bevattend en versierd met een plaatje van een baby worstelend met twee slangen. Ook zijn er bijgevoegd „15 opmerkingen voor moeders” met de noodige attesten. We lezen dan dat ook reeds de aanstaande moeder af en toe een kleine dosis moet gebruiken, dan het middel gerust kan worden gegeven aan pasgeboren kinderen, dat het *stuipen verlicht* 1) evenals *kinkhoest* en *diarree*.

Moeten we nog verder gaan? „De voor den zuigeling vaak zoo gevaarlijke diarree moet worden bestreden met „Gripe water”; leert een der reclame's; een dokter raadplegen is dus niet noodig.

We lezen verder ongeveer aldus:

Na het tanden krijgen heeft de spijsvertering hulp noodig, een *grootere hoeveelheid* zal deze hulp verleen.

Als baby opgroeit, verstoort een plotselinge overgang van het weer de spijsvertering — hij vat kou en kan daardoor geen voedsel verdragen. Een *flinke dosis* zal deze stoornissen spoedig doen verdwijnen.

Een *flinke dosis* voor oververmoeide of verhitte kinderen. Een half wijnglas of meer voor kinderen of volwassenen bij lichte indigestie, kou of oververmoeidheid.

„Onthoudt (15de raad) dat *Woodward's „Gripe Water”* uw baby en kinderen gezond houdt en dat ook volwassenen er dikwijls baat bij vinden”.

En wat is nu dat heerlijke middel?

De heer N. KEULEMANS, apotheker van het Binnen-Gasthuis was zoo vriendelijk het te onderzoeken.

(Volgt de hierboven opgegeven samenstelling).

Een drankje, dat 2½% alcohol bevat moet zeker maar in flinke dosis door oververmoeide en verhitte kinderen worden ingenomen! De fabrikant verdient echter hulde, dat hij de toevoeging van alcohol op het etiket vermeldt al stelt hij het aldus: „.....en een geringe hoeveelheid alcohol uitsluitend bestemd voor preservatieve doeleinden”.

„De formule werd ontdekt in 1851”, is zijn slotirade; nu dan hebben we ook niets meer

te vertellen en het zou zeker van groote ondbaarheid tegenover de ontdekkers getuigen, als wij dit middel zouden brengen onder de kwakzalversmiddelen. De werkelijke waarde van een flesch van f 1,25 is echter slechts *eenige centen* de geneeskrachtige waarde is nul; het middel kan op zichzelf reeds schaden en schaadt het meest als ouders het gaan toepassen:

„ter verlichting der verschillende *eenvoudige* (!) en veelvuldig voorkomende ongesteldheden der *spijsverteringsorganen van zuigelingen en jonge kinderen*”.

Beter dan deze reclame ware een oproep:

„Bezoekt met uw zuigeling de *Consultatiebureaux!*”

Wellicht zou dan „Gripe-Water” overbodig zijn.

BRENKMAN.

BOEKAANKONDIGING.

Mond-hygiëne. Populair-wetenschappelijk door IR. L. TH. SCHL. BOERMA, tandarts te Utrecht.

Het bovengenoemd werkje werd ons toegezonden met verzoek het verschijnen aan te kondigen. Gaarne voldoen wij aan dat verzoek omdat het boekje (dat bij den schrijver a f 1,75 verkrijgbaar is) bij lezing den indruk maakt, dat het goede wenken voor de practijk bevat. Meer kunnen wij er niet van zeggen omdat wij ons onbevoegd tot deskundig oordeel achten.

Volkomen stemmen wij intusschen in met de waarschuwing op blz. 100, waar de schrijver bij de behandeling van *Tandmiddelen* o.m. zegt:

„Alvorens tot mijn onderwerp over te gaan, wil ik m'n lezeres en lezer dringend waarschuwen voor de schitterende reclames, die hun „dagelijks onder de oogen worden gebracht”. „Daaronder is veel kaf en weinig koren!”

RECHTSZAKEN.

Eilers.

De kantonrechter te Leeuwarden heeft H. J. Eilers te Leiden veroordeeld tot boeten van f 200, f 250 en f 250 of 20, 25 en 25 dagen hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Het kantongerecht te Terbrg veroordeelde hem tot tweemaal twee maanden hechtenis.

Tegen Mevrouw H.

de bekende homoëopathe te Rotterdam is opnieuw proces-verbaal opgemaakt.

Een magnetiseur.

Voor de rechtbank te Utrecht heeft terechtstaan een 45-jarig magnetiseur te dier stede, die in hooger beroep was gekomen van een vonnis van het kantongerecht, later bevestigd, waarbij hij veroordeeld was tot 3 maal f 75 boete, subs. 3 maal 1 maand hechtenis, terzake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, door patiënten te behandelen met handenoplegging en strijkende bewegingen te maken langs hun lichaam.

Beklaagde zeide niet te gelooven dat hij schuldig was; daarom was hij in hooger beroep gegaan.

De Officier van Justitie eischte bekrachtiging van het Kantonrechtelijke vonnis.

Beklaagde zeide, dat al zijn patiënten geen baat vonden bij een geneesheer. Anders behandelde hij ze niet.

Hij werd veroordeeld tot 3 geldboeten van f 25 subs. 3 maal 5 dagen hechtenis.

Een chiropractor.

Voor het kantongerecht te Rotterdam heeft terechtstaan de chiropractor J. v. d. M., beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst en van het voeren van een titel

(chiropractor), die hem aan het publiek als geneeskundige aanwees.

Als getuigen werden gehoord de dames E. M. v. d. L. en A. van H., die door bekl. waren behandeld. Zij moesten voor hem het bovenlijf ontblooten, waarna hij haar op den rug drukte ter hoogte van den ruggegraat. Daarvoor moesten zij minstens driemaal per week bij hem komen en voor iedere behandeling f 1 betalen. Zij verklaarden bij de behandeling baat te hebben gevonden.

Het O. M., waargenomen door mr. Reumer, achtte het ten laste gelegde bewezen en eischte 2 maal f 10 boete subs. 2 maal 10 dagen hechtenis.

De verdediger mr. H. van Haeringen, wees er op, dat bekl. in Amerika de voornaamste school voor chiropractie, n.l. het Palmer-college, heeft bezocht en daar het diploma heeft behaald. Spr. hield vervolgens een pleidooi voor deze opkomende geneesmethode en voor meerdere vrijheid der geneeskunst.

Volgens de bestaande jurisprudentie zou de kantonrechter wellicht, voor zolang de chiropractie niet wordt erkend, het schuldig moeten uitspreken, maar hij zou, meende spr., tevens gebruik kunnen maken van zijn bevoegdheid, om geen straf op te leggen.

Tenslotte betwijfelde spr. of chiropractor inderdaad een titel is, die iemand bij het publiek als geneeskundige aanwijst. De meeste menschen weten niet, wat deze naam beteekent, vandaar dat hier z.i. niet van een overtreding sprake is.

Na re- en dupliek tusschen verdediger en O.M. stelde de waarnemende kantonrechter mr. H. M. A. Schadee, aan bekl. eenige vragen betreffende zijn opleiding, verdiensten enz. Hij was van oordeel, dat, hoewel hij de overtreding niet ernstig achtte, genoodzaakt te zijn een geldboete op te leggen, en wel overeenkomstig den eisch, n.l. 2 maal f 10 boete, te vervangen door hechtenis. (Rott. Nieuwsbl.)

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te V. Uw bericht kwam te laat voor het vorig no. Inmiddels dank.

J. G. V. te O. De N. *Langedijker Ct.* in dank ontvangen; de zaak is in behandeling.

J. S. te B. *Van Vleck's middel tegen aambeien* is behandeld in het Maandblad van Januari 1915, en vermoedelijk nog bij den Secretaris-Penningmeester verkrijgbaar. Vermelding van naam in het Mbl. is onnoodig.

Opmerker te R. Uwe brieven bevatten talrijke documenten, die bewijzen dat het u met de bestrijding der kwakzalverij ernst is. Wij zouden zoo goed kunnen samenwerken en daarom verheugt het ons, dat gij van plan zijt uw naam spoedig bekend te maken; wij kunnen dan in briefwisseling treden. Op onze stilzwijgendheid kunt gij staat maken.

G. v. d. B. te E. De door u bedoelde *ontvettings-tabletten* kennen wij niet. Voorzover wij kunnen nagaan, hebben wij ze nog niet geadverteerd gezien. Indien gij ons advertenties of ander reclame-materiaal kunt doen toekomen, kunnen wij zien in hoever die tabletten een onderzoek ne nadere bespreking noodig maken.

S. S. te U. Het monster en de literatuur betreffende *Smalarina Cremonese* in dank ontvangen. Bij afwezigheid van den heer KEULEMANS, was de heer LIEM, 2e apotheker aan het Binnengasthuis, zoo welwillend het onderzoek ter hand te nemen, dat echter nog niet is afgelopen. Voorloopig is geconstateerd de aanwezigheid van 0,7 mgr. *kwik* en 0,3 mgr. *Stibium* in elke tablet, wat dus met de opgaaf uit Indie wel verschild oplevert.

In het volgend no. meer hierover.

1) Deze e. a. curs. van mij. B.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTEK, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. Voorstellen voor de Alg. Vergadering. Hoofdartikel: Zuster Riemvis, de opvolgster van De Haas. Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek II. — Iving's Gist-tamine-tabletten. — Richard's middel tegen reumatiëk (Duo Formula). Uit de pers: Kwakzalvers-advertenties. — Een belangrijk venis. Rechtszaken: Barbier-geneeskundige. — Geen geld-boete, — Eilers. Correspondentie.

wachte zich voor bedrog door personen met gelijkkluidenden naam

(w.g.) Zuster C. M. RIEMVIS

Dochter de Wed. A. J. DE HAAS, Schoolstraat 81, Noordwijk aan Zee.

Geen filialen of agenten".

De ontvangen middelen waren bestemd voor: „Moeder en Zus". Zij bestonden uit:

Een doosje met kruiden, volgens het onderzoek van den heer JOHS. JELGERHUIS SWILDENS te Warmond, bevattende: *Herba Potentillae* (Vijfvingerkruid). *Venkelvruchten*, eenige vruchtjes van *Angelica* en sommige *Calendula*-bloempjes.

Zakje met kruiden. Hierin vond de heer KEULEMANS: *Kalmoeswortel*, *Alsemtoppen*, *Saliebladeren*, *Sennabladeren*, *Pepermuntbladeren* en *Lavas-zaad*.

Een zakje met uitjes.

Poeder (voor Moeder), bestaande volgens den heer KEULEMANS uit *Magnesia*, *Zoethoutpoeder*, *Suiker* een weinig *duivelsdrek* en nog een plantenpoeder, waarvan de identiteit niet kon worden vastgesteld.

Snuijpoeder, onderzocht door den heer KEULEMANS: *Zinkoxyde*, *ijzeroxyde*, een *kalkverbinding*, veel *zand* en een niet herkend bast- of houtpoeder.

Alles bij elkaar beschouwd een heele rommelzoo van middelen, waarvan voor de meesten de geneeskrachtige beteekenis al zeer twijfelachtig is.

De waarde, te hechten aan de wonderdadige nalatenschap van DE HAAS wordt nog geringer, wanneer men kennis neemt van de wijze, waarop het gebruik van de middelen aan de zieken wordt aanbevolen. Wij nemen de geschreven gebruiksaanwijzingen hier over als curiositeit en ook ter overtuiging van de velen, die nog steeds in Prof. DE HAAS een allesgenezer zien.

„Van Moeder.

3 x per week een hand zout doen op een halve emmer heet water, legt wollen deken op bed, doet een eenspersoonslaken in dat zoute water, uitgewrongen, op die deken leggen Ga hier direct van af onder uwe armen op leggen van af onder uwen armen tot over de voeten, sla die warmen die warmen doek vlug om u heen, tusschen de beenen en de voeten, dan goed de wollen deken

er om aan halen en verders zoo goed toegedekt de geheele nacht blijven slapen, die doeken na 't gebruik flink opspoelen.

3 keer daags uit het kleine doosje een weinig poeder flink opspoelen.

Legt 2 keer daags een doek met Kamferspiritus over de Hartstreek, zoo een half uur laten leggen.

's Morgens nuchter en 's avonds een afgestreken suikerlepeltje poeder op zout water innemen. U doet een suikerlepeltje zout op een glas water.

Verders 's nachts om uwe voeten uitgewrongen doeken leggen met koud half azijn en water als de voeten warm zijn, maar zijn de voeten koud dan warm half azijn en water goed afsluiten. Zoo slapen."

„Van Zus.

3 afgestreken cetlepel kruiden in een halven liter zoeten melk koken, zoo het kookt is het gereed, van het vuur nemen, 20 minuten toegedekt laten staan, dan filtreren, en van dezen melk 3 keer daags een half theekopje warm te drinken geven.

Verders 2 uitjes schoon maken en heel fijn-gesneden in een halven liter zoete melk koken, hiervan nuchr en bij 't naar bed gaan 3 eetlepels warm in geven.

En met die zelfde melk het fundament inspuiten met 3 a 4 spuitjes, daarna op 't potje zetten en is het er uitgelopen moet U met die uienmelk het onder lichaam goed wassen.

Verders neemt U een doorgesneden stukje ui, wrijft daar goed de buik mee in en legt het op de navel, goed afsluiten met een doek, en laat haar zoo slapen."

Wij zijn wat uitvoerig geweest maar vonden dat noodzakelijk omdat Zuster RIEMVIS steeds voortgaat reclame voor haar zaak te maken.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

II.

EXAMENTABLETTEN.

Fabrikant: Firma J. Romijn, Bzn., Dordrecht. Samenstelling: Niet vermeld.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij

Mededeelingen van het Bestuur.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal vermoedelijk in de maand November plaats vinden.

Leden, die voorstellen op deze vergadering ter tafel wenschen te brengen, worden verzocht deze vóór 15 October a.s. bij den Secretaris-Penningmeester in te dienen.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren: P. VAN ES te Veenhuizen. J. KOK, Pharm. Stud. te Amsterdam.

ZUSTER C. M. RIEMVIS de opvolgster van De Haas.

Aanleiding tot onderstaand artikel was het volgend tot ons gericht schrijven:

„Bijgaande zaken zijn afkomstig van de opvolgster van DE HAAS, die de zaak op denzelfden voet voortzet.

Ik zag vorig jaar bij een patient een zak zgn. kruiden, de grootste helft bestond uit opveegsel van boschgrond, dennenaadden enz., het geheel was door schimmel tot een koek saamgebakken. Ik hoor dat ze 3 a 4 gld. per consult vraagt".

Bij den brief waren verscheidene z.g. genesmiddelen met gebruiksaanwijzing gevoegd welke voorschriften waren geschreven op en over gedrukte papieren, die grootendeels aldus luiden:

„Waarschuwing Dr. A. J. de Haas

de bekende Kruidendokter overleed 21 Augustus 1917 zonder zoons na te laten. Alleen ondergeteekende, zijn Stiefdochter, is in het bezit van de originele recepten, zoodat de echte kruiden alleen bij haar verkrijgbaar zijn. Men

Reclame : Te gebruiken als middel tegen nervositeit (examens, optreden in het openbaar, enz.) Veel onzin.

Uitkomsten van het onderzoek :

Tabletten van grijsachtige kleur, met reuk naar vanille en melkzuur en zwak zouten smaak. Gewicht per stuk 585 tot 690 mg.

De tabletten lossen ten deele in water op; de reactie der oplossing is zwak zuur. Het onoplosbare bedraagt 8% en bestaat voor het grootste deel uit cacao-poeder.

Bij drogen op 103 tot 105° gaat 23,9% aan gewicht verloren.

Aangetoond werden naast cacao-poeder (microscopisch) en vanilline (door den geur), melkzuur, calcium en een spoor ijzer.

Een calciumbepaling (verbranden, oplossen in zoutzuur, neerslaan als oxalaat en wegen leverde een hoeveelheid overeenkomende met 80,6% calciumlactaat. De titratie van de asch der tabletten en omrekening op calciumlactaat gaf 80,7% lactaat. Door extractie met aether van het met phosphorzuur zuur gemaakte poeder der tabletten werd een hoeveelheid melkzuur verkregen overeenkomend met 78,7% calciumlactaat.

Bij een onderzoek door den heer N. KEULEMANS verricht (M. t. de kwakz. 6, Juni 1922) werd ongeveer 90% calciumlactaat gevonden.

Oordeel :

De tabletten zijn voor het doel waarvoor zij aangeraden worden waardeloos.

BISHOP'S VARALETTES.

Fabrikant : Alfred Bishop, Ltd, London.

Samenstelling : Niet vermeld.

Reclame : Loopt over van onzin. Middel tegen allerlei ziekten en kwalen.

Gebruiksaanwijzing :

Voor Maagzuur. — Een theelepeltje in een half glas water, zoo noodig een uur later te herhalen.

Voor Gal of Misselijke Hoofdpijn. — Twee theelepeltjes in een glas water, om de twee uren te herhalen totdat verlichting is verkregen.

Voor Ongesteldheden van de Lever en Maag. — Een theelepeltje in een glas water driemaal per dag, drie uren na den maaltijd, gedurende enige opeenvolgende dagen. Indien het wordt gebruikt voor congestie der lever, dient het in kleine teugjes te worden genomen en niet alles te gelijk, daar hierdoor de werking aanmerkelijk wordt verhoogd.

Als Laxeermiddel, of ter herstelling van fouten in het gebruik van voedsel of drank. gebruike men twee of drie theelepeltjes in een glas warm water bij het opstaan.

Als Bloedzuiverend Middel, gebruike men een theelepeltje in een half glas water, twee of drie maal per dag gedurende eenige dagen, drie uren na den maaltijd.

Voor Koortsachtige Toestanden. — Een theelepeltje in een half glas water om de drie uren.

Uitkomsten van het onderzoek :

Harde, witte tabletten, die langzaam, maar volkomen, onder opbruisen in water oplossen. De oplossing is helder en kleurloos en reageert zuur op lakmoespapier.

Aangetoond werden : natrium, lithium, koolzuur, wijnsteenzuur, citroenzuur en geringe hoeveelheden eener stof, die de reacties van piperazine (met bismuthiodide-kaliumiodide en met picrine-zuur) geeft.

Andere stoffen werden niet gevonden.

De tabletten bestaan dus vermoedelijk uit lithiumeitraat, natriumbicarbonaat en wijnsteenzuur met een kleine hoeveelheid piperazine.

Oordeel : Waardeloos.

INFLUDO.

Fabrikant : International Laboratories Co, Ltd., Arlesheim, Zwitserland.

Samenstelling volgens de literatuur :

„0.001% actieve phosphorus, 0.015% Aconitum napellus, 0.1% Bryonia alba en indifferente expectorantia” (Klinische Wochenschrift, 1924, 382).

Uitkomsten van het onderzoek :

Heldere, lichtgele naar alcohol riekende, neutrale vloeistof.

Soort. gewicht 0,8176; de vloeistof destilleert nagenoeg volkomen bij 78,4°. Aceton en methylalcohol zijn afwezig.

De verdampingsrest van 5 cm.3 bedraagt 1,6 mg.; deze rest heeft het uiterlijk en den reuk van de rest eener slappe plantentinctuur. Alkaloidenreactie werd niet verkregen. Het verdampingsresidu liet bij verbranding een onweegbare rest achter, waarin geen phosphorzuur kon aangetoond worden.

Conclusie :

Infludo is een plantenaftreksel bereid met sterken spiritus en weinig plantendeelen. Er zijn geen werkzame bestanddeelen in aan te toonen.

Deze uitkomst dekt volkomen het resultaat van een onderzoek verricht door den heer N. KEULEMANS (Maandbl. v. d. Vereen. tegen de Kwakzalverij 1923, No. 4).

BIODORON.

Fabrikant : International Laboratories Co., Ltd., Arlesheim (Zwitserl.).

Samenstelling volgens den fabrikant : Kiezelsuur-zwavel-ijzerpreparaat.

Reclame : Tegen hoofdpijn en migraine.

Uitkomsten van het onderzoek :

Lichtgraauw-witte tabletjes, met een gemiddeld gewicht van 180 mg.

De tabletjes zijn zeer hard, lossen zeer moeilijk in water op en bezitten een ijzerachtigen smaak. Met water samengewreven leveren zij een troebele oplossing, die zwak zuur op lakmoes reageert. In de gefiltreerde oplossing konden ijzer (hoofdzakelijk in Fe. vorm), SO₄' en melksuiker aangetoond worden. De in water onoplosbare stof bestond uit talk (silicaat).

Bij quantitative bepaling werden hoeveelheden Fe en SO₄ gevonden overeenkomende met ± 5% FeSO₄. H₂O in de tabletjes, verder ± 85% melksuiker en ± 10% talk.

Conclusie :

De tabletjes bevatten ongeveer 5% uitgedroogd ferrosulfaat en verder melksuiker en talk.

Oordeel :

De aanduiding als „kiezelsuur-zwavel-ijzerpreparaat” geeft een anderen indruk dan met de werkelijkheid overeenstemt.

Een middel tegen migraine is het zeker niet.

SCLERON.

Fabrikant : International Laboratories Co. Ltd., Arlesheim (Zwitserl.).

Samenstelling volgens den fabrikant : Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek :

Witte tabletjes met een gemiddeld gewicht van 175 mg.

De tabletjes zijn zeer hard, lossen zeer moeilijk in water op en bezitten een zwak zoeten smaak. Met water samengewreven leveren zij een troebele, neutraal reagerende vloeistof. In de gefiltreerde oplossing kon alleen melksuiker aangetoond worden. De in water onoplosbare stof bestond uit talk (silicaat).

Werkzame stoffen konden niet aangetoond worden. Wanneer zij aanwezig mochten zijn, zou het hoogstens in homoeopathische verdunning kunnen wezen.

Conclusie :

De tabletjes zijn samengesteld uit een mengsel van melksuiker en talk, in de verhouding van ongeveer 9 met 1.

PANCHRESTUM.

Fabrikant : Niet vermeld.

Generaal depôt : C. J. Röttengatter en Zn. te Amsterdam.

Samenstelling : Niet vermeld.

Reclame : Eenig, alles overtreffend middel om binnen vijf dagen de hardnekkigste steenpuisten voor goed te doen verdwijnen. (Inwendig.)

Uitkomsten van het onderzoek :

Kleurlooze, heldere vloeistof, die sterk alkalisch reageert.

Aangetoond werden uitsluitend Na. en CO₃'.

Quantitatieve bepalingen, zoowel door titratie als door weging der verdampingsrest, leverden een gehalte van ongeveer 2,5% Na₂CO₃ of van ongeveer 6,5% Na₂CO₃. 10 H₂O. (Soda).

Oordeel : Waardeloos middel.

GEBUCO.

Fabrikant : Gebuis & Co., Amsterdam.

Samenstelling : Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek :

Gele korrelige zalf met reuk naar wolvet.

Aangetoond werden : tannine, wolvet, vaseline en water.

Aan tannine bleek ongeveer 15%, aan water ongeveer 3% aanwezig.

Gebuco is een zalf bestaande uit ongeveer 15% tannine, met een mengsel van wolvet, vaseline en water.

ASTMATA.

Fabrikant : A. Krajenbrink.

Samenstelling : onbekend.

Reclame : Deze medicijn geneest asthma, eene ziekte, waarvoor tot heden geen geneesmiddel bestond.

Gebruik : Een soeplepel astmata kookt men op met 600 gram water, men verkookt dit tot op 1/3 (200 gram) en giet alles door een zeefje. Het aftreksel drinkt men in 2 keer op; de helft 's middags om 6 uur en de rest, die men 's nachts kan laten staan, 's morgens op de nuchtere maag. Men mag alles blijven eten en drinken.

De inhoud van 1 blikje is voor 16 dagen.

Uitkomsten van het onderzoek :

Astmata is een Indisch kruidenmengsel, waarin met zekerheid Curcuma Javanica (temoe lawak), alyxiabast en Blumeabloden aangetoond konden worden. Door de zeer gebrekkige kennis van de anatomie van Indische geneeskrachtige kruiden,

was het niet mogelijk met zekerheid de andere bestanddeelen te identificeren.

MAAG- EN HOOFDPIJNPOEDER VOLGENS Dr. VORSTER.

Samenstelling: onbekend.

Uitkomsten van het onderzoek:

Wit poeder met flauwen zwak loogachtigen smaak. Reactie zwak alkalisch.

Aangetoond werden rijstmeel en natriumbicarbonaat. Bij quantitative bepaling werd van dit zout een hoeveelheid van rond 10% gevonden.

Conclusie:

Het maag- en hoofdpijnpoeder is een mengsel van 9 deelen rijstpoeder met 1 deel natriumbicarbonaat. (Zuiveringszout).

(Wordt vervolgd).

Irving's Gist-tamine Tabletten.

Door de volgende, bijzonder geïllustreerde advertentie in de *N. Rott. Ct.* werd, eenige maanden geleden, onze aandacht op bovengenoemd praeparaat gevestigd:

„Gist is leven! Irving's Gist-Tamine Tabletten. De grootste medische ontdekking dezer eeuw! (Bevat geen schadelijke bestanddeelen). Een snelwerkend middel!

Samengesteld uit zuivere medicinale gist. (*Saccharomyces cerevisiae*) vitamine en andere waardevolle ingrediënten, als voorgeschreven door de meest vooraanstaande medische specialisten.

De geleidelijke werking van de gist, als deze in contact komt met de gastrische sappen van de maag, veroorzaakt een buitengewoon opgewekt en aangenaam gevoel.

Bij niet wel zijn of vermoeid gevoelen, neemt U een of twee Gist-Tamine Tabletten en U gevoelt U frisch en opgewekt na eenige minuten.

Wij zijn bereid Uw geld terug te geven, indien Irving's Gist-Tamine Tabletten in gebreke blijven U te genezen van het volgende:

Hoofdpijn, Neuralgie (zenuwstoringen) etc. in 5 minuten.

Indigestie, (slechte spijsvertering) gassen, zuren etc. in 5 tot 10 minuten.

Galaandoeningen, Depressie (Neerslachtigheid) etc. in 10 tot 15 minuten.

Maagstoornissen in 10 tot 15 minuten.

Influenza, Gevatte koude, Koorts in 24 uren.”

Volgen nog prijsopgave, enkele getuigschriften, de stereotype mededeeling: „Verkrijgbaar b. d. voornaamste Apothekers en Drogisten” en de bekendmaking van de fabrikanten, leverancierster of iets anders.

N.V. Algemeene Hollandsche Handel- en Industrie-Maatschappij (Afd. Yeast Vite”), Denneweg 140, Den Haag.

Het was te verwachten, dat deze veelbelovende advertentie (gevoegd bij een uitgebreide uitstalling van het product, die men o.a. bij een apotheker te Rotterdam kon waarnemen) hare werking op het lichtgeloovig publiek niet zou missen en daar ons geloof van de wonderdadige werking niet zoo groot was, vonden wij aanleiding onzen medewerker, den heer COPPEN te Rotterdam te verzoeken de tabletten voor ons te onderzoeken. Deze schrijft ons o.a.:

„De uitslag van 't onderzoek der *Gist-Tamine Tabletten* is als volgt: Een doosje inhoudende

20 tabletten, (f 0.75) zeer slecht gemengd, gemidd. gewicht: 0.410 gr.

Behalve, dat ze voor 't een vierde gedeelte bestaan uit *Extr. Saccharomyces cerevisiae*. (Gist-extract), welke op geen enkele manier in staat bleek om een behoorlijke gisting tot stand te brengen (vergeleken met andere praeparaten, die het uitstekend deden), werden aangetroffen circa 1% carbonaat en 32% bicarbonaat, hoofdzakelijk gebonden aan natrium en ammonium.

De rest is indifferent vul-materiaal. Ik moet echter toegeven, dat ik geen moeite deed de in de advertentie aangekondigde waardevolle A, B en C-stoffen te vinden, daar 't onderzoek met dieren hiervoor wel wat kostbaar zou worden en ik meen, dat in dit geval groote hoeveelheden van deze tabletten noodig zouden blijken, hoogstwaarschijnlijk ook dan nog zonder succes.

Als smaakverbeteringsmiddel is *nagel-olie* toegevoegd, wel zeer weinig doch juist voldoende om de smaak zeer onaangenaam te maken.”

Na lezing van dit rapport is ons vertrouwen in het wondermiddel niet alleen niet toegenomen maar ernstig gedaald en meenen wij gerechtigd te zijn de *Gist-Tamine Tabletten* te rekenen tot die *Kwakzalversmiddelen*, waarmee de markt tegenwoordig weer meer en meer wordt overvoerd en waartegen wij genoodzaakt zijn met kracht te waarschuwen.

Middel tegen reumatiek van Arthur Richards (Duo Formula).

Van een zijde die wij zeer op prijs stellen, te meer daar zij van onze waarschuwing een nuttig gebruik wenscht te maken, ontvingen wij een verzoek om inlichtingen betreffende bovengenoemd middel onder bijvoeging van twee verschillend gekleurde tabletten.

Het middel is niet nieuw en wordt ook tegenwoordig nog dikwijls aangekondigd als in staat om *reumatiek in een maand te genezen*. In het Maandblad van Juni 1920 is het behandeld en wij konden toen opgeven dat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, de *grijze* tabletten bevatten *guajakhars* en *gutti gom*, stoffen die vroeger wel eens als geneesmiddel werden gebruikt maar waaraan een specifieke werking tegen *reumatiek* nooit is toegeschreven en tegenwoordig nog niet wordt toegeschreven.

(De andere, wit gekleurde tabletten schijnen eerst van den laatsten tijd te zijn. Zij bestaan, zooals een voorloopig onderzoek van den heer KEULEMANS heeft aangetoond, vermoedelijk uit aloë, het algemeen door kwakzalvers gebruikte laxermiddel.)

Wij meenen thans te kunnen volstaan met, in 't kort, onze waarschuwing te herhalen, die wij, vier jaar geleden, deden hooren.

Het is vooral tegen het gebruik van *gutti-gom*, dat wij met kracht moeten opkomen. Deze gom, met den wetenschappelijken naam *Gummi Gutti*, is een gevaarlijk, sterk purgeermiddel, waarvan 20—30 gram reeds voldoende zijn om een paard te doodden. Het is schandelijk een voortdurend gebruik van deze stof aan te bevelen terwijl daarbij de waarde als geneesmiddel tegen reumatiek door geen der zake kundige zal worden beaamd. En met de *guajakhars* staat het in dit laatste opzicht niet beter.

UIT DE PERS.

Kwakzalvers-advertenties.

In ons vorig no. bij de behandeling van Griepewater namen wij een artikel over uit het *Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde* van de hand van den Redacteur DR. C. J. BRENKMAN. In het September-no. van hetzelfde Tijdschrift vinden wij nu, naar aanleiding van een daarin voorkomende uitdrukking, de volgende correspondentie:

In uw tijdschrift van Juli laatstleden lazen wij in een schrijven van Dr. BRENKMAN een onverdiende beschuldiging aan het adres van de Redactie van ons blad.

Dr. BRENKMAN schrijft:

„Griepewater”

Op onbegrijpelijke wijze heeft van dit zeker specifiekum voor de ongesteldheden der maag en dentitie van jonge kinderen een advertentie toegang gekregen tot Nosokomos. De heele opzet van deze advertentie is van het bekende type van abdiestroop en dergelijke middelen: hier is de redactie wel zeer weinig waakzaam gewesst.”

De zaak zit zoo: Toen de drukproef van de advertentie over Griepewater ons werd gezonden, maakte deze advertentie op ons geheel den indruk van een kwakzalversadvertentie. Wij schreven den drukker dat ze niet in ons blad geplaatst mocht worden. De uitgever van ons blad belde ons later op om ons te zeggen, dat wij te vergingen met weigeren van advertenties, de advertentie over Griepewater stond zelfs in het Ned. Tijdschrift van Geneeskunde. Wij belden de Redactie van het Tijdschrift op en deze bevestigde dit. Op de redactie van het Tijdschrift had deze advertentie niet den indruk gemaakt van een kwakzalversadvertentie te zijn en de redactie had dan ook geen bezwaar gezien haar te plaatsen.

Daarop plaatsten ook wij haar.

Toen Dr. BRENKMAN ons daarna telefonisch zijn verwondering te kennen gaf, de advertentie in Nosokomos te hebben aangetroffen, zeiden wij hem de toedracht der zaak en wij begrijpen dus niet dat de wijze waarop de advertentie toegang heeft gekregen in Nosokomos voor Dr. BRENKMAN onbegrijpelijk is. Wij meenen echter met Dr. BRENKMAN, dat het voorzichtiger zou zijn in het vervolg bij twijfel de meening te vragen van de Ver. tegen de Kwakzalverij; hiertoe werd ook in de eerstvolgende redactiebijeenkomst besloten. Wij meenen de beschuldiging van Dr. BRENKMAN, als zouden wij hier wel zee weinig waakzaam zijn geweest, te mogen afwijzen. De advertenties worden elke week zorgvuldig door ons nagegaan.

Namens de Redactie van Nosokomos,

M. BERKELBACH VAN DEN SPRENKEL.

Wij zijn het met de geachte-inzendster volkomen eens dat het beter is, bij twijfel over advertenties van den aard als de geïncrimineerde, de meening te vragen van de Ver. t. bestr. der kwakzalverij. De redactie van het Ned. T. v. Geneeskunde bleek geen betrouwbare gids in dezen. Zal deze advertentie nog lang onze geneeskundige- en verpleegkundige weekbladen ontzien?

Wij hopen van niet, maar vreezen dat er al

contracten zijn afgesloten. In dit verband willen wij toch niet nalaten te vermelden dat wij gemerkt hebben dat onder een zeer onschuldig mom somtijds echte kwalkzalversmiddelen in de advertentiekolommen kunnen worden opgenomen van een blad, dat, als het onze, alle moeite doet deze te weren en daarin door den uitgever ernstig wordt gesteund.

Wij raden een ieder aan het volgende nummer van het Maandblad der Ver. t. b. d. Kwakz. te lezen. Deze Vereeniging, die nog door veel te weinig artsen wordt gesteund, moest eigenlijk ons aller censor op advertentiegebied zijn.

BRENKMAN.

Een belangrijk vonnis.

In de *Telegraaf* lezen wij :

Artikel 436 Sw. B. luidt :

„Hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste f. 300”.

Het is krachtens deze bepaling dat magnetiseurs en andere onbevoegden, die de geneeskunst uitoefenen, gestraft worden, wanneer zij dit „buiten noodzaak” doen. Algemeen heerscht de opvatting dat onder die uitdrukking „buiten noodzaak” begrepen is zoowel het geval dat eene geneeskundige behandeling in het geheel niet noodzakelijk was, als dat waarin een bevoegd geneeskundige te hulp kon worden geroepen en de hulpverlening niet zoo dringend vereischt werd dat men zijn komst niet kon afwachten. Een vonnis van de rechtbank te Arnhem d.d. 22 April 1924 (W. 11203) geeft nog een andere opvatting van die twee zeer bekende woorden en van deze uitdrukking welke tot de gewone spreektaal behoort en is er zodoende toe gekomen den magnetiseur M. vrij te spreken wegens zijne behandeling van P. en met vernietiging van het vonnis van den kantonrechter, die hem deswege tot eene boete van f 10 veroordeeld had.

Tegen betaling van f 1 per week behandelde M. door het houden van zijne handen op rug en armen van P. zijn patiënt, waarbij hij tevens een leefregel voorschreef : geen koffie, geen vleesch, niet rooken, veel koudwaterwasschingen en koudwatercompres. De patient was ook ter terechtzitting verschenen en legde de volgende verklaring af, die de spil is van het geheele vonnis.

„O, dat de getuige P. ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij reed langen tijd pijn had in armen, beenen en rug, zich zenuwachtig en moe gevoelde en bezwaarlijk zijn werk kon verrichten; dat hij door een medicus is behandeld en langen tijd de door dezen voorgeschreven poeders, drankjes en pillen heeft gebruikt; dat hij zich echter steeds ellendiger voelde, niet meer kon werken, bijna niet meer loopen kon en zich niet op straat durfde begeven; dat toen een zenuwspecialist in consult is geweest, die hem heeft onderzocht en eveneens iets heeft voorgeschreven hetgeen hij meermalen heeft gebruikt, wederom zonder voor hem werkbaar resultaat; dat hij ten slotte op het advies van bedoelde medici naar het gesticht Rijngest is gegaan, waar hij gedurende drie weken wederom opnieuw door verschillende medici is onderzocht en behandeld; dat hij, daarvan terugko-

mende, zich zoo mogelijk nog ellendiger voelde dan te voren en alle hoop op herstel had laten varen; dat hij zich toen ten einde raad in het najaar van 1923 tot M. heeft gewend en na dezen alles te hebben medegedeeld, door hem in behandeling is genomen en zich sindsdien veel beter gevoelt; dat hij geen pijnen meer heeft, weer werken kan en zonder moe te worden drie uur achtereen kan wandelen”.

De rechtbank die al van te voren gezegd had dat de vraag of eene behandeling „buiten noodzaak” is gedaan, mag worden beoordeeld naar den feitelijken toestand in elk speciaal geval en ook rekening moet worden gehouden met den aard van het behandelde lijden, „den goedstoestand van den patient en den aard der behandeling”, is door dit verhaal van P. tot het inzicht gekomen, dat het helpen van M. aan „dezen getuige, die zich na het herhaald falen van zooveel medische hulp in steeds slechter conditie voelde en ten einde raad was” niet buiten noodzaak is geweest te meer daar P. „zonder die behandeling zich niet zooveel beter zou hebben gevoeld en hij dus blijkbaar aan de door M. toegepaste behandeling behoefte had.”

Wel schrikt de rechtbank nog een oogenblik voor hare beslissing terug en wijst er nog eens op, dat dit alleen geldt voor „dit speciaal geval” en zij „geenszins geacht wil worden elke behandeling door een magnetiseur als noodzakelijk en dus geoorloofd te beschouwen”, maar zij spreekt M. toch vrij als zijnde het hem ten laste gelegde „niet wettig en overtuigend bewezen”.

Het voorbehoud dat de rechtbank maakt kan haar niet helpen, want zulk een speciaal geval kan zich herhaaldelijk voordoen en het oordeel is ook volkomen subjectief en niet objectief daar de rechters niet weten welke kwaal P. heeft en evenmin of de beterschap blijvend zal zijn. Er is bij mij een zwaar vermoeden dat de redacteur van ons wetboek met de woorden „buiten noodzaak” eene geheel andere beteekenis bedoelde.

MR. H. LOUIS ISRAELS.

Bovenstaande is een belangrijk vonnis tenminste, als het in kracht van gewijsde is gegaan (zoo heet dat, gelooven we) en er geen hooger beroep is ingesteld.

Immers, de rechtbank neemt hier aan, dat er noodzaak geweest is, en begeeft zich daarmee op een terrein, dat niet tot zijn domein behoort.

O. i. beteekent deze noodzaak, alleen gevallen, waarin onmiddellijk levensgevaar verkeert, en directe hulp geboden is. Zoowel door de humaniteit als door de wet.

Dat hier noodzaak bestaat, omdat een zenuwachtige mijnheer niet gauw genoeg beter wordt naar zijn zin, kunnen wij niet inzien, al geven wij gaarne toe, dat wij, als medicus, misschien ook wel ons gebied zijn overschreden. Maar als het voor een rechtbank geoorloofd is, dan mogen wij ons toch zeker die vrijmoedigheid permitteeren.

Wij zien er persoonlijk in een bepaald geval geen onheil in, indien na zorgvuldige diagnose (!) en onder deskundig toezicht, de een of andere magnetiseur of andere artist zijn hocus-pocus uithaalt. Sommigen gevoelen hiervoor nu eenmaal meer dan voor de zoogenaamde „officieele”

wetenschap : wat dat betreft, staan wij dus vrij objectief tegenover de zaak. Maar dat men, terwijl onbevoegde uitoefening wettig en wettelijk verboden is, deze door een rechtbank naar binnen ziet loodsen onder het vlaggetje van de „noodzaak”, daarbij afgaande op de praatjes van de een of ander zenuwlijder, zonder dat ook maar de behandelende medici zelfs gehoord zijn (immers het blijkt niet uit dit verslag, dat zulks geschied is), dat kunnen wij niet zonder meer accepteeren.

Voor een dergelijk belangrijk rechterlijk vonnis, waarin wij een belangrijke, o.i. onjuiste beslissing zien, evenals Mr. LOUIS ISRAELS, kan niet genoeg gewaarschuwd worden.

(Vox Medicorum).

RECHTSZAKEN.

Barbier-geneeskundige.

Voor het kantongerecht te Gorinchem heeft terecht gestaan P. M., barbier te Gorinchem, beklaagd van het ongeoorloofd uitoefenen van de geneeskunde. Als getuige verscheen L. de R., rijksveldwachter te Noordeloos, aan wien bekl. geneesmiddelen had verkocht. Het O. M. eischte f 200 boete, subsidiair 40 dagen hechtenis. De kantonrechter veroordeelde bekl. tot f 150 boete of een maand hechtenis.

Geen geldboete.

De kantonrechter te Rotterdam heeft mej. F. H., aldaar, terzake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde gepleegd bij herhaling veroordeeld, overeenkomstig den eisch, tot een maand hechtenis.

Eilers.

Voor den politierechter te Zutphen heeft terecht gestaan de bekende wonderdokter H. J. E., in hooger beroep van een vonnis van den kantonrechter te Zutphen, die hem wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst had veroordeeld tot 2 maanden hechtenis. Beklaagde zeide, dat hij niet buiten noodzaak had gehandeld bij de behandeling van een patiente, die aan tuberculose leed en die door de officieele geneeskunde niet kon worden geholpen.

De politierechter veroordeelde beklaagde, met vernietiging van het vonnis van den kantonrechter voor zoover het de straf aangaat, tot f 100 boete of 100 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

W. B. te A: De brochure in dank ontvangen. Wij zullen nader informereeren.

S, S. te U. In vervolg op de mededeelingen in het vorige Maandblad over *Smalarine* — waarbij dient opgemerkt te worden dat voor het Sb.-gehalte niet 0.3% maar 0.03% werd gevonden — kan nog worden medegedeeld, dat het middel in Oost-Indië door eenige apothekers is onderzocht en dat het gehalte aan kwik en antimoon zeer wisselend werd gevonden.

Het onderzoek wees uit, dat waarschijnlijk de bestanddeelen zijn jodet. Hydrargyrosom, braakwijnsteen, kalium-natrium-tartraat en bindmiddelen.

Het onderzoek geschiedt ook door het Pharmac. Therap. Instituut, dat binnenkort wel een beoordeeling zal publiceeren.

Reeds nu kunnen we zeggen, zeer weinig vertrouwen in het geneesmiddel te stellen.

Opmerker te B. Wij ontvingen uwen brief juist vóór het ter perse gaan van dit blad. Tegen *Hemmes* en *Deyere* hebben wij reeds eenige jaren geleden gewaarschuwd.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Adres-verandering van de redactie.
Hoofdartikel: Regeling van de bereiding en den verkoop van verpakte geneesmiddelen.
Berichten; Lezing over kwakzalverij.
Mededeelingen van verschillende aard: Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Art. 30 der Artsenijwet en lijst C. — Verdachte advertenties in wetenschappelijke bladen. — Het Wohlmuth-apparaat en Haagsche dagbladen. — Bilz nieuwe natuurgeneesmethode
Rechtszaken: Bernhard. — Onb. voegde uitoefening. — Magnetiseuse. — Asthmapoeder.
Correspondentie.

Het adres van den redacteur van dit blad is
NA 15 NOVEMBER: Groenburgwal 26.

Regeling van de bereiding en den verkoop van verpakte geneesmiddelen.

Op het *Nederlandsche congres voor Openbare Gezondheidsregeling*, op 7 en 8 November a.s. te 's-Hertogenbosch te houden wordt het bovengenoemd onderwerp behandeld. Als praeadviseurs treden op de heeren DR. J. J. HOFMAN, Apotheker te 's-Gravenhage en MR. DR. P. VAN HELJNSBERGEN, Subs. Off. van Justitie te *Amsterdam*, wier adviezen zijn opgenomen in het October-no. van het *Tijdschrift voor Sociale Hygiëne*.

Het doet ons innig leed, dat wij deze keurige adviezen, die, in 't algemeen, onze reeds sedert jaren verkondigde meening zoo geheel weergeven, hier niet onverkort kunnen opnemen; wij moeten ons bepalen tot de vermelding van de voornaamste conclusien, daarbij opmerkende, dat door de praeadviseurs onder „verpakte geneesmiddelen” zowel de z.g. specialité's als de ware *kwakzalversmiddelen* begrepen zijn.

DR. HOFMAN meent, dat het beginsel, in de vigeerende wet neergelegd, dat voldoende wetenschappelijk gevormde, en vooral verantwoordelijke personen moeten worden aangewezen voor de uitoefening van genees- en artseneijbereidkuns, in een toekomstige wettelijke regeling zal behooren gehandhaafd te blijven. Krachtens de a.s. wettelijke regeling van het verkeer met geneesmiddelen in oorspronkelijke verpakking zal z.i. — evengoed als er thans toezicht op apotheken wordt geoeffend — moeten worden toegezien op inrichtingen, die dagelijks meer geneesmiddelen produceeren dan een apotheek in een geheel jaar aflevert.

„Het moet niet mogelijk zijn dat kindervoedsel, organopraeparaten, zalven, injectievloeistoffen

en andere praeparaten, wier bereiding de grootste zorg vereischt, bereid worden in een omgeving, die mogelijk voor de bereiding van schoensmeer zeer dienstig kan zijn, maar voor geneesmiddelbereiding niet deugt.

„Toezicht op grondstoffen, bereiding en inrichting van geneesmiddel-fabrieken is dus, op gelijke wijze als die thans voor de apotheken geschiedt, een dringende noodzakelijkheid.”

De prae-adviseur verlangt verder, dat wie een verpakt geneesmiddel in het verkeer wil brengen, daartoe een mededeeling doet aan het daarvoor aangewezen instituut, dat als resultaat van eventueele bevindingen van den inspecteur der volksgezondheid, het onderzoek van het pharmaco-therapeutisch instituut en nadere inlichtingen van den aanvrager zelf, het geneesmiddel kan inschrijven en tot het verkeer toelaten. Op de etiketten en verpakkingen zal dan het registratienummer moeten worden vermeld.

Voor den verkoop acht DR. HOFMAN voorts een indeeling der verpakte geneesmiddelen in drie groepen gewenscht:

- geneesmiddelen, welke uitsluitend op geneeskundig voorschrift mogen worden afgeleverd;
- geneesmiddelen, welke alleen door apothekers mogen worden afgeleverd;
- geneesmiddelen, welke ook mogen worden afgeleverd door anderen, tot dezen verkoop toegelaten en ingeschreven verkoopers.

Registratie ook van verkoopers niet-apothekers is noodig in het belang der controle, omdat de verkooper aansprakelijk moet worden gesteld, indien hij medewerkt aan verkoop van geneesmiddelen, in stijd met de wettelijke voorschriften.

Verkoop van niet geregistreerde specialités moet verboden zijn en strafbaar gesteld worden, zoowel voor den verkooper in het groot als in het klein.

Invoer van verpakte geneesmiddelen behoort alleen te worden geoorloofd aan personen, die de daarvoor noodige kennis bezitten en die verder op gelijke wijze als de binnenlandsche fabrikant verantwoordelijk zijn, dat de wettelijke voorschriften worden opgevolgd.

Wat eindelijk de reclame betreft: Indien de verplichting aan den fabrikant wordt opgelegd, aan de daarvoor aangewezen ambtenaren op-

gave te verstrekken van gebruiksaanwijzingen, de wijze waarop zijn middel wordt aangekondigd en indien het in het verkeer brengen van een middel en de verkoop daarvan kunnen worden verboden indien de gebruiksaanwijzing en de wijze waarop het wordt aangekondigd niet zijn toegelaten of zonder verlof zijn gewijzigd, dan kan op deze wijze de reclame binnen bepaalde perken worden gehouden.

(Dit beknopt, maar vrij duidelijk uittreksel ontleenen wij aan het *Algem. Handelsblad*).

Van het andere praeadvies geeft de medische medewerker van de *N. Rott. Ct.* een overzicht, waaraan wij hier, eenigzins bekort, het volgende ontleenen.

MR. DR. VAN HELJNSBERGEN is ingenomen met het streven naar een wettelijke regeling van bereiding en verkoop van specialités omdat het hier gaat om een ernstig maatschappelijk belang: bescherming van het publiek tegen bedrog in den verkoop van geneesmiddelen en bestrijding der kwakzalverij.

In een overzicht over de bestaande onvoldoende wettelijke regeling van de uitoefening der artseneijbereidkuns wijst de praeadviseur op het feit dat de handhaving van de bestaande bepalingen met name het opsporen van overtredingen naar zijn meening niet voldoende is.

Ook de regeling van den verkoop van specialités door apothekers en het scheppen van de noodige waarborgen, dat deze aan te stellen eischen voldoen, acht de praeadviseur noodig. Vervolgens bespreekt hij uitvoerig de vier punten, waarmee een wettelijke regeling van de bereiding en den verkoop van specialités zich zal moeten bezig houden, n.l.: 1e. Wat is te verstaan onder geneeskundige specialités? 2e. Wie mag ze maken? 3e. Wie mag ze verkoopen? 4e. Welke maatregelen moeten genomen worden in het belang der openbare gezondheid.

De beste omschrijving van het begrip specialité acht de praeadviseur: „elke eenvoudige of samengestelde stof, welke een geneesmiddel is of als geneesmiddel in den handel wordt gebracht, door den vervaardiger afgeleverd in een bepaalde verpakking en gereed om aan de verbruikers te worden verkocht.”

Deze definitie is zeer algemeen en omvat de

deugdelyke evengoed als de ondeugdelyke. De grens tusschen beide kan naar de meening van den praeadviseur door de wet niet worden getrokken.

Verder wenscht de praeadviseur het bereiden van geneesmiddelen geheel voorbehouden aan de bevoegde beoefenaren der artsenebereidkunst en dus uit de wet geschrapt zien „en tot geneeskundig doel afleveren”. Bevat de specialité geneesmiddelen, die voorkomen op lijst c, dan zou hij alleen den apotheker en apothekhouder-geneesheer tot aflevering bevoegd willen zien; bevat zij zoodanige geneesmiddelen niet, dan zou de verkoop vrij moeten staan.

Als maatregelen in dienst der openbare gezondheid acht hij de keuring en inschrijving in een register van geneesmiddelen noodzakelijk; verder het vermelden van inhoud en samenstelling op het voorwerp dat het middel bevat en op de verpakking en ten slotte het verbieden of beperken van reclame maken. Hij geeft in zijn prae-advies een critisch overzicht van de maatregelen die ter zake in het buitenland genomen zijn of voorbereid worden.

Van de twee stelsels: vrijlaten, tenzij er verbod komt en het is verboden, tenzij toestemming is verleend, geeft de prae-adviseur de voorkeur aan het tweede, zoo dikwijls het aankomt op toezicht van overheidswege. Alleen bij voorafgaande keuring heeft men een voldoende waarborg dat ondeugdelyk goed niet in verkoop wordt gebracht. Bovendien ligt in deze aangelegenheid het zwaartepunt in de reclame, zoodat alles aankomt op de wettelijke omschrijving van reclame en alles wat ontsnapt aan die omschrijving, ook ontsnapt aan het toezicht der regeering. Bestrijding van reclame alleen acht de prae-adviseur echter niet voldoende. Reclame zou bij het stellen van voorwaarden voor den verkoop verboden kunnen worden. De prae-adviseur acht het echter beter dat de wet zelf het maken van reclame verbiedt in dier voege dat het adverteeren van geneesmiddelen met aanbeveling van de genezende hoedanigheid niet geoorloofd zal zijn. Daarnaast zou de minister bevoegd moeten zijn bepaalde reclames te verbieden.

Strafrechtelijk en civielrechtelijk aansprakelijk voor hetgeen aan het publiek wordt afgeleverd acht de prae-adviseur zoowel degene die het verpakte geneesmiddel in den handel brengt als degene die het in het klein verkoopt. Door aldus de bereiding aan bevoegden toe te vertrouwen, door het vereischen van inschrijving na keuring van rijkswege en door verbod van reclame maken, meent de prae-adviseur het publiek te kunnen beschermen tegen ondeugdelyke geneesmiddelen.

BERICHTEN.

Lezing over kwakzalverij. Acht verenigingen, die zich de behartiging van vrouwenbelangen ten doel stellen, hielden in het American-Hotel een bijeenkomst onder voorzitterschap van mej. R. J. VAN VRIESLAND. In deze bijeenkomst voerde Dr. CATO VAN DER PIJL, arts te 's-Gravenhage, over „Kwakzalverij” het woord.

Dr. VAN DER PIJL betoogde, hoe zelden de kwakzalverij gebloeid heeft als heden ten dage. Onder kwakzalverij verstond zij dan, het behandelen van ziekten of gebreken door hen die niet in staat zijn dit te beoordeelen en het aanprijzen en toedienen van geneesmiddelen waarvan niet gebleken is dat zij een geneeskundige waarde bezitten.

Twee instellingen heeft de kwakzalverij tegenwoordig te hulp geroepen: de industrie en de pers. In groote hoeveelheden worden de geneesmiddelen vervaardigd en in de dagbladen aangeprezen. Spreekster noemde als voorbeeld de geneesmiddelen, die voor de genezing van longtuberculose per advertentie worden aanbevolen.

Dat dit alles kwakzalverij is, schijnt niet genoeg tot de menschen door te dringen. De talrijke „gratis” middelen niet alleen tegen tuberculose, maar ook tegen jicht, suikerziekte, verlamming en nog zooveel andere geheime middelen werden door spreekster genoemd, middelen, die voor zoover ze niet schadelijk zijn, slechts tot voordeel strekken van... de beurs van den fabrikant.

Voorts noemde Dr. VAN DER PIJL middelen tegen vetzucht, smeersel tegen huidziekten en andere waardelooze knoerijen, die, nadat eerst gratis brochures zijn toegezonden, tegen goed geld zijn te verkrijgen. Zoo Abdijsiroop, dat uit suikerwater en kaneel bestaat, de middelen, dranken en zalven van het Staphorster boertje, het z.g.n. D.D.D., Pink-pillen, Boom's pillen voor alles en nog wat.

Ook de wonderdokters rangschikte spreekster onder de soort kwakzalvers. De talrijke natuur-geneeswijzen zijn eveneens niet meer dan een soort van bedrog en misleiding van het goedge-loovige publiek. Met tal van voorbeelden verduidelijkte spreekster haar belangwekkende rede.

Zij besloot haar toespraak met den wensch uit te spreken, dat de krachtige wettelijke maatregelen, die in Nieuw-Zeeland tegen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde zijn genomen, hier navolging mogen vinden en hoopt dat ieder in den strijd tegen de kwakzalverij steun zou willen verleen.

Na afloop der toespraak werden door aanwezigen tal van vragen gesteld en opmerkingen gemaakt, die de spreekster beantwoordde.

(*Algem. Handelsblad.*)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Slot.)

POEDER, AFKOMSTIG VAN STEGEMAN.

(Gezonden door Dr. L. te W.)

Samenstelling: Onbekend.

Uitkomsten van het onderzoek:

Lichtgeel poeder, waarin glanzende, vetachtige stukjes aanwezig zijn. Reuk en smaak naar zoethout

De vetachtige stukjes bestaan uit cetaceum. In het gele poeder konden slechts zoethout en zwavel gevonden worden.

MIDDELEN VAN MEVR. HAVERHOEK.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

1°. Een geelgekleurde heldere, spiritueuze vloeistof, waarin ongeveer 95% alcohol aanwezig is en die een geur bezit naar een tinctuur van gedroogde kruiden. De verdampingsrest is zeer gering. Er konden geen werkzame bestanddeelen aangetoond worden.

De vloeistof is blijkbaar een homoeopathische tinctuur afkomstig van de firma Schwabe. Het fleschje draagt nog een etiketje met het portret, zooals dit op de preparaten dier firma in den

regel voorkomt. Onder het etiket van Mevr. Haverhoek bevindt zich bovendien nog een ander etiket, waarop o.a. te lezen staat: „Willmar Schwabe, Homoeopathische Centraal Officin Zaandam. Bedwater-droppels volgens Dr. Puhlmann.”

2°. Een tweetal doosjes met witte granules.

Deze korrels vertoonen het uiterlijk van de bekende homoeopathische granules.

Er konden geen werkzame bestanddeelen in aangetoond worden, hetgeen in het algemeen voor homoeopathische granules (globuli) niet bevreemdend mag genoemd worden.

DRANKJES.

(Ingezonden door Dr. v. d. B. te A.)

Door een kwakzalver verstrekt aan een patiënte met niertuberculose. De patiënte kreeg na het innemen van een dezer middelen heftige pijnen.

Uitkomsten van het onderzoek:

Drankje, gemerkt I, bleek te bestaan uit een oplossing van sulfas chinini en suiker (vermoedelijk sirupus rubi idaei of sirupus rhoeados), met een reuk naar pepermunt en anijs.

In de drankjes, gemerkt resp. II en III konden geen sterk werkende bestanddeelen worden aangetoond. Bij microscopisch onderzoek van het bezinksel, dat zich in de flesschen bevond, werden plantendeelen gevonden, die niet nader konden worden geïdentificeerd. De vloeistoffen lieten bij verbranding geen asch achter.

De drankjes bestaan dus uit waterige plantenaftreksels.

Oordeel:

Een middel tegen niertuberculose werd hierin begrijpelijkerwijze niet gevonden. Ook werden geen aanwijzingen gevonden dat de pijnen inderdaad het gevolg van het innemen van dit middel waren.

GRANULES ANTIDIABETIQUES!

(Ingezonden door Dr. H. te 's-G.)

Fabrikant: Onbekend.

De granules waren aan een lijder aan diabetes door een onbevoegde verstrekt. Zij waren vergezeld van een verhandeling in tikschrift, waaruit voldoende de onwetendheid van den verkooper met betrekking tot diabetes kan blijken. De verkooper houdt een winkel aan het Haagsche Veer te Rotterdam.

Samenstelling: Onbekend.

Uitkomsten van het onderzoek:

Op doorsnede blijken de granules uit een drietal lagen te bestaan. In de buitenste laag werden aangetoond suiker en lithiumbenzoaat. De tweede bruine laag is onoplosbaar in water, doch oplosbaar in zoutzuur. Zij bevat ijzer en arseen. In de kern werden suiker en strychnine aangetoond.

Oordeel:

Een genezing van diabetes door deze korrels is natuurlijk niet te verwachten. De aanwezigheid van arsenicum en strychnine levert gevaar op voor de gebruikers.

DRANK.

(Ingezonden door Dr. de H. te U.)

Door een predikant tegen allerlei ziekten aanbevolen.

Uitkomsten van het onderzoek:

De drank bleek te bestaan uit een slecht, met tragacanth bereide emulsie, die ongeveer 30% van een eenigszins rans riekend vet bevat, waarvan de identiteit niet nader kon worden vastgesteld.

ROODE ZALF

tegen rachitis, van Mevr. van Eek (Gouda).

Uitkomsten van het onderzoek :

Roodgekleurde zalf met weinig kenmerkenden reuk en met consistentie van stijve reuzel.

Bij smelten is de massa volkomen helder en homogeen; bij zachte warmte lost zij geheel in aether op. De oplossing reageert neutraal op vochtig lakmoespapier. Zij staat niets af aan zuurgemaakt water; bij schudden met zwakke kaliloog gaat alleen de kleurstof (die daarbij blauw wordt) over. Deze kleurstof geeft de reacties van alkamine.

Het vet bezit een verzeepingsgetal van 195,3, een ioddaddegetal van 96,3 en een refractie van 1,4598 bij 40°, cijfers, die ook aan reuzel toekomen.

Vermoedelijk is deze zalf een vet, dat in eigenschappen overeenkomt met reuzel, gekleurd met alkamine (alkannextract.)

Oordeel :

Een geneesmiddel tegen rachitis is deze zalf niet.

FISTELPOT VAN URSEM.

(Familiegeheim.)

Fabrikant : G. Loppits, Apothecar.

Samenstelling : Wordt niet vermeld.

Gebruiksaanwijzing: 's morgens twee uur voor het ontbijt en 's avonds twee uur na het avondeten een goede eierlepel. Langdurige ervaring heeft geleerd, dat het gebruik van vischkoppen en al wat van het varken komt, alsmede karnemelk moet vermeden worden. Men houde zich strikt aan deze gebruiksaanwijzing.

Uitkomsten van het onderzoek :

Dit middel bestaat uit een mengsel van een laag smeltend vet (vermoedelijk boter) met phosphas calcicus, fijn gestampt marmer en fragmenten van : fructus lauri, fructus juniperi, witte peper, sennabladeren, malvabladeren, altheabladeren, salviabladeren, herba thymi, herba sabinae, summitates absynthii en stercellen van een Juncus-soort. Bij een vroeger onderzoek (Maandblad uitgegeven door de Vereniging tegen de kwakzalverij Hé Jaargang n°. 1) werd gevonden : poeder van karweizaad, poeder van lavas, laurierbessen, wierook, sevenboom, poeder van hertshoorn, kruidnagelen, witte peper, nootmuscaat, kruipend hondsdraf, jeneverbessen, eierdooier en roomboter.

Oordeel :

Als geneesmiddel voor „fistels” zal dit middel geen specifieke werkzaamheid ontvouwen. Zoolaks bij de kwakzalversmiddelen gebruikelijk is, blijkt ook hier de samenstelling niet constant te zijn.

POEDERS TEGEN EPILEPSIE.

Deze poeders waren door een Nederlandsch geneesheer aan een lijderes aan epilepsie verstrekt. Zij zouden afkomstig zijn van Gravin von S., en reeds vele genezingen hebben bewerkt. (De dokter had de dankbetuigingen gelezen!) Behalve deze poeders die op bepaalde dagen moesten worden ingenomen werd de patiënte voorgeschreven 's morgens en 's avonds een kop bijvoethee te drinken en bovendien werden eenige diëtetregels gegeven (geen zout, weinig vet, geen zuur, geen alcoholica, koffie of thee, veel melk, pap, karnemelk en haver-mout). De poeders waren voorloopig kosteloos, de patiënte mocht zenden zooveel geld als het haar waard was. De bemiddelende dokter zou het aan Gravin von S. overmaken, die het voor een ziekenhuis zou aanwenden.

Resultaat van het onderzoek :

De poeders bestaan uit fragmenten van plantaardigen aard, waarvan de herkomst voorloopig niet met voldoende zekerheid kon worden vastgesteld.

Artikel 30 van de wet, regelende de uitoefening der artsensijbereidkunst en de daarbij behoorende lijst C.

Voor het Kantongerecht te Rotterdam heeft een drogist terechtgestaan wegens overtreding van art. 30 der wet op de artsensijbereidkunst in verband met lijst C en wel wegens het verkoopen van een fleschje Akker's Abdijsiroop, waarin salicylzuur tot een hoeveelheid van 480 mg. voorkwam.

De Kantonrechter ontsloeg den beklagde van rechtsvervolging omdat het salicylzuur hier in mengsel werd verkocht en niet ten laste was gelegd dat de verkoop van de Abdijsiroop plaats had „als geneesmiddel”, welke toevoeging in verband met het opschrift van lijst C noodig werd geacht.

Het O.M. is tegen deze uitspraak in hooger beroep gekomen. De Rechtbank en vermoedelijk ook de Hooge Raad zullen dus binnenkort hebben te beslissen of inderdaad het verkoopen van middelen in lijst C genoemd, beneden de daarin genoemde minima door onbevoegden in mengsels, slechts strafbaar is wanneer die mengsels „als geneesmiddel” worden verkocht en of dus die omstandigheid een element van het strafbare feit vormt en mitsdien uitdrukkelijk in de dagvaarding moet zijn ten laste gelegd.

Bij arrest van den Hoogen Raad van 20 April 1914 werd een zaak berecht waarin zich dezelfde vraag voordeed. Zij werd toen door den Hoogen Raad niet beantwoord, omdat het Hof feitelijk had beslist „dat de verkoop inderdaad plaats had als geneesmiddel, welke „omstandigheid ook in de telastelegging duidelijk is gesteld.”

Dit laatste is in de Rotterdamse zaak niet het geval; daar is zeer duidelijk niet gesteld dat de verkoop plaats had als geneesmiddel.

In de conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak, aan het aangehaalde arrest voorafgaande, heeft deze evenwel betoogd, dat het niet noodig is den verkoop „als geneesmiddel” bij mengsels uitdrukkelijk ten laste te leggen; Mr. Tak zegt in die conclusie het volgende :

„Ik geloof dat volstaan mocht worden met de „vermelding van de samenstelling en dat, waar „dit geschied is, deswege de dagvaarding geen „verwijt kan treffen. Ik ga zelfs verder en beweer, „dat de toevoeging aan het opschrift boven „lijst C omtrent mengsels, oplossingen, afneksels „en andere bereidingen geheel overbodig is en als „vanzelf volgt uit de wet. Immers men mag niet „uit het oog verliezen, dat art. 30 der wet op de „artsensijbereidkunst den Minister van Binnen- „landsche Zaken alleenlijk opdraagt ten aanzien „van met name te noemen geneesmiddelen de „hoeveelheid aan te wijzen, waarvan de verkoop „uitsluitend aan apothekers en geneeskundigen „geoorloofd is, terwijl de opdracht niet verder „reikt. De daarop steunende Ministerieele be- „schikking moet zich derhalve geheel bewegen „binnen de door den wetgever aangegeven gren- „zen en kan dus nimmer eenigé beperking of „uitbreiding geven aan de verbodsbepaling van „art. 30 der wet op de artsensijbereidkunst. Op „dat artikel nu moet de telastelegging zijn ge-

„baseerd, terwijl in de Ministerieele beschikking „door den Rechter behoort te worden nagegaan „of bij het dagvaarding genoemde middel als ge- „neesmiddel is aangegeven door den Minister „van Binnenlandsche Zaken en of de aange- „geven hoeveelheid minder bedraagt dan die in „lijst C genoemd. Het opschrift boven lijst C „kan dus nimmer een element der telastelegging „bevatten, waarvoor uitsluitend rekening moet „worden gehouden met de wet zelf.

„Is dus een geneesmiddel vermengd of opge- „lost verkocht, dan is het m.i. voor de strafbaar- „heid voldoende indien de dagvaarding den „naam van het middel alsmede de daarvan ver- „kochte hoeveelheid vermeldt en is het, ongeacht „het zoeven aangehaalde opschrift, verder „'s Rechters taak te beslissen, of in verband met „de menging of oplossing nog sprake kan zijn „van den verkoop van dat middel als genees- „middel m.a.w. of het middel door de menging „of oplossing niet van karakter is veranderd.”

Verdachte advertenties in wetenschappelijke bladen.

In het Tijdschrift *Hygiëne* onder leiding van den Amsterdamschen Wethouder voor Openbare Gezondheid DR. I. H. J. Vos vinden we het volgende stuk :

G. E. te A. vraagt aan de Redactie :

„In een blad werd er aanmerking op gemaakt, dat de Redactie van *Hygiëne* het opnemen van advertenties over koortswijn, Togonal etc. toestaat. Is dat een gemotiveerde critiek? Of is die opname gewettigd?”

Ik stel er prijs op, als leider van dit weekblad, persoonlijk op bovenstaande vraag te antwoorden. Inderdaad heb ik mij dezelfde vraag voorgelegd. En de overweging dezer vraag bracht mij tot het volgende antwoord dat, naar ik hoop, iedereen zal bevredigen. De samenstelling van Togonal is bekend. Dat is voor mij het eerste criterium, of reclame ervoor in den vorm van advertenties mag worden toegestaan. Daarnaast meen ik te mogen eischen, dat het preparaat in den aanbevolen vorm, voordeel, en geen schade, aan den gebruiker brengen kan.

Is er nog iemand, die bezwaar maakt tegen advertenties over aspirine, formamint en andere geneesmiddelen, die in denzelfden vorm worden aanbevolen?

Nu heb ik mij tot den fabrikant van koortswijn W. R. gericht en hem verzoekt, waar hij zijn artikel ook als geneesmiddel aanprijst, de samenstelling te willen bekend maken. En tevens, om die samenstelling op de flesch aan te geven.

Welwillend heeft de firma Richters daaraan voldaan. Uit haar mededeeling blijkt (en ik heb de juistheid doen controleeren), dat wij hier te doen hebben met een wijn, waarin de alcaloïden der kinabast zijn uitgetrokken in een zoodanige verhouding, dat zij nooit schade kunnen veroorzaken; integendeel. Bovendien zijn er een reeks bittermiddelen in kleine hoeveelheid aan toegevoegd.

Ik aarzel niet te zeggen, dat men in gevallen, waar anders ook de leek kina aanwendt, beter van het product in dezen vorm kan gebruik maken. Ook artsen kunnen het voorschrijven en dat is natuurlijk het meest gewenscht. Waar wij er echter niets meer in zien, dat het publiek uit eigen aandrift aspirine, formamint etc. aanwendt, daar staat het voor mij vast, dat deze koortswijn W.R., waarvan de samenstelling wordt aan-

gegeven, een uitmuntend product is, dat in vele gevallen heel veel nut kan stichten. En in de gegeven omstandigheden is reclame daarvoor alleszins geoorloofd.

Ja sterker deze wijn kan — onder het boven gemaakte voorbehoud — door geneesheeren met warmte worden aanbevolen."

Dr. I. H. J. Vos."

Zie zoo, nu weten we het; dit middel, dat blijkens de in het zelfde nummer voorkomende advertentie tegen koorts, verkoudheid en malaria helpt, wordt door den schrijver met warmte aanbevolen, het kan nooit kwaad. Dat koorts en verkoudheid door dit middel niet genezen worden, komt klaarblijkelijk in het hoofd van dezen medicus niet op; dat men, bij malaria, chinine, wil deze helpen, moet gebruiken op bepaalde tijden en nauwkeurig gedoseerd, daarmede bemoeit hij zich niet. In dezen wijn zijn de alcaloïden van de kinabast uitgetrokken. Of deze in juiste doseering worden toegediend, wat de „reeks” bittermiddelen in „kleine hoeveelheid” toegevoegd beteekent, komen we niet aan de weet, volgens de verklaring van den heer Vos wordt hiermede klaarblijkelijk voldoende de samenstelling aangegeven. Dat het voortdurend gebruik van deze alcoholische oplossing toch voor sommige zieken wel minder gewenschte gevolgen hebben kan, daarover heeft de geleerde schrijver zeker niet nagedacht. en de toevoeging dat ook artsen het kunnen voorschrijven is werkelijk kostelijk. De artsen zullen voor deze permissie wel heel dankbaar zijn.

Maar ironie ter zijde het is wel terurig dat iemand van zoo hooge positie zich leent tot de reclame voor een geheimmiddel, al komt die reclame dan ook in zijn eigen blad voor.

Het Wohlmut-apparaat en Haagsche Dagbladen.

In ons No. van September j.l. namen wij een hoofdartikel op, waarin twee deskundigen, een Electroloog en een Zenuwarts, hun oordeel over de werking van bovenstaand apparaat mededeelden. Dit oordeel, op wetenschappelijke gronden gevestigd, luidde aan het slot:

„Wij hopen voor het publiek, dat deze Aktien-„Gesellschaft, snel haar aktie zal moeten staken”.

Wij vrezen dat deze hoop niet spoedig in vervulling zal geraken, wanneer veel gelezen dagbladen in Den Haag (waar men nogal van wondermiddelen gediend is) zich niet ontzien in hun redactioneel gedeelte, dat gedeelte dus, dat dient ter voorlichting van het publiek een duidelijk aanbeveling te plaatsen. De bladen, die wij onder de oogen kregen, waren *Het Vaderland* en de *Avondpost*; het stukje uit eerstgenoemd blad luidde aldus:

„Het „Wolmuth” Geneesapparaat.

De heer H. Reurik, die een drogisterij in de Anna Paulownastraat 47 alhier bezit, heeft de hoofdvertegenwoordiging voor Den Haag en Omstreken op zich genomen van het „Wohlmut” electro-galvanische zwakstroom-apparaat, een toestel dat door den ingenieur August Wohlmut is uitgevonden en ten doel heeft de geneeskrachtige werking der electriciteit te benutten ten dienste van zieken en zwakken, niet door middel van sterke elektrische stroomen, zooals door elektriseer-machines geschiedde, maar door den zwakken galvanischen stroom welke geheel gevoelloos door het menschelijk lichaam gaan en een volledige pijnlooze behandeling van jicht,

rheumatische pijnen en veele andere ziektegevallen. De heer Reurik heeft reeds tal van bewijzen van succes behaald met het apparaat wat voor hem aanleiding is geweest om meer dan tot nu toe zich op den verkoop der toestellen toe te leggen.

Daartoe heeft hij in zijn zaak een speciale kamer laten inrichten waar iederen dag een zuster aanwezig is om hen, die zich van de geneeskrachtige werking van het apparaat wenschen te overtuigen, te behandelen.

De „reclame” (wij kunnen geen andere benaming gebruiken) in de *Avondpost* was van een gelijksoortig gehalte. Wat te zeggen van dergelijke o.i. *gevaarlijke manieren!*

Bilz nieuwe natuurgeneesmethode.

De Secretaris der Gezondheidscommissie te Veendam schrijft ons:

In uw No. van September worden de Leidenaars gewaarschuwd tegen de colporteur met Bilz nieuwe natuurgeneeswijze. Dat mag echter niet slechts een waarschuwing zijn voor Leiden. Want het kwaad zit reeds in het hooge Noorden des lands.

Een tweetal weken geleden, belde bij mij een jonge blonde man aan, die mij vroeg of hij mij eenige oogenblikken over het gezondheidsvraagstuk mocht spreken.

Ik vroeg terug: „Gaat het om een boek te verkoopen?”

Het antwoord luidde: „Niet direct.... misschien kan het er van komen.”

Ik heb den jongeman beduid, dat ik voor zijne mededeelingen geen interesse had. De colporteur meende dat het zeer dwaas was hem zoo af te drogen. Ik kon toch pas beoordeelen „of er iets voor bij mij was” nadat hij had gesproken.

Ik bleef echter op mijn stuk staan en de deur was spoedig dicht.

Van zijn operaties alhier heb ik niets vernomen en er ook niet naar geïnformeerd. 't Leek mij een vrijmoedige, bijdehandsche knaap, die wel weet hoe de menschen te vangen, al vliegen de Groningers er ook in doorsnee niet zoo gauw tusschen.

Ook andere plaatsen kunnen den jongen man allicht verwachten. Vandaar dit woord.... van introductie!

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening.

De kantonrechter te Delft heeft S. J. C. P. van V. te Beverwijk veroordeeld tot f 300 boete, subs. *30 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Barnhard.

Op 8 September j.l. stond voor het kantonrecht te Goes terecht de „natuurgeneeskundige” J. B. uit Rotterdam. Hem was ten laste gelegd behandeling van een aan een ernstige ziekte lijdende vrouw. De geneesheer, arts Snoek, die haar behandeld had — de patiënte was inmiddels overleden — achtte haar ongeneeslijk. De ambtenaar O. M. eischte f 200.— boete, of 6 weken hechtenis, opmerkende dat B. reeds wegens overtr. art. 436 W. v. S. door de kantongerechten Elst, Middelburg en Zierikzee was veroordeeld. De kantonrechter veroordeelde B. tot f 15.— boete subs. 15 dagen hechtenis, tegen welk vonnis het O. M. hooger beroep heeft aangeteekend.

De zaak komt dus nu voor de Middelburgsche rechtbank.

Magnetiseuse.

De kantonrechter te Leeuwarden heeft mevr. W.—T. aldaar wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (magnetisme) veroordeeld tot 3 × f 100 boete of 3 × 50 dagen hechtenis.

Asthmapeder.

Voor de rechtbank te Rotterdam heeft terecht gestaan J. A. J. H. 34 jaar, drogist aldaar, wien ten laste was gelegd, dat het in de maand September aan zijn schuld te wijten is geweest, dat H. J. Krans, zwaar lichamenlijk letsel heeft bekomen, althans zoodanig lichamenlijk letsel, waardoor tijdelijke ziekte en verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstond. Geen apotheker zijnde, noch geneeskundige, had hij, in strijd met de wet van 1 Junij 1865, aan de dienstbode Anna Szamert, die door de vrouw van Krans was uitgezonden om voor hem een Boon's asthma-poeder te halen, een half ons, althans minder dan 200 G. Folia Strammonii, althans een mengsel van Folia Stammonii met kaluinnitraat en alkaloïd heeft verkocht en afgeleverd, terwijl hij daarbij hoogst onvoorzichtig en roekeloos haar mededeelde, dat deze poeder met melk of water moest worden ingenomen met het gevolg, dat Krans, die een deel van den poeder innam, onwel werd en zich vergiftigingsverschijnselen bij hem vertoonden, bestaande in psychische verwardheid en pupillenverlamming en hij gedurende eenige dagen in een ziekenhuis moest worden verpleegd terwijl hij zijne beroepsbezigheden als stuurman of kapitein bij de groote vaart gedurende eenigen tijd niet kon uitoefenen.

Het O. M. eischte 2 maanden hechtenis. De rechtbank heeft bekl. tot 3 weken hechtenis veroordeeld.

CORRESPONDENTIE.

J. R. F. H. te s'-G. Een uitvoerige mededeeling omtrent SMIT en zijn *tuberculose-middel* is opgenomen in het Maandblad van October 1920. Daaruit blijkt, dat S. die een vennootschap onder de firma-naam *Maatschappij Senka* heeft opgericht, van een vroegeren *helper* van EILERS, thans als concurrent van dezen is opgetreden.

Zijn middel, bestaande uit ongeveer 2 deelen *petroleum*, 1 deel *traan*, en een niet groote hoeveelheid *houtteer*, toont dus veel overeenkomst met het middel van EILERS en is even niets-beteekenend als in talrijke gevallen schadelijk.

Mev. J. C. R. te D. en J. C. v. d. S. te D. Uwe opmerkingen hebben wij destijds aan het Hoofdbestuur van het *Nut* overgebracht. Tot onze verwondering ontvingen wij dezer dagen bericht, dat „de Hoofdbestuursvergadering geen termen vindt „de geincrimieerde advertentie (de bekende van „MIJNHARDT) te weigeren.”

„Tot onze verwondering” zeggen wij, omdat wij een dusdanig antwoord niet hadden verwacht van de leiders eener Vereeniging, die reeds in 1810 door het uitschrijven van een prijsvraag, ter bestrijding van „een schrikkelijk kwaad” met kracht tegen de kwakzalverij te velde trok.

v. H. te s'-G., S. te V. Dank voor het gezondene.

K. te M. Gij hebt ons door uwe mededeeling zeer verplicht. Wij houden ons voor 't vervolg aanbevolen.

H. J. P. te s'-G. Uw Lezing uit Tilburg in 't volgend no.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTEK, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Gep.-kolonel, Dirig. Apotheker, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 3223
Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen (specialités worden desverlangd gehonoreerd).

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Agenda Algem. Vergadering. — Rekening en Verantwoording over 1923.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1924 onderzocht.

Berichten: Lezing over kwakzalverij. Bereiding en verkoop van verpakte geneesmiddelen. — Reclames in Amsterdamsche tram. — Wortelboer-reclame.

Mededeelingen van verschillende aard: Gebhard's Onylecin. — Asthma-poeders van Bromo Graph.

Ingezonden. Purol. Reclame: Herbora. — Een natuurgeneeskundige. Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: D. D. D. Register op den 44en jaargang van het Maandblad.

Rekening en Verantwoording over het jaar 1923.

ONTVANGSTEN.

Contributies en abonnementen plus inningskosten	/ 2813.50
Ned. Maatschappij tot bev. der Geneeskunst	50.—
Pharmacie	25.—
Rente Giro-rekening	29.30
Rente-Cassa	22.51
Verkoop „de Kwakzalversmiddelen”	5.—
Nadeelig saldo over 1923	/ 2945.31
	655.92

UITGAVEN.

Redactie	/ 600.—
Secretariaat	300.—
Verschotten Redactie	73.25
Secretariaat	49.46
Contributie Congres Openb. Gezondheidsregeling	7.10
Groene Kruis	15.—
Aankoop kwakzalversmiddelen	24.02
Onderzoek	145.—
Bijdragen voor het Maandblad	6.—
Inningskosten Contributie en Abonnementen	146.67½
Terugstorting Contributie	6.15
Perzsbureau	30.—
Drukken en verzenden van het Maandblad	2109.92½
Kosten Bestuurs- en Leden-vergadering	88.65
Totaal	/ 3601.23

Nadeelig saldo 1922 bedroeg	/ 515.86
1923	655.92
Totaal nadeelig saldo	/ 1171.78

Nagezien en accoord bevonden.
(w. g.) C. HIJMAN.
(w. g.) P. VAN DER WIELEN.
Amsterdam, 18 Nov. 1924.

De Secretaris-Penningmeester,
(w. g.) N. KEULEMANS.
Gezien het Dagelijksch Bestuur.
(w. g.) Mr. P. W. DE KONING.
Mr. A. LIND.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van den redacteur van dit blad is voortaan: Groenburgwal 26, Amsterdam.

Jaarvergadering op Zaterdag 13 December des namiddags te 3 uur in Americain-Hotel te Amsterdam.

Agenda:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Jaarverslag over 1923.
3. Rekening en verantwoording over 1923.
4. Verslag der Commissie tot nazien der rekening over 1923.
5. Benoeming Commissie tot nazien der rekening over 1924.
6. Bestuursverkiezing wegens periodieke aftreding der H.H. Mr. W. P. R. Bouman en E. J. Abrahams en wegens bedanken van Dr. G. Romijn.
  - a. 1. Mr. W. P. R. Bouman, Off. v. Justitie te Rotterdam.
  2. Mr. A. Rombach, Subst. Off. v. Justitie te Rotterdam.
  - b. 1. E. J. Abrahams, Arts te Amsterdam.
  2. Dr. C. Hymans, Arts te Amsterdam.
  - c. 1. C. G. Baars, Inspecteur v. d. Volksgezondheid te 's-Gravenhage.
  2. A. J. v. Huffel Jr., Apotheker te 's-Gravenhage.
7. Advertenties in publieke vervoermiddelen.
8. Rondvraag.

De secretaris-penningmeester,
N. KEULEMANS.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1924 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

ALLERT'S KRUIDEN bestaan uit Carrageen (Iersche mos), Lindebloesem, Althaeawortel, poeder van zoethout, Oranjeschillen, Sennabladeren en bloemen van het Madeliefje. (No. 5).

ASTHMA-POEDERS van Bromo-Graph te Amsterdam bestonden alléén uit acidum acetylo salicylicum (Aspirine) (No. 11).

BISHOP'S VARALETES bevatten lithiumpitraat, wijnsteenzuur, natriumbicarbonaat en waarschijnlijk piperazine. (No. 4).

CARUSOL, pastilles, die menthol, drop, suiker en salmiak bevatten. (No. 1).

GASTON'S SPIERPILN-MIDDEL is een mengsel van rijstzetmeel, alcohol, cajaputiolie methyl-salicylaat en azijnzuur. (No. 2).

GEBUCO'S AAMBEIENZALF bestaat uit tannine (looi- en azijnzuur) vaseline en lanoline. (No. 5).

GEBUCO'S SIRUP. PICIS COMP. bevat teer, joodkalium, salmiak en anijsspiritus. (No. 3).

HERBORA-POEDER is een mengsel van magnesia, krijt, salpeterzuur bismuth, suiker, rhabarber en pepermuntolie. (No. 4).

HERVEA is een andere naam voor Matebladeren. (No. 5).

IRVING'S GIST-TAMINE TABLETTEN bestaan uit werkeloos gist-extract, natrium- en ammoniumcarbonaat en bicarbonaat. (No. 9).

KRUIKJESWATER is gewoon kalkwater. (No. 5).

OPTICIEN-GENEESKUNDIGE UIT HOORN. MIDDELEN VAN EEN — Zalf, zeer rans, bestaande uit loodpleister en reuzel.

Floeistof, zijnde een troebel vocht; in de oplossing was aanwezig basisch azijnzuur lood en in het bezinsel koolzuur lood en loodoxyde, alle gekleurd met een organische kleurstof.

Het loodgehalte bedroeg ongeveer 12%.

Kruiden. Aangehouden werden Gezegende diste. kruid. Duizendguldenkruid, Asemkruid, Oranjeschillen, Kinabast, Gentiaanwortel, Kalmoeswortel en Anijsvruchten. (No. 5).

ONYLECIN van Gebhardt & Co. bevat magnesiumoxyde, magnesiumperoxyde, ± 2% glycerophosphas calcicus ± 10%, tarweemel en eiwit. (caseïne) (No. 11).

SMALARINE bestaat waarschijnlijk uit jodetum hydargyrosom, braakwijnsteen, kaliumnatriumtartraat en een bindmiddel. Per tablet waren aanwezig 0,7 mgr. kwik en 0,03 mgr. Stibium. (No. 9).

SPOELSTRA. POEDER VAN — was gewone magnesia. (No. 6).

WOODWARD'S „GRIPE WATER" bevat alcohol 2½%, Suiker 17½%, Zuiveringszout 1% benevens karwij-olie. (No. 8).

ZUSTER RIEMVIS. MIDDELEN VAN — (Opvolger van De Haas).

Een doosje met kruiden, bevattende: *Herba Potentillae* (Vijfvingerkruid), *Venkelvruchten*, enige vruchtjes van *Angelica* en sommige *Calendula*-bloempjes.

Zakje met kruiden. Hierin werd gevonden: *Kalmoeswortel*, *Alsemtoppen*, *Saliebladeren*, *Senna-bladeren*, *Pepermuntbladeren* en *Lavas-zaad*.

Een zakje met witjes.

Poeder (voor Moeder), bestaande uit *Magnesia*, *Zoethoutpoeder*, *Suiker*, een weinig *duivels-trek* en nog een plantenpoeder, waarvan de identiteit niet kon worden vastgesteld.

Snuifpoeder bevatte *zinkoxyde*, *ijzeroxyde*, een *kalkverbinding*, veel *zand* en een niet herkend bast- of houtpoeder. (No. 9).

De resultaten van de onderzoekingen, ver-richt door het *Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek* zijn vermeld in de Nos. 1, 2, 3, 8, 9, 10.

BERICHTEN.

Een nieuwe medehelper. Men meldt ons uit Tilburg: Op Maandag 6 Oct. hield de heer AD. TER COCK een lezing over „*Volksgesondheid en Kwakzalverij*" in het gebouw „*Neuw Leven*" te Tilburg. De lezing ging uit van de afd. van Het Groene Kruis ter plaatse.

Het eerste gedeelte der rede leed veel door de verscheidenheid van onderwerpen die den her TER COCK aanroerde waardoor noodwendig het geheel er onder moest lijden. We hadden dan ook niet kunnen denken dat er hier zooveel op het gebied der volksgezondheid voorviel. Het wemelt van commissies en vereenigingen, die allen ten doel hebben voor het heil onzer ongelukkige medeburgers te zorgen.

Het tweede gedeelte der rede kwam ons inziens beter uit ook omdat we dit terrein beter begrijpen. Spreker begon met een verhaaltje over een vroegeren Koning en Hofnar, waarin de Koning vroeg: „Welk vak wel het meest beoefend werd". De Hofnar antwoordde: „Het vak van geneeskundige" hetwelk hij den anderen dag ook beeweet. Hierna behandelde spreker de verschillende groote kwakzalverijen zooals Pinkpillen, Abdijsiroop en dergelijke. Ook de zogenaamde urinekwakzalvers kregen een beurt, terwijl werd uitgelegd hoe de Morphinelijders bedrogen werden. Het was in één woord een mooie rede, die door alle aanwezigen tot het einde toe met gespannen aandacht werd aangehoord. Na afloop werd door lichtbeelden het gesprokene nog verduidelijkt. Dé dankbetuiging, die de Voorzitter MEV. PLANTENGA na afloop tot den spreker richtte, was dan ook wel verdiend.

Regeling van de bereidingen en den verkoop van verpakte geneesmiddelen. Bij de sluiting van het gezondheidscongres, op 7 en 8 November te 's-Hertogenbosch gehouden, deelde de Voorzitter mede, dat een wettelijke regeling in een vergevorderden staat van voorbereiding is. Hij hoopte, dat dit ontwerp spoedig de Kamer zal bereiken en dat daarbij zal blijken, dat het geleverde werk op dit congres praktische betekenis zal hebben.

Wij deelen die hoop.

Reclames in Amsterdamsche Tramwagens. In de vergadering van de Gezondheidscommissie te Amsterdam werd behandeld een klacht van een medicus daar ter stede, die zich ergerde aan de advertenties in de tramwagens betreffende Abdijsiroop, dr. Brümmer's Kinkhoestdrank en Formanint, welke middelen hij als kwakzalversmiddelen kwalificeerde. Klager meende, dat deze reclames niet in gemeentelijke vervoermiddelen thuis hoorden.

Jhr. Van Geer waarschuwde tegen zulk een bemoeiing en wees op de uitspraak van bekende medici aangaande de suggestieve werking van de z.g. „specialités". De directeur van den Geneeskundigen Dienst, de heer Heijermans, was van meening, dat het aanplakken van zulke advertenties in tramrijtuigen nog niet beteekent dat de gemeente deze middelen sanctionneert. Wil men bemoeiing met alles wat geadverteerd wordt in de trams, dan zal men ook sigaretten, sigaren, katoen e. d. moeten controleeren. Het zal de wet moeten zijn, die mogelijk maakt dat op alle verpakte Geneesmiddelen de samenstelling wordt aangeduid. De Gezondheidscommissie zou dan ook beter bij de regeering op een betere wetgeving kunnen aandringen. Een voorstel van den heer De Man om het gemeentebestuur op het ongewenschte van die advertenties in tramrijtuigen te wijzen, werd aangenomen met 13—2 stemmen. Tegen stemden Jhr. van Geer en de heer Kruseman.

Aldus meldt De Telegraaf. Wij kunnen daaraan, tot ons genoegen, toevoegen dat de pachter van de lichtreclames op de tramwagens reeds sedert geruimen tijd ons advies inwint omtrent de waarde van aangeboden aanbevelingen van z.g. geneesmiddelen en volgens dit advies handelt.

Een Wortelboer-reclame. Een onzer ijverige leden vestigt onze aandacht op de volgende advertentie:

„Heeren Onderwijzers!

Na ontvangst der portokosten zenden wij U gratis en franco voor Uwe leerlingen:

HOUTEN LINIALEN

lang 30 c.M., breed 3½ c.M., verdeeld in centimeters, en bedrukt met onze reclame.

De portokosten zijn:

- 1 Kilo 30 linialen 40 cent
- 3 Kilo 90 linialen 50 cent
- 5 Kilo 150 linialen 60 cent

Jacoba Maria Wortelboer, Oude-Pekela."

Die gratis-aanbieding, hoe lieftallig ook van de firma Wortelboer, beoogt intusschen ongetwijfeld nog iets anders dan welwillendheid tegenover de schooljeugd en het verstrekken van een St. Nicolaasgeschenk. Die linialen hebben een doel, waarvan wij reeds in het Maandblad van Maart 1923 melding maakten. Zij zijn aan een zijde bedrukt met de woorden:

„Wortelboer's Kruiden en Wortelboer's Pillen „mogen in geen huisgezin ontbreken, omdat het „uitstekende huismiddelen zijn",

en aan de andere zijde met:

„Fermitan verdrijven spoel-, made-, maag- en „andere ingewandswormen."

Vandaar dus de goedgeefsheid. De methode is echter niet nieuw. Reeds de koning der kwakzalvers Holloway, heeft een dergelijk middel beproefd, door de schoolkinderen te verblijden met mooie prentjes, dienende tot aanbeveling zijner middelen.

De Heeren Onderwijzers weten nu, waaraan zij zich te houden hebben en zullen het zeker met ons eens zijn, dat het gewenscht is, de portokosten voor de aangeboden goede gave in den zak te houden.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Gebhard's Oxylecin.

Om de waarheid te zeggen, begint die Gebhard & Cie ons te vervelen. Van zijn eerste verblijf te Hoorn, later te Arnhem en ten slotte in Den Haag is hij onophoudelijk met nieuwe z.g. geneesmiddelen tegen allerlei kwalen voor den dag getreden, waarbij een Dr. Weise een groote rol speelde. Het aantal middelen was zóó groot, dat het voor ons ondoenlijk was, die allen aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen: tijd en ruimte voor andere kwakzalvers zouden ons ontbreken. Enkele wondermiddelen werden inmiddels besproken. (Men zie de Maandbladen van September en November 1922, van Augustus 1923 en van Januari en Juli 1924) en wij vonden aanleiding genoeg om tot de grootste voorzichtigheid tegenover die firma aan te spoelen.

Een tot ons gericht verzoek is oorzaak, dat wij nogmaals één der middelen onder handen nemen.

Dit middel heet Oxylecin en wordt in een circulaire o.a. op de volgende wijze aangekondigd:

„Er bestaat wel haast geen pijnlijker toestand dan die, waaronder de zenuwzwakke, de neurasthenicus te lijden heeft en juist in dezen tijd is het aantal neurastenici verbazend groot, omdat het leven zoo luitengewoon zware eischen aan de zenuwkrachten der individuen stelt. Hij, die niet in staat is, door een voldoende voeding of door juist samengestelde versterkende middelen ook zijne zenuwen op kracht te houden, moet langzamerhand in den strijd om het bestaan ten onder gaan.

„Ieder, die zich moe, afgemat, hulpeloos gevoelt, die te klagen heeft over veelvuldige hoofdpijnen, arbeidsschuwhoud, gebrek aan levensmoed, moest tijdig een voortwoekeren van het kwaad voorkomen en door een daartoe geschikt versterkend middel, het zenuwstelsel de noodige kracht hergeven en zodoende de kwaal uit den weg ruimen.

„De gebruikelijke voedingspraeparaten blijken voor dit doel meestal volkomen ongeschikt, eiwitstoffen, lecithin, mout, enz., mogen voor het lichaam onontbeerlijke of zeer gewenschte voedingsmiddelen zijn, het zenuwzwakke lichaam kan deze niet in voldoende mate opnemen, omdat het bloed en de overige vloeistoffen overladen zijn, met schadelijke en zelfs giftige stofwisselings overblijfselen, die als het ware geen plaats meer overlaten voor de voedende bestanddeelen. Hierdoor kan het dikwijls voorkomend verschijnsel verklaard worden, dat zoo vele patienten maanden lang de beste en duurste voedingspraeparaten zelfs in groote hoeveelheden tot zich nemen, zonder dat er enige verbetering in hun toestand te bespeuren valt. De voedende bestanddeelen komen natuurlijk wel in de maag terecht, maar worden door het bloed niet opgenomen en verlaten langs den gewonen weg het lichaam, zonder eenige nuttige werking.

„Eerst toen men, op grond van nauwgezette urine-onderzoekingen ontdekt had, dat zenuwzwakte bijna steeds gepaard gaat met ernstige storingen bij de stofwisseling en aldus met sterk vermeerderde vorming van urine-zuren en van andere onoplosbare producten, heeft men ingezien, dat men met het voorschrijven van die voedingspraeparaten op den verkeerden weg was.

Men dient allereerst te beginnen met de verwijdering van bedoelde schadelijke bestanddeelen om zodoende het bloed opnieuw geschikt te maken voor het opnemen van de voedingsstoffen. Het eerste geschiedt door de toepassing van zuurstofhoudende middelen. Door den toevoer van zuurstof in den daartoe geschikten poedervorm gelukt het in betrekkelijk korten tijd, het bloed van alle schadelijke bestanddeelen te bevrijden en het tegelijkertijd te ververschen.

„Het ideaalmiddel ter versterking der zenuwen is daarom Oxylecin van dr. med. Weise (zantitätsrat) dat rijk is aan zuurstof en bovendien de voor den opbouw van het zenuwstelsel noodige voedingsstoffen bevat.”

Is dit zoo? Een nader onderzoek moest dit uitmaken en de heer N. Keulemans kreeg daarbij het volgende resultaat: Aangetoond werden magnesiumoxyde en magnesiumperoxyde $\pm 2\%$, glycerophosphorzure kalk $\pm 10\%$ en verder tarwemeel en eiwit (caseïne).

Met uitzondering van het magnesiumoxyde en het magnesiumperoxyde (door welke laatste misschien een spoor zuurstof vrij komt) komt Oxylecin vrijwel overeen met verschillende z.g. voedingspraeparaten, die telkens en telkens in de bladen worden aanbevolen en daar deze, zooals men in de circulaire kan lezen, door Gebhard & Cie als „volkomen geschikt” worden beschouwd, is daardoor tevens het oordeel over Oxylecin geveld.

Meer behoeven wij er niet van te zeggen.

Bromo Graph. Asthmapoeders.

Die arme asthmalijders worden wat geplaagd, niet alleen door hun kwaal, maar vooral door de talrijke kwakzalvers, die telkens en opnieuw met een universeel geneesmiddel komen opdagen, dat bijna altijd teleurstelling baart.

Dezer dagen werd ons een asthmapoeder ter hand gesteld met een circulaire, onderteekend Bromo Graph, Keizersgracht 304 te Amsterdam, waarin gezegd werd, dat de poeders zijn, „een welbekend middel, dat een zeer grooten aftrek gevonden heeft, vanwege de bijzondere heilzame werking.”

Wonder boven wonder! Wat wij bij onze ervaring niet gewend zijn, hier werd waarheid verkondigd.

Teneinde niet op het onderzoek van één poeder af te gaan, werden nog eenige poeders aangeschaft, en door den heer Keulemans onderzocht.

Hem bleek dat deze, zeer verschillend van gewicht (o.a. 450, 620 en 700 mgr. wegende) uitsluitend bestonden uit acidum acetylo-salicylicum, meer algemeen bekend als aspirine. Dus volkomen waar: „een welbekend middel”.

Maar of al het andere, in de circulaire vermeld, juist is? Waar daarin gezegd wordt: „Gevallen, dat nog jonge kwalen in korten tijd genezen waren, zijn legio, en dat hardnekkige Asthma's en Bronchitis, na gebruik van 40 tot 60 poeders geheel verdwenen, zijn geen zeldzaamheid,” zal bij menig deskundige twijfel doen rijzen en zeker zal hij niet instemmen met de verklaring: „Wij zijn overtuigd, dat ook U het middel Uwen vrienden en bekenden zult aanbevelen.”

Waarvoor? Aspirine, onder den naam van Asthmapoeder als iets bijzonders aanbevo-

len, behoeft toch geen 35 cent voor hoogstens 700 mgr. te kosten.

Maar op iets ergers moeten wij de aandacht vestigen: Acidum acetylo-salicylicum kan, vooral in groote hoeveelheden, niet door iedereen ongestraft worden gebruikt. Zoo vermelden Dr. Pinkhof en Prof. v. d. Wielen in hun Pharmaco-therapeutisch Vademecum een geval, dat een kwartier na het gebruik van 650 mgr., bij een asthmalijder algemeene jeuk, vooral aan het hoofd, heete, gespannen oedemateuze huid, beklemming in borst en keel optrad; na 20 minuten brak zweet uit en daarden de verschijnselen onder urenlang hartbonzen.

Men zij dus voorzichtig!

Ten slotte nog de opmerking, dat Bromo Graph bij aflevering van minder dan 25 gram (ongeveer 30 poeders) zich schuldig maakt aan overtreding van art. 30, regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst. Desniettenstaande biedt de firma aan: „Verkrijgbaar in elke hoeveelheid.”

INGEZONDEN.

WelEd. Heer.

Allicht heeft UEd. een plaatsje voor onderstaande in het Maandblad ter bestrijding tegen de Kwakzalverij.

Mijn dochter kocht voor haar stukkende mondhoeken, een doosje *purol*, fabriekaat MIJNHARDT Zeist.

Het succes is zoo groot, dat zij op 't oogenblik er als een melaatsche uitziet en zich direct onder behandeling heeft moeten stellen van Dr. BROUWER, Badhuiskade alhier. Helaas weder een van de vele gevallen, waartegen niet genoeg gewaarschuwd kan worden en helaas door de Regeering niets aan wordt gedaan.

Ik hoop U het de moeite waard vindt voor plaatsing en verblijf met dank.

Hoogachtend,

uw

JOH. HARTSUIJKER.

Scheveningen, 27 Oct. '24.

RECHTSZAKEN.

Herbora.

Eenigen tijd geleden vestigde zich te Beverwijk iemand, die geneeskruiden enz. verkocht van een vennootschap Herbora. Hij hield op geregelde tijden zitting, zoo het heette met een geneesheer. De politie, die de zaak niet al te best vertrouwde, hield een oogje in het zeil en hield enkele personen, die er een bezoek hadden gebracht, aan. Het bleek, dat voor consult *f* 2 werd berekend, terwijl voor medicamenten van *f* 2 tot *f* 3 in rekening werd gebracht. Andere patiënten verklaarden lichamelijk te zijn onderzocht, waarna eveneens geneesmiddelen werden verstrekt. De politie ondervroeg nu den Herbora-man zelf, die verklaarde, dat de geneesheer op dit oogenblik niet aanwezig was en bekende een vrouw te hebben onderzocht. De politie maakte van een en ander proces-verbaal op en nam den voorraad geneesmiddelen in beslag. En deze was niet gering. Er waren groote en kleine flesschen voor allerhande kwalen, doozen en kleurige pakjes met kruiden en nog veel meer. De vennootschap Herbora is nog onlangs door de rechtbank veroordeeld wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde en de artsenijkunst. (Vaderland.) (Men zie ook de no's. 4 en 6 van ons blad.)

Een natuurgeneeskundige.

De officier van justitie bij de rechtbank te Middelburg heeft in hooger beroep *f* 200 of 200 dagen hechtenis gevorderd tegen den natuurgeneeskundige J. B. uit Rotterdam, die door den kantonrechter te Goes wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde was veroordeeld tot *f* 15 of 10 dagen, van welk vonnis de ambtenaar van het O. M. in hooger beroep was gekomen.

De rechtbank heeft hem vrijgesproken.

CORRESPONDENTIE.

D. K. te A. Brochure in dank ontvangen; wij komen er later op terug.

H. J. P. te 's G. Tot ons leedwezen moeten wij, wegens plaatsgebrek, uw artikel nogmaals uitsstellen. Het is echter niet urgent.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

D. D. D. — De voortdurende reclame, die tegenwoordig weer voor dit gevaarlijke kwakzalversmiddel gemaakt wordt, noodzaakt tot een ernstige herhaalde waarschuwing.

Wanneer het publiek, door de fraai versierde advertentie op het dwaalspoor gebracht, meent, dat D. D. D. inderdaad iets bijzonder is, dan moeten wij het die illusie ontnemen.

Volgens de welwillende onderzoekingen van de dames C. JONGBLOED, te Arnhem, en C. H. HUGENBOLTZ, te Amsterdam, bevat 1 flacon der vloeistof: Salicylzuur, phenol (carbolzuur), Gaultheria-olie (wintergroenolie) en glycerine, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden spiritus. Nu is 't mogelijk dat, bij aanwending van dit mengsel, bij hevig jeuken tijdelijk eenige verlichting wordt waargenomen, dit geven wij toe, maar dat het is „de gewaarborgde genezing voor eczema en alle huidziekten”, zooals in sommige advertenties staat, is een besliste onwaarheid. Integendeel, het gebruik van dit middel en — diensgevolge het niet inroepen van doelmatige hulp — (op dit indirecte gevaar moeten wij voortdurend wijzen) kan, niet in 't minst bij eczeem, de na-deeligste gevolgen na zich slepen.

En wij kunnen er bij voegen: „heeft deze reeds na zich gesleept.

In het Maandblad van Juni 1911 heeft Dr. J. E. een feit ter kennis gebracht, bewijzende de gevaarlijkheid van het middel, terwijl in het Pharm. Weekblad van 12 October 1912 (overgenomen in ons blad van November 1912) Mej. HUGENBOLTZ, Apotheker aan het Wilhelminagasthuis te Amsterdam, een mededeeling heeft gedaan omtrent twee gevallen van hevige acute huidontsteking aan de handen, kort na elkander door een huidarts waargenomen, na het gebruik van D. D. D.

Wie zich niet aan gevaar wil blootstellen, onthoude zich van de aanwending van het wondermiddel!

Register op den vier en veertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan, *Ber.* beteekent Berichten, *Boekbesch.* Boekbeschuwing, *Corr.* Correspondentie, *H. W.* Herhaalde waarschuwingen, *Ingez.* Ingezonden en *R.* Rechtszaken).

Aambeienzalf van Gebuco 5
Advertenties. Verdachte — in wetenschappelijke bladen 9,10

<i>Akar-Bahar</i>	2	<i>Handoplegging</i>	R.	1	Rechtzaken :
<i>Allert's kruiden</i>	5	<i>Haverhoek Mevr.</i> 6	R.	8, 9	Artsenijbereidk. Onbev. uitvoef. . . . .
<i>Antifellin</i>	4, 8	" " Middelen van —		10	Asthmapoeder . . . . .
" en galsteenen	7	<i>Herbora</i>	R.	6, 11	Barbier-geneeskundige . . . . .
" <i>thee</i>	8	<i>Herbora-poeder</i>		4	Barnhard . . . . .
<i>Antinervin</i> de Dr. Lesage	3	<i>Hervea</i>	Corr.	5	Bilz's natuurgeneeswijze . . . . .
<i>Art. 30. Wet</i> uitvoefing der artsenijbereid- kunst	10	<i>Hoekstra. Pillen</i> van Dr. —		8	Chiropactor . . . . .
<i>Arts en kwakzalver</i>	4	<i>Hoofdpijn</i> en maagpoeders van Dr. Vorster		9	Eilers . . . . .
<i>Artsenijbereidkunst. Onbevoegde</i> uitvoefing. R.	2, 10	<i>Huiszalf</i> van Sar. Rat. Strahl		3	Gezegend medium . . . . .
<i>Asthmadruppels</i> van Spruit	1	<i>Infludo</i>		9	Gewetenlooze kwakzalver . . . . .
" <i>pillen</i> van Spruit	1	<i>Invoerrecht</i> op geheime geneesmiddelen		7	Gezondheidsmetingen . . . . .
" <i>poeder</i>	R.	<i>Irving's gist-tamine</i> tabletten		9	Handoplegging . . . . .
" <i>poeders</i> van Bromo Graph.	11	<i>Jodival</i>	Corr.	1	Haverhoek Mevr. . . . .
<i>Astмата</i>	9	<i>Kanker</i> en paraffine		2	Herbora . . . . .
<i>Barbier-geneeskundige</i>	R.	" <i>gezezen</i>		2	Kruidenverkoopster . . . . .
<i>Barnhard</i>	R.	" <i>Het vraagstuk</i>		1	Magnetische massage . . . . .
<i>Beroepskwakzalvers</i>	6	<i>Kankerlijders. Waarschuwing</i> aan —	Ber.	1	Magnetiseur . . . . .
<i>Bilz's natuurgeneeswijze</i> 10	Ber. 8, R. 3	<i>Kloosterbalsem</i> 7	H. W.	2	Magnetiseuse . . . . .
<i>Biodoron</i>	9	<i>Kruidenverkoopster</i>	R.	2	Mechanic-dentist . . . . .
<i>Bishop's Varalettes</i>	4, 9	<i>Kruikjeswater</i>		5	Natuurgeneeskundige . . . . .
<i>Bromo-Graph-Asthmapoeders</i>	11	<i>Kwakzalver</i> De		1	Opticien-geneeskundige . . . . .
<i>Budkos</i>	8	" en arts		4	v. d. Poorten . . . . .
<i>Cantassium</i>	1	" <i>gewetenlooze</i>	R.	1	Schildersknecht-dokter . . . . .
<i>Carusol</i>	1	<i>Kwakzalvers-advertenties</i> in wetenschappelijke bladen		9, 10	Schilling . . . . .
<i>Chiropactic</i>	7	" beroeps —		6	Staphorster boertje . . . . .
<i>Chiropactor</i>	R.	" geannexeerde	Ber.	8	<i>Reclames</i> in Amsterdamsche tram Ber. . . . .
<i>Codoforme</i> en de opiumwet	3	" <i>Maatregelen</i> in 1548		2	<i>Redactie. Adresverandering</i> . . . . .
<i>Congres</i> v. Openbare gezondheidsregeling	10, 11	" <i>middelen. Regeling</i> van bereiding en verkoop		10	<i>Richards</i> reumatiek middel (Duo Formula) . . . . .
<i>Cuyppers, Mevr. Julia</i> en Togonal	1	" <i>ter stede</i> uitgedreven		5	<i>Richter F. Ad. en Cie.</i> . . . . .
<i>D. D. D.</i>	H. W.	<i>Kwakzalverij</i> Bescherming in Zuid-Afrika		4	<i>Rienvis, Zuster</i> . . . . .
<i>Dokter gezocht.</i>	Ber.	" <i>Lezing</i> over —	Ber. 4, 10, 11	4	<i>Romijn's</i> examentabletten . . . . .
<i>Duivelbezwering</i>	Ber.	" <i>Stelling</i> over —	Ber.	4	<i>Rijks-Instituut v. Pharmaco-therapeutisch on-</i> <i>derzoek</i> . . . . .
<i>Duo-Formula</i>	3, 9	" <i>Vriendschappelijke</i> en weten- schappelijke —		7	<i>Samenstelling</i> der middelen in 1924 onder- zocht . . . . .
<i>Eilers</i>	R. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9	<i>Lezing</i> over kwakzalverij	Ber. 4, 10, 11	11	<i>Schildersknecht-dokter.</i> . . . . .
" <i>kamerlid.</i>	Ber.	<i>Maag- en hoofdpijnpoeders</i> v. Dr. Vorster		9	<i>Schilling.</i> . . . . .
<i>Epilepsie. Poeders</i> tegen —	10	<i>Magnesia. Dure</i> —		6	<i>Scleron</i> 3, 9 . . . . .
<i>Eucal</i>	1	<i>Magnetische massage</i>	R.	5	<i>Sirup picis comp.</i> . . . . .
<i>Examentabletten</i>	9	<i>Magnetiseur</i>	R. 1, 2, 4, 5, 8	3	<i>Slaapster. Niet</i> naar de — . . . . .
<i>Fistelpot</i> van Ursem 10.	Corr.	<i>Magnetiseuse.</i>	R. 2, 3, 10	2	<i>Smalarina Cremonese</i> . . . . .
<i>Foster's pillen</i>	2	<i>Malaise</i>		1	<i>Corr.</i> . . . . .
<i>Galsteenen</i> en Antifellin	7	<i>Matte's middelen. Schandelijke</i> aanbeveling.		4	<i>Smits teringmiddel</i> (Maatsch. Senka). . . . .
<i>Gaston's spierpijnmiddel</i>	2	<i>Mechanic-dentist.</i>	R.	1	<i>Specialit's</i> in Griekenland . . . . .
<i>Gebhard en Cie. Asthmasaan</i>	1	<i>Medium. gezegend</i> —	R.	3	" <i>Regeling</i> van bereiding en ver- koop . . . . .
" <i>Levibrol</i>	1	<i>Middelen</i> in 1924 onderzocht		11	<i>Spetter. Pillen</i> van — . . . . .
" <i>Oxylecin</i>	11	<i>Miradium-Pastilles</i>		2	<i>Spruit. Asthmadruppels</i> . . . . .
" <i>Plenusan</i>	11	<i>Mond-hygiene.</i>	Boekbesch.	8	" <i>Asthmapoeders</i> . . . . .
<i>Gebuco's</i> aambeienzalf	5, 9	<i>Mijnhardt. Waarschuwing</i> tegen-Ingez.		11	<i>Staphorster boertje</i> . . . . .
" <i>Sirup. picis comp.</i>	3	" <i>Waarschuwing</i> van —		2	<i>R.</i> . . . . .
<i>Geneesmiddelen. Verpakte</i> — <i>Regeling</i> van bereiding en verkoop	10	<i>Naamlijst</i> der leden		3	<i>Stegeman. Poeder</i> van — . . . . .
<i>Geneeskunst</i> Onbevoegde uitvoefing. R. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	10	<i>Natuurgeneeskunde</i>		8	<i>Stelling</i> over kwakzalverij. . . . .
" <i>Uitoeefing</i> der —	Ber.	<i>Natuurgeneeskundige</i>	R.	1, 2, 11	<i>Togonal</i> en Julia Cuyppers . . . . .
" <i>Vrije</i> uitvoefing	5	<i>Ontvettingstabletten</i> van Dr. Hoffbauer		3	Vereeniging tegen de Kwakzalverij :
<i>Gezondheidsmetingen</i>	R.	<i>Opticien-geneeskundige</i> 5	R.	5, 7	Agenda voor de Algem. Vergadering. . . . .
<i>Gist-tamine</i> tabletten	9	<i>Oxylecin</i> van Gebhard-Weise		11	Mededeelingen van het Bestuur . . . . .
<i>Granules antidiabetiques</i>	10	<i>Panchrestum</i>		9	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11
<i>Griekenland. Specialit's</i> in —	1	<i>Paraffine</i> en kanker		2	<i>Rekening</i> en verantwoording over 1923 . . . . .
<i>Griep Water</i>	8, 9	<i>Pinkpillen.</i>	H. W.	5	<i>Verpakte geneesmiddelen. Regeling</i> van berei- ding en verkoop . . . . .
<i>Haagsche dagbladen</i> en Wohlmuth-apparaat.	10	<i>Poorten v. d.</i> — 5	R.	5	<i>9</i>
<i>Haarlemmerolie</i> Hulde aan —	7	<i>Predikaat, smeersel</i> en zalf		2	<i>Volksgesondheid. Verslagen</i> en Mededeelingen. . . . .
<i>Haas De. Opvolgster</i> van —	9	<i>Purol. Schadelijke</i> werking	Ingez.	11	<i>Vonnis. Een</i> belangrijk — . . . . .
					<i>Vorster's</i> maag- en hoofdpijnpoeder . . . . .
					<i>Vrije</i> uitvoefing der geneeskunde . . . . .
					<i>Vrije</i> uitvoefing der geneeskunde in bijna ge- heel Zwitserland verboden. . . . .
					<i>8</i>
					<i>Waterkijker</i> beetgenomen . . . . .
					<i>Ber.</i> . . . . .
					<i>6</i>
					<i>Waterkijking. Gevaren</i> der — . . . . .
					<i>6</i>
					<i>Wohlmuth-apparaat</i> . . . . .
					<i>8</i>
					" en Haagsche dagbladen . . . . .
					<i>10</i>
					<i>Woodward's. Griep Water.</i> . . . . .
					<i>8, 9</i>
					<i>Zenuwzout</i> van Prof. Rhonsteinn . . . . .
					<i>3</i>
					<i>Zuid-Afrika. Bescherming</i> der kwakzalverij. . . . .
					<i>4</i>